

& ericen habetur, hujus nomine illam vocaverit Lenæus. In indice M.S. ut monet Salmasius, legitur, *myrice quæ & amarica, sive amarix.* Forte scribendum, quæ & *tamarica sive tamarix.* Totum hunc locum sic scribe. *Myricem tamaricem vocat Lenæus similem scopis amarinis; sanari dicit ea carcinomata in vino decocta, tritaque cum melle illita, sed ad lienem præcipua est. Magis arridet, myricem tamaricem vocat Lenæus, similem scopis amarinis; sanari dicit ea carcinomata in vino decocta, tritaque cum melle illita, sed ad lienem præcipua est. Deletis, arbitrantur hanc quidam esse tamaricem. Quod Glossatoris puto, vel negligentia excrescentium, qui idem bis scripserunt, in codicem irrepsisse. Officinæ non tamaricem aut amaricem vocant, sed tamariscum, quomodo à probatis etiam vocatur auctoribus. Palladius in Novembri, titul. 8. de apibus. Hujus mensis initio apes ex tamarisci floribus reliquisque sylvestribus mella conficiunt. Emendandus Columellæ codex. lib. 9. cap. 4. ubi de apum pastione agit. Arborea vero sunt probatissima rutila atque alba ziziphus, nec minus amarantus, tum etiam amygdala & persicæ atque pyri. Et paulo infra, Mediocris deinde gustus amarantini, ac ziziphi flores. In herbarum censu uti verbascum, symphytum, lupinus, similiaque referendus amarantus. neutiquam in arborum. annua planta est, quæ vere novo seritur, vel ex semine decido renascitur. Antiquissimus noster codex habet; Arborea vero probatissima rutila atque alba ziziphus, nec minus amaricus. Scribe, arborea probatissima rutila atque alba ziziphus, nec minus tamarica (vel tamarix) tum etiam amygdala. Altero loco lege, medicis deinde gustus tamaricini, ac ziziphi flores. Non confundit tamaricem cum erica Palladius, nec tamaricem pro erica ponit, ut magni quidam volunt viri. Auctorem habet Columellam, qui inter arboreos apum pastus numerat tamaricem. Tamaricem, vel tamaricam ex Græco factum volunt à *μυρίκη*, præposita syllaba *τα*, & *ο* littera mutata in *α* tamarica. Hoc Becano nostro non placet, cui Belgæ & Alemanni nomen huic dederunt arbori. Latini, inquit, dum tamaricem nominant, non aliud dicere videntur, quam adstrictas & minime luxuriantes aquarum divitias, quasi è tam-mer-rijce voce nostrati ducentes appellationem: vel, si mavis, domiti stagni divitias dicas; quia eo loco crescit, quem aqua restagnans reliquit, jam alveo rursus domito ac restricto. Quare ad fluviorum, & fluminum ripas tamarix libenter crescat, supra satis probavimus. Ideo verò etiam fluminibus neciebatur corona ex tamarice, ut inquit, Dios. Chrysothomus orat. de reg. *καθαρίστους γυμνοῦς, ἢ π λείον. γάνειον καὶ κίχρος μυρίκη ἢ καλαμῶν ἐσθραμμένους.* ut fluvios jacentes, nudos, cana barba, multumque promissa, myrica aut arundine coronatos. Placet prius etymon. De Tamarice pauca Theophrastus quæ à nobis jam examinata sunt. De myrica hæc Diosc. lib. 1. cap. 116. *Μυρίκη δένδρον ἐστὶ γνήσιον ἐν τῇ λιβυῖαι. καὶ τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν ὕδασι φρούδρον, καὶ πρὸς ἕσπερον αὐτῶν φέρουσα βενώδες κτ, τὴν σῶσαν. γνήσιον δὲ τις ἐν Αἰγύπτῳ ἤμερος, κτ, τὴν ἄλλα ὁμοία τῇ ἀγροῖα. καὶ πρὸς φέρουσα ἰμφορῆ κηκίδι, ἀνωμαλῶς ἐφ' ὅντα κτ, τὴν γῆσιν.* Myrica nota arbor est apud fluvios ac resides, stagnantesque aquas nascens, fructum veluti florem ferens compage muscosum. gignitur & in Ægypto Syriæque sativa quedam, cætera sylvestri similis ad fructum ferens gallæ proximum inæqualiter adstringentem. Duo describit Dioscorides genera, unum sylvestre, alterum domesticum. Duo genera agnoscit Plinius lib. 24. cap. 9. *Corinthus & quæ circa est regio bryoniam vocat, ejusque duo genera facit. Sylvestrem plane sterilem, alteram mitiorem. Hæc fert in Ægypto, Syriaque etiam abundanter lignosum fructum, majorem galla, asperum gustu, quo medici utuntur vice gallæ, & in compositionibus, quas antheras vocant. Sterilem inquit esse tamaricem, non simpliciter, sed plane sterilem. Quippe quod nihil ferat; Ita enim quæ præcedunt sonant, *Vulgus infelicem arborem eam appellat, ut diximus, quoniam nihil ferat, nec seratur unquam.* Idem repetit lib. 16. cap. 26. *fructum arborum sola nullum ferunt, hoc est, ne semen quidem, tamarix scopis tantum nascens. Eadem de causa Nicandro tamarix πανακαρπία dicitur.***

Καὶ μυρίκης λάζιο νεόν πανακαρπία γάμον.

Protinus & sterilis myrices virgulta legantur.

Quidam viri doctissimi, ut excusent Nicandrum, *πανακαρπία* exponunt fructum compage muscosum, quod est contra Græci auctoris mentem, ipsiusque vocis significatum. Scholiastes, *πανακαρπία*, ἢ γὰρ ἀσθενήσια, ἢ τὸ ἀπαλὸν ἢ τὸ νεόν κτ, πάντῃ ἀκαρπία. οὐδέπω γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐστὶ κερποφίρος. ἢ πάντῃ ἀκαρπία, ἢ εὐδὴ ἀκαρπία ἐστὶ μυρίκη. Scholiastes puta fatis clarè *πανακαρπία* Poëtam dixisse scribit, quod nullo

unquam tempore fructum tulit. quæ & cur à *κερποφίρα* dicantur, supra lib. 1. docuimus. sed quam parum sibi constet Plinius, facile animadvertere poteris, si caput 9. lib. 24. diligenter perlegeris. Eodem quasi spiritu & semen ferre negat, & semen adversus phalangia præscribit. *Semen, inquit, drachmæ pondere adversus phalangia & araneos bibitur, &c.* Certum est, muscosum ferre florem, ut ait Dioscorides, ea de causa, ut supra, ex Plinio diximus, sylvestris brya dicitur; quod arbor sit sylvestris, ac fructum ferat, *βρύα*, id est, musco non dissimile. Plin. li. & cap. jam citato. *Corinthus & quæ circa est regio bryoniam vocat (ita legendum ex loco supra citato, non bryonia) ejus duo genera facit. Corinthus urbs non ignobilis Achaïæ, quam lib. 13. myricam vocari dixit. Ægyptium myricam fructum gallæ proximum ferre, ait Dioscorides. Idem Plin. lib. 13. Insigne in ea, quod sativa tantum ferat, gallæ similem fructum. In Syria & Ægypto copiosa hæc est.*

Tamariscus.

Recentiores myricam agnoscunt Germanicam, Narbonensem & Ægyptiam. Tamarix Germanica arbor haud magna est, humanam superans altitudinem, caudices lignosos habet, sed nequaquam crassos, ramulos vero ab his complures ex viridi rubente cortice vestitos, folia vero circa hos frequentia, parva, oblonga, teretia ac tenuia, quasi lineolis transversis, ac obliquis, sine incisuris superficierentem exasperata, indivisa tamen. Colore ex viridi in cinereum tendentia. Flores tenuium surculorum fastigia occupant, numerosi, papposi, tomentosi, purpurei; quibus succedit semen papposum, quod per maturitatem dehiscentibus conceptaculis, in quibus continetur, effluit; & à vento abripitur non minus quam falicis. radix lignosa, in diversa tendens. Duplex genus, ut Valerius Cordus scriptum reliquit, in Germania reperitur; alterum solidiore ligno, medullaque admodum exili, & foliis tenuioribus, copiosè ad Rhenum circa Argentoratum nascens: alterum ampliore medulla, foliis latiusculis, lignoque non usque adeo solido, quod frequens in Danubii & Uvertachii ripis, in Vindelica provenit, præferunt juxta Augustam. Minoris autem myricæ folia, & cortices pharmacopœæ ad medicinam usus servant; sunt etiam hodie non minus apud nos quam olim ex ligno ejus pocula doliorum modo circulis circumdata. Quæ in Gallia Narbonensi in riguis & maritimis provenit locis, facie ericæ tenuifoliæ, caudex autem in cotonei magnitudinem excrescit, è qua ad splenem detornantur pocula; in Hispania vero in arborem excrescit magnâ & crassam, ut hominis ulna vix complecti possit. Caudicis cortex scaber, ramuli vero punicante cortice vestiuntur. Folio est, quam Germanica tenuiore, forma cupressi, aut ericæ tenuifoliæ, colore ex viridi ad cinereum vergente. Flores promittunt in extremis ramis, in oblongis pediculis confertos & racematim compactos, quinque foliis constantes, exiguos, non papposos sed rotundos, ad instar oleæ, foris purpurascens, cum expansi sunt candidos,

candidos, vel ex albo puniceos, qui deinde in exiguum semen tomento involutum efformanter, exiguis veluti valvulis inclusum, quibus maturitate dehiscens, effluit, ut in salice, populo & similibus. Referunt adversariorum auctores, se observasse per triduum acinulos soli objectos subsilientes & tripudiantes, vermiculo intus orto agitante, qui pertusis, aut desiliens tandem granis, foras prodit. Ter plerumque in anno floret, (quod in nostro non semel vidimus horto) vere, ætate, autumno, recentibus floribus, semen jam evanescens, semper subsequens. Folia mense Februario cadunt, Martio, vel initio Aprilis novis succedentibus. Germanica mense Majo ac Junio florere incipit, ac deinceps tota ferè ætate flores & semen ferre non desinit. De sativa hæc Bellonius, lib. 2. cap. 26. *Postridie à rivo illo digressi, per arenosa loca iter fecimus, in quibus multæ arbores crescunt, præter myricas, quæ in ingentem magnitudinem attolluntur, gallasque ferunt, ab Arabibus Chermasel proprio nomine appellatas, magni olim in medicina usus, & non penitendum mercimonium.* Prosper Alpinus sativam hanc myricam cap. 9. de plantis Ægypti describit, vocarique ait atle, negatque vulgarem in Ægypto reperiri. De hoc (vulgato genere) non loquimur, quando ipso Ægyptus plantæ careat, alterum vero tamarici domesticum in Ægypto spectatur, proceritate figuræ admodum à sylvestri diversum, quod ad magnæ olivæ magnitudinem crescat, audioque etiam supra Ægyptum in loco Sahit ab iis populis vocato, crescere ad magnæ quercus magnitudinem, cujus ex lignis carbones faciunt, quibus tota Ægyptus & Arabia utitur, ex eoque ligno multa vasa conficiunt, ad multorum agrotantium usum. Folia fert sylvestris tamarici foliis proxima, tamen longiora, & graciliora, apparentque multa capillamenta viridia, qualia in aliquibus equisetis visuntur, ramo appensa, semper viridia; Fructus fert paucos, raros, virides, nucum magnitudine, duros, lignosos, sine nucleo, & videntur ejusdem substantiæ esse cum gallis: omnes vero figura inter se differunt, quamquam in omnibus aspera & inequalis observetur, quando alii longi, alii breves, alii rotundi, alii lati, alii crassi, alii graciles existant. *Vsus tamarici tum in Ægypto, tum magis supra Ægyptum, ubi harum arborum copiosus est proveniens, est ad ignem major, quando nulla ferè alia ligna ad comburendum habeant. Flammam myricæ Plutarchus ad vitrum efformandum & emolliendum maximè idoneam esse ad finem libr. 3. symp. scribit.* *αὐτὸς δὲ τῶν τοῦ οἴλου κἀλαξίν ἐ τῶν σπινθάρων εἶναι δοκεῖ τὸ μυρικίνον.* Flammam è myrica ad emolliendum & formandum vitrum ajunt esse accommodatissimam.

Καὶ ἐν τῇ ἑλλάδι, Theodorus ἑλλάματι materias humiles exponit, & legit ἑλλά, τῇ ἀπὸ ἡμῶν, ἀν δὲ καὶ ἔξω καὶ δένδρον. Quid ἑλλάμα, supra exposui, & herbam vel fruticem significare probavi. Verte ergo, etiam in mari apud nos herbe quedam proveniunt, apud exteros etiam arbores; ut in mari Indico.

Ὅτι εἶπεν τῆς ἑλλάμας. Omnino scribendum, ut monuit Scaliger, τῆς ἑλλάμας. Plinius hunc locum paulo negligentius exscripsit. *Nascuntur, (inquit libr. 13. cap. 25.) & mari frutices, arboresque minores in nostro. ἐν δὲ καὶ τῇ ἀπὸ ἡμῶν μικρὰ πάλαι.* Vertit, arbores minores, cum debuisset dicere, quæ in nostro nascuntur mari humiles sunt plantæ, sive herbe. Non enim δένδρον, sed ἑλλάματι subintelligendū. Quod an rectè frutices verteret, dubitatione non caret. Quippe musci, phuci marini, ad herbarum potius, quam fruticum classem referri debent, quamquam, ut verum fatear, eo etiam referri possunt. Quæ sequuntur, lege uti apud Scaligerum, τὰ μὲν οὖν ἀπὸ ἡμῶν, ἐν τῇ ἀπὸ ἡμῶν, & καὶ τῶν ἀπὸ ἡμῶν ἑλλάματι καὶ τῶν ἀπὸ ἡμῶν. Quæ apud nos reperuntur, manifestissima sunt, & vulgatissima, quæ apud alios sunt pro loci ratione propria sunt. In Basileensi codice, locum nunc corruptum asterisco indicatur, καὶ ἑλλάματι τῶν ἀπὸ ἡμῶν, ἑλλάμα, σικκί, δρόσι. Asteriscum, cur sustulerit corrector, non video.

Καὶ τῶν ἀπὸ ἡμῶν. Ita scribendum, sed primum videbimus utrum βρόνον ἑλλάματι & φύκος res eadem, an vero diversa sit. Aristoteles libr. 8. hist. Animal. tanquam diversas ponit, cum scribit, καὶ φύκος καὶ τὸ βρόνον; Etiam ἀπὸ φύκου & βρόνον diversis capitibus agunt Dioscorides, & Galenus. Apulejus in Apologia. Denique muscum & algam (βρόνον muscum, φύκος algam vocat, ut mox dicam) & cætera maris ejectamenta, quæ ubique littorum expelluntur, salo expiuntur, tempestate recipiuntur, tranquillo deserviunt. Si unum idemque genus βρόνον & φύκος; Apulejus scripsisset, muscum, quem & algam vocant. Particula & facit disunctionem & diversitatem. Contrarium tamen, nempe idem esse, ex ipsius Theophr. auctoritate probatur. Nam cum secundum phyci genus describens

ait, ἀλλο δὲ βρόνον ὁ φύκος, &c. Ætius lib. 1. φύκος, βρόνον ἐστὶ τῆς ἑλλάμας. Neophytus. φύκος βρόνον ἐστὶ τῆς ἑλλάμας. Helych. φύκος ἑλλάματι βρόνον. Puto Græcos quosdam indifferenter βρόνον & φύκος muscos vocasse marinos, idque secutum Ætium; alios vero βρόνον dixisse, quod quidem in mari provenit, sed petris, scopulis aliisque rebus adnascitur, quodque tenuius est & minus. Helychius. βρόνον ἀπὸ πετρῶν, λίθων ἢ φύκος ἢ φύκος. Bryon quod supra petras nascitur, dicitur & phycus & phycion. Certè Dioscorides βρόνον vocat, quod saxi, ostreis, scopulis adnascitur capillaceum & gracile; ad herbarum genus accedens; phycos vero quod longum & latum, & ad fruticum genus accedit, & in littus ejicitur. Ideo Græci φύκος dicunt, τὸ τῆς ἑλλάμας χορτὶδες ἀπὸ ἑλλάμα & ἑλλάμα. marinam herbam atque ejectamentum quod maris aestu in littus effunditur. βρόνον ἑλλάματι Latinis muscus marinus. φύκος alga dicitur. Quod tamen negat Plinius loco citato. Non habet lingua alia nomen, quod Græci vocant phycos, quoniam alga herbarum magis vocabulum intelligitur, hic autem est frutex. Algam videtur vocare quod Dioscorides βρόνον ἑλλάματι. Vult enim Plinius, id quod Græci φύκος appellant, Latino nomine carere; nam algam herbam potius esse, φύκος autem fruticem. Dioscorides, βρόνον, ut dixi, quod tenuius & minus, quod verò majus & crassius φύκος vocat. Theophrastus vero φύκος alterum genus herbacea planta, ut & Plinio. Cum ait, *Alterum genus ejusdem folio capillaceo, simili paniculo, in saxi nascitur.* Quin & ipse Plinius φύκος algam vocat libr. 32. cap. 6. ubi hunc versum Nicandri exponit.

Ἡ ἐν δὲ καὶ φύκος κατὰ ἑλλάμα φύκος.

Ubi Plinius. Et algam maris Theriacem esse Nicander tradit. Plura ejus genera uti diximus, longo folio & latiore rubente. Glossæ, Alga φύκος.

Τὸ μὲν ἐν τῇ ἀπὸ ἡμῶν τῆς πενιαιδῆς, &c. Codex corruptus. Basileensis & Aldinus habent, ἀπὸ ἡμῶν τῆς πενιαιδῆς; quod magis corruptum; corrigunt ἀπὸ ἡμῶν τῆς πενιαιδῆς, id est, tenæ modo exporrectum. Alii ἀπὸ ἡμῶν τῆς πενιαιδῆς, &c. vel πενιαιδῆς folium latum, & in longum extensum. Nihil impedit eandem herbam folium & longius & latius habere. Lectio hæc Plinii munitur auctoritate, cum libr. 32. cap. 6. scribat, *Plura ejus genera, ut diximus, longo folio & latiore & rubente: aliæ crispæ laudatissima, quæ in Creta insula juxta terram in petris nascitur.* Sed Dioscoridem sequitur hoc loco Plinius, non Theophrastum. Quare eorum opinionem non rejicio qui πενιαιδῆς legunt. Vide descriptionem.

Ὅτι δὲ περὶ καὶ φύκος. Plinius lib. 13. cap. 25. *Frutex est folia lata colore viridi gignit, quidam porri vocant, alii zoftera.* In altero codice, ut monet Pintianus, folio luto, colore viridi, gignit quod quidam, &c. Hæc si vera lectio, Plinius verba Theophr. malè intellexit. Neque enim alga hæc gignit, quod alii prafon, alii zoftera vocant, sed ipsum algæ genus sic appellant. Relativum enim δ non folium, sed algæ genus refert. Theodorus περὶ πορριον vertit: præstat cum Plinio Græcam servare vocem, ne quis decipiatur, ac porrum, allii genus, putet esse fucum. Cæterum non omnis muscus, algaque περὶ dicitur, sed genus tantum primum Theophrasti. Malè ergo Helychius, περὶ τὸ βρόνον καὶ τὸ φύκος. περὶ dicitur quod viridis sit, instar porri, dum adhuc in aquis est, nec dum in littus ejectum.

Ὅτι δὲ ζωστήρα. Putavi quondam, quia de coloribus agitur, legendum ἑλλάματι, sed cum viderem vocem ζωστήρα apud Plinium reperiri, sententiam mutavi. Doctissimus Gaza vertit, cingulum. Plinius Græcam servavit, quod magis placet; ζωστήρα nomen sine dubio accepit, quod cingulum referret.

Ἡ ἑλλάμα δὲ ἔχει διαστῆμα ἑλλάματι. Hæc corrupta esse nemo negabit, ἀπὸ ἡμῶν ἢ λεπτεῖα Græcum non est. Doctiores Gazam legisse ajunt, ἑλλάματι vel ἑλλάματι ἢ λεπτεῖα. Male vertunt; squamata intrinsecus. Nullas squamas habet fuci radix, sed tunicas; quæ velut in lamellas disparantur. Scribunt alii, ἑλλάμα δὲ ἔχει διαστῆμα, ἑλλάμα δὲ πυρρῶν. Sic legitur, quod Dioscorides φύκος ἑλλάματι dicat: sed hoc de tota planta Dioscorides, non de radice. Lego, ἑλλάμα δὲ ἔχει διαστῆμα, ἑλλάμα ἢ λεπτεῖα. radicem habet foris hirtam; intus multis tunicis constantem. Helychius, λεπτεῖα, λεπτεῖα, φλακίς. Suidas. λεπτεῖα ἑλλάματι. σημαίνει δὲ ἢ τὸ ποδῶν ἢ τὰ τῆς ῥοιᾶς ἑλλάματι.

Ἡ παρὰ ἡμῶν τῆς, &c. Quæritur utrum φύκος Theophrasti primum, sit etiam primum Dioscoridis libr. 4. cap. 100. φύκος ἑλλάματι γένεται τὸ μὲν τῶν ἀπὸ ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἑλλάματι καὶ φύκος, τὸ δὲ ἀπὸ ἡμῶν, φούκρον δὲ ἐν Κρήτῃ αὐτὸς τῆς γῆς, ἑλλάματι ἑλλάματι.

αἴμα, καὶ ἀσηπλον. *Ex fuci marini generibus quoddam latum, alterum longum & quodammodo puniceum, tertium candidum, quod in Creta nascitur, juxta terram, pulchre floridum, neque corruptioni obnoxium.* Ita in vulgatis legitur codicibus. Tria φύκος genera agnoscit, quod etiam facit Theophrastus, sed plane videntur tota facie diversa. αἴμα, hoc est, *juxta terram nascentia* duo inquit esse genera, unum *πλάτυφυλλον*, quod *περὶ σπον* vocari ait; alterum *τερχύφυλλον*, folio capillaceo; tertium *πίπρον* sive *πλάγιον*, hoc est, *in alto mari proveniens*; quanquam & hoc ipsum in Creta αἴμα τῆ γῆ φύκος fateatur. In optimo Dioscoridis codice doctissimi non *φύκος*, sed *ὑποφύκος* scriptum ajunt. Lacuna in antiquo codice ἀντὶ λάκου, οὐλοῖν legi testatur. Quæ lectio stabilitur auctoritate Oribasii, qui οὐλοῖν legit: etiam Plinii, qui lib. 26. cap. 10. de fuce marino ait; *Præcipue vero liberat eo malo phycos thalassion, id est, fucus marinus.* Post tria autem genera ejus: *latum, & alterum longius, quadantenus rubens, Tertium crispis foliis, quo in Creta vestes tinguntur.* Idem lib. 32. cap. 6. *Plurima ejus genera, ut diximus, longo folio & latiore rubente, aliave crispo.* Scripsit ergo Dioscorides, *ὑποφύκος*, *quadantenus rubens*, ut Plinius ait; & οὐλοῖν, *crispum*, non λάκου *album*, ut in vulgatis habetur codicibus. Sed inquirendum, utrum primum φύκος Dioscoridis ac Theophrasti idem. Uterque latum esse scribit: sed in tanta brevitate nihil concludi potest. Mirum, inquit viri docti, duo genera facere Dioscoridē & *πλάγιον*, & *ὑπομήκος*, quod unicum est Theophrasti. Nam *πυρροειδής* idem illi est quod Dioscoride *ὑπομήκος*. An igitur, inquit, scribendum in Dioscoride, τὸ μὲν αὐτὸδ ἐστὶ πλάγιον, καὶ ὑπομήκος; an potius apud Theophrastum Diosc. legit, τὸ μὲν ἐστὶ πλάγιον, τὸ δὲ πυρροειδής? Non putamus, inquit; alia non conveniunt. Nam Theophrastus, *πῶδες χρώμα ἔχει*, Dioscorides *ὑποφύκος*. Plinius in Dioscoride videtur ita legisse, ut hodie legimus. Idem planè esse existimant, quod à Theophrasto priori loco recensetur. Dioscorides, ajunt, perperam de duobus accepit, quod unum est. Nec obstat quod Dioscorides φύκος illud dicit esse *ὑποφύκος*, Theophrastus *πῶδες φύκος ἔχει*. Viride quidem & herbaceum habet folium, sed radicem rubentem summa parte. Theophrastus de illo genere, *ρίζαν δὲ ἔχει δασύαν, ἕξωθεν πυρράν*. Ab eo radicis rubore puniceo *ὑποφύκος* Dioscoridi dicitur, qui de illa specie id intelligit. Plinius alio loco vertit locum illum Dioscoridis, quasi legisset, τὸ μὲν αὐτὸ πλάγιον & ὑπομήκος. Lib. 32. cap. 6. *Plurima ejus genera, ut diximus, longo folio & latiore, rubente aliave crispo laudatissima*; ita distinguendum. Hæc Doctissimorum opinio. Notat Dalecampius in veteri codice scriptum esse, *alia longo folio: alia latiore rubente, alia crispo, &c.* Quæ lectio ex libr. 6. Plinii jam citato, probatur. Frustra volunt Dioscoridem duo fuci confundere genera. Nec enim cum *ὑποφύκος* dicit, radicem intelligit, sed totam plantam, præcipue ramulos & folia. Melius conciliantur Dioscorides & Theophrastus (quod tamen non probo) si dicamus, Dioscoridem jam exsiccatum & in littore rejectum φύκος describere, Theophrastum vero quod in mari adhuc degit, & submersum est, vel mari innatat. Docet experientia, norunt Botanici, sciunt qui littora incolunt, fuci quædam genera, dum in mari sunt, alia porraceo fordido colore, alia lateo fordido virere; mox in littore rejectum, aquaque destitutum primum puniceum, dein admodum nigrum fieri, vel ex puniceo nigrum. Ita quidem conciliari possent Dioscorides & Theophrastus; sed uterque diversum genus describit, nec Dioscorides, ex uno duo fecit genera. Facilius hoc dicitur quam probatur. Interea primum genus, quod *πλάγιον* dicit Dioscorides, & quod *πλάτυφυλλον* dicit Theophrastus; idem esse, nec negare velim, nec contrarium defendere. Ex illa brevitate, qua utitur Dioscorides, certi nihil concludi potest. Videtur φύκος à Theophrasto descriptum esse quod Belgæ *nestelen*, id est, *ligulas adstrictorias* vocant. Toto tractu Mediterraneo ad aquas Maricinas, Adriatici & Occidui maris universi pene littoribus nihil vilius & frequentius fluctuante alga. Graminea, aut arundinea dici potest, quod folio sit è spicatis torulis unciam crassis, graminis & arundinis minore, sed æqualiter lato ac molliore, flaccido nec mucronato vel acuto, quale est gramineum, pollicari latitudine, ulnæ longitudine, undis innatante, figura ligulæ, unde & roster forte dicta, aut teniæ vittatæ. Ideo Theophrastus *πυρροειδής* dixit; colore est atrovirenti. Hanc algam rusticæ littoribus ejectam, & æstate dispersam, ut fœnifecis rastellis accumulanti, & in campo expositam furcillis versant, quoad probe siccata fuerit; deinde probe arefactam fœni instar in metas construunt, aut in fœnilla vel palearia inferunt; eaque sunt quæ tum præpa-

rant pecorum, boumve hybernæ stabulationi stramenta; Ex eo qui hinc conficitur fimo, agros nimia defrugatione emaciatis & exhaustos stercoreant, læto segetum proventu. Veneti iis vitrea vasa quæ procul asportare volunt, involvere ac circumtegere solent, ne mutuo collisu frangantur. Hac probe siccata agricolæ, & qui littora incolunt, tomenti plumatum ac floccorum loco culcitras suas fulciunt, quem usum apud antiquos ad fulciendos centones in castris habuit, Vitruvius lib. 10. c. 2. ubi de testudinis constructione agit. *Circum tabulata collocentur crates ex tenuibus virgis creberrime textis, maximeque recentibus, percruis, coriis duplicibus confutis, farctis algæ aut paleis in aceto maceratis circumtegitur machina tota.* Cæterum alga dicitur ab algore aquæ, sive quod pedes alliget, quia crassa est foliis ex parte supernatantibus. φύκος, ut Phavorinus docet, τὸ φύκος nomen habet. φύκος τὸ χορτώδες τῆ θαλάσσης ἀπολλήμα, οἱ δὲ φύκια φασι, βοτάνην τὴν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης χορτώδη. τὸ φύκος: φύκων γὰρ ἐστὶ θαλάσσιον. φύκια δὲ θαλάσσια ζῶα, ἢ ὁ ἀφρός. τὸ φύκος. λίγεται δὲ καὶ τὰ βρύα φύκια, καὶ φύκας. *Phycos maris herbaceum rejectamentum, nonnulli φύκια dicunt, herbam in fundo maris genitam, à φύκος generando nomen habet; est enim planta marina. Phycia, marina sunt animalia, aut spuma maris. à φύκος quod nascor significat vocatur & bryon, phycion & phycis.*

Τὸ δὲ τερχύφυλλον usque ad καὶ τὸ μὲν τερχύφυλλον αἴμα τῆ γῆ, cur non interpretentur causam video nullā. An quia Græca corrupta? Iam docuerat Doctiff. Scaliger, pro *αὐτὸ* cum aspiratione scribendum, *αὐτὸ*. Aliud videtur præterea mendum esse: Nempe *ἡμετέριον* αἴμα τῆ γῆ mendose, pro *ἐν τῆ γῆ* legi. Verte, *Aliud genus folio capillaceo fœniculi modo, colore nec viridè, nec intense pallido, caule caret, sed per se ipsum quodammodo subrigitur; nascitur super ostrearum testis & saxis, non quemadmodum alterum (roster) in terra ipsa defixum. Terra quidem sive littori tam propinquum est, ut à mari alluatur tantum, alterum à littore longius distat.* Hoc φύκος genus Dioscorides βρύον θαλάσσιον nomine describit lib. 4. cap. 99. βρύον θαλάσσιον φύκων ἐπὶ λίθων καὶ ὀστράκων τῆς θαλάσσης, τερχύδες, ἰσχυρὸν, ἀκκυλοῖν, ἰκανῶς σπικρῶν. *Muscus marinus in saxis, testisque ad mare nascitur, capillaceus, gracilis, sine caule, valde adstringentis gustus.* Ita caput hoc in editis codicibus legitur. Idem apud Oribasium habetur; eandemque scripturam in MS. omnibus reperire licet; uno tantum excepto, in quo, ut Lacuna refert, ἀντὶ τοῦ τερχύδους θριδικῶδους lactuce folio legitur. Hanc lectionem propter has causas præferunt viri doctissimi; tum quod ipse Theophrastus musco marino folia tribuit herbacei coloris, lactucis non dissimilia, &c. ἀλλο δὲ βρύον ὁ φύκος ἔχει πῶδες, &c. tum quod Plinius (inferius Plinii loci examinantur) pluribus in locis tradat bryon folio lactucæ. His ita positis concludunt, corallinam vulgo dictam non esse βρύον θαλάσσιον Dioscoridis. Postremum & nos concedimus, sed probari debet, ἀντὶ τερχύδους, θριδικῶδους scribendum. Vulga-

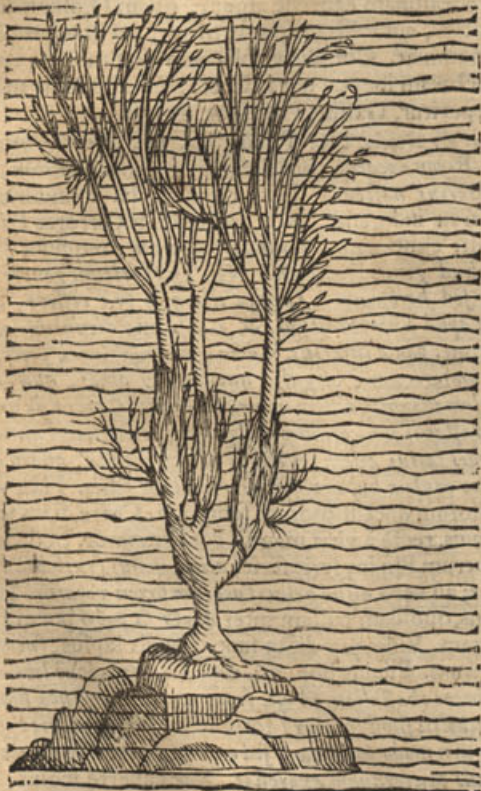
Muscus Marinus vulgatiff.

tam lectionem defendit Oribasius. Ex Theophrasto Dioscoridis codex corrigi hoc loco an debeat, inquirendum. Non describit Dioscorides βρύον θριδικῶδους Theophrasti, sed φύκος τερχύδους, algam capillaceam. Quod ex eo apparet, quod ea omnia de bryo referat Dioscorides, quæ de hoc fuce

fuco capillaceo Theophrastus. Uterq; folio inquit esse capillaceo, gracile Dioscorides βρυον ait. Φύκος Theophrasti ἀγκυλον, & alga & bryon: quod de lactuca simili bryo tacet Theophrastus, quod tamen sine caule esse fatemur. Accedit, quod corallina (quam algam statuunt capillaceam, quamque bryon negant) validius adstringat, quam quod lactucam refert. Capillaceæ algæ, quæ testis innascuntur infinitæ. Vulgatissima, cujus imaginem damus, ex multis tenuibus mollibus capillamentis spicatim congestis cohæret, colore subalbidus; humilis autem hic est, & duorum digitorum altitudinem, ut plurimum, vix excedit. Corallinam vulgo dictam afferunt φύκος capillaceum. Horum cur improbem opinionem causam habeo nullam. In scopulis & testaceis marinis nascitur, gracile est, caule caret, & quodammodo erigitur, colore est neque viridi, neque intensè pallido, sed cinereo, sive subalbicante, subinde non nihil rubente: substantia admodum dura, ad lapideam accedente; unde corallinæ nomen accepit. Et hæc durities obstat quo minus possit esse φύκος capillaceum Theophrasti. Talem saltem huic adesse non tradit Theophrastus: sed ut dixi, infinitæ algæ folio capillaceo; nec omnes cauliculo carent, uti genus quod algam abrotani folio vocant, cujus addidimus imaginem. Foliis est laciniatis, fimbriatis, altioribus di-

Fucus marinus folio abrotani maris.

visuris, absinthii, arthemisiæ, & abrotani maris foliulis non dissimilibus, sed nonnunquam triplo minoribus, radicem asphodeli æquantibus, colore quadantenus rubentibus & ferrugineis. De alga hac Plinius lib. 13. cap. ultimo hæc tradit: Alterum genus ejusdem capillaceo folio simile saniculo in saxis nascitur, superius in vadis, haud procul litore, verno utrumque, & interit autumnus. Θάπρον ἢ ἀντίον exponit, superius (roster scilicet. eadem & Theophrasti sententia) in vadis haud procul litore. Vadum est locus in mari, flumine, lacuque tam parvæ profunditatis, ut pedibus transire possis; quale mare littori vicinum solet esse. Atqui Theophrastus profundiori mari rostra nasci scribit. Non igitur, ut Plinius ait, in vadis nascitur. In terra quidē defixum φύκος hoc, sed tamen profundiore mari provenit. Quæ sequuntur nec integra nec sincera sunt, videntur multa desiderari verba; confer cum Theophrasto. Nec capillaceum extremo vere nasci, autumnò interire scribit Theophr. sed de eo genere, quod ad Herculis nascitur columnas; ut magnis placet viris:

ὡς παλαιστῶν, &c. Παλαιστῶν dicitur qui est magnitudine palmi, hoc est quatuor digitorum, & dodrantali mensura. Παλαιστῶν mensura quæ palmus dicitur. Duplex esse traditur minor digitorum quatuor. Græcis παλαιστῶν & ut Pollux lib. 2. scriptum reliquit, δαχμῆ & δακτυλοδύχμη, cohærentes quatuor digiti. δαχμῆ ἢ συγκλειδέντες ἢ τίονα

πρὸς δακτυλοῖς, ἢ δακτυλοδύχμη. τὸ ἢ ὡς πῆχυν παλαιστῶν ἡλικῶν, καὶ παλαιστῶν ὀρεινῶν. Major duodecim digitorum à Græcis ἀντίον vocatur. Plinius lib. 7. cap. 2. dodrantem interpretatur, id est, quantum est spatii inter expansum summum pollicem & extremum minimum digitum. Sed de hac re egi lib. 2.

Φύκος δὲ τοῦτο. Male Aldinus codex φάιστος. Possunt hæc melius & fidelius in hunc verti sensum. Nascitur quidem φύκος circa columnas Herculis in externo Oceano, mira proceritate, latitudine ampliore, quam ut palmo æquari possit. Fertur hoc ad mare internum fluxu extrinsecus, ad internum vero sive mediterraneum mare defertur Oceani vel maris externi influxu. Vel, si Gazæ versionem velimus servare, fertur hoc ad mare (cum videlicet refluxum est) introrsum, cum fluxu foras. Prima versio præ ceteris aridet, deinde secunda.

Ἐν τῷτο, &c. Hanc periodum non verterunt. Scribe, ἐν τῷτο. Interpretare. Istic quibusdam in locis tam alte surgit, ut hominum umbilicum magnitudine superet. Potest etiam verti; Istic quibusdam in locis hæcenus crescit, usque superiore parte formam umbilici acceperit. Sed an id verum sit, ignoro: nunquam enim vidi hoc φύκος genus. Prior interpretatio præstat. De magnitudine, non de forma agit Theophrastus.

Τὸν μὲν πρῶτον δὲ φθίνειν. Vertunt, minui autumnus. Non puto decrefcere, sed languescere vel flaccescere, quod τὸ φθίνειν significat.

Ἀμαυροτέρα γίνεσθαι. Vertunt, obscuriora. Sed magis aridet, imbecilliora vel flaccidiora hyemi fieri.

Τῶτα μὲν οὐκ ἀσθραία. Verte, hi igitur fuci circa mare prope littus seu terram crescunt. marinus vero fucus, quem spongiarii urinando expiscantur, in alto mari nascitur. Σπογγίαι, sive σπογγιστῆται urinatores, spongiarii, & spongiatores, teste Cælio Rhodigino lib. 8. cap. 11. Ut qui purpuras captant, vocant Latini purpurarios & purpuratores; murilegulos Iuris consultus vocat. Vide Iustinianum Codicis libr. 11. titulo de monetariis & murilegulis. Παλαίριος est, quod in alto nascitur mari, procul a littoribus. Vult igitur Theophrastus marinum fucum & Cretensem qui in alto mari colligitur, non in litore, ut alia algarum genera reperiri.

Καὶ ἐν Κρήτῃ δὲ, &c. Plinius lib. 12. Circa Cretam insulam nato in petris purpuras quoque insciant, laudatissimo à parte Aquilonis, aut cum spongiis. Cretensem fucū Dioscorides folio inquit esse crispo. Verba Dioscoridis supra examinavimus. Plinius lib. 26. cap. 10. Tertium crispis foliis, quo in Creta vestes tinguntur. Idem lib. 32. Aliæve crispo. Laudatissima (alga) quæ in Creta insula juxta terram in petris nascitur, tingendis etiā lanis ita colorem alligans, ut elui postea non possit. Postremum plane videtur fabulosum. Contrarium quippe Theophr. καὶ ἴως ἂν ἢ ἀσθραία ἢ βαφὴ, πολὺ καλλίων ἢ χροῖα τῆς περὶ φύκος. Ita scribendum, male edunt, καλλίων & ἴως ἢ ἂν. Et quandiu tinctura recens est, color longe est præstantior & pulchrior purpura. Ergo colorem remittunt lanæ nec retinent. Qua ergo auctoritate scribit Plinius, algæ Creticæ colorem adeo alligari, ut postea elui non possit. Id ex verbis Dioscoridis male intellectis habet. Dioscorides φύκος Creticū δαμάρις σφῆρα, καὶ ἀσθραία ait. Ἀσθραία, hoc est, corruptioni non obnoxiam ipsam algæ plantā vult Dioscor. Plinius ad colorem quem tingit alga retulit, cum de colore sermo non sit auctori Græco. Nec verba jam citata de herbæ ipsius colore & substantia intelligi debent; nam alterius φύκος præcedit descriptio. Algam hanc sive φύκος illud ait esse ὑπόμικτος & ὑποφαιός, id est, paulo longiorem, coloremque habere quadantenus puniceum. Mox de Cretica alga verba, δαμάρις σφῆρα καὶ ἀσθραία subjicit. Algæ priori color ὑποφαιός subpuniceus, tertiæ sive Creticæ δαμάρις color ad plenum puniceus & floridus. De herbis ipsis, ut dixi, sermo est, eoq; colore, quo ab ipsa natura sunt præditæ, neutiquam de tinctura qua lanas, vittas, aliasq; res tingunt. Vocem ἀσθραία de colore permanente ac pertinenti nunquam usurpant Græci, sed dicunt χροῖα δυσππιόν, ἀντίστολον, μόνιμον ἴμμοτον, ἀνέκωλον, βίβαιον, ἀνέκλιπτον, ἰγκροστῆς, ἀνέκλιπτον, ἀνέκλιπτον, ἀνέκλιπτον, ἀνέκλιπτον. Idem Plinius verba Theophrasti, καλλίων ἢ χροῖα τῆς περὶ φύκος, male accepit. Ait enim lib. 3. alga Cretensi purpuras inscisci Purpuras inscisci, est, ut rectè monet Clariss. Salmalius, lanas vestimenta aliaque res purpureo imbuere colore, tingere purpureum colorem. Sic tyria ac conchyliæ herbis tingi refert, quæ tyrium & conchyliatum colorem tingendo imitatur. Transalpina, inquit, Gallia herbis tyria & conchyliæ tingit, & omnes alios colores. Theophr. rō scribit, Cretica alga tæniās, vittas, lanas, vestimēta tingi colore purpureo; sed jam dictam algam vestimenta inficere colore quam purpuræ præstantiore, ac pulchriore, quamdiu recens est.

Hoc genus *φύκος* Nicander *φουκώ* vocat; eodem, ut Theophrastus testatur, insectores utuntur. *φύκος* nomine etiam radícula quædam prædita, qua mulieres exalbidae genarum colorem puniceum roseumque ementuntur. Dioscorides lib. 4. cap. 100. eos reprehendit, qui *φύκος*, quod radícula est, putabant algam, *Νίκανδρος δὲ φησὶ καὶ Ἰππικράτης εἶναι τὸ φουκώ. ἄλλοι δὲ εἶδέν τινος εἶναι ἢ αἱ γυναῖκες χρῶνται, ὅπως ἐκείνου εἶδον. ὁμοίως δὲ καλοῦντο φύκος.* Nicander puniceum (Plinius rubens vertit lib. 27. cap. 7. *alga rubra & scorpionum ictibus*.) asserit adversus serpentes valere: Id ipsumque est quo existimavere nonnulli colorem suum mentiri mulieres: cum tamen radícula sit ejusdem nominis, qua sese fucant. Negat Dioscorides alga ad fucandum mulieres uti. Anguillara tamē, fuci Cretensis folia à Cretensibus fœminis commanducari, & ad fucum adhiberi, tradit. Ergo ufum habet alga Cretensis in fucis. Doctiores quidam *ρίζα* radiculam, qua colorē suum mentiuntur mulieres, anchusæ radicem existimant. Celeberrimus Botanicus Dodonæus anchusam à nonnullis fucum vocari scribit; sed unde hoc habeat, me ignorare fateor, nullum novi Græcum auctorem, apud quem radix ea *φύκος* nomine significetur. Certe Pollux lib. 5. cap. 16. ubi de ornamentis & fucis mulierum agit; & anchusæ & *φύκος* mentionem facit; *ἴσως δ' ἂν τοῖς χρόμοις ποσειδέει, & τῆ ἰντζιμερα, ψιμμυθίου, ἀγγουσαί (ἰγγας vulgo) φύκος.* Paulo infra; *φύκος ποσειδέει, ψιμμυθία λευκίνας, fucum faciem igneo colore aut puniceo fucat, cerussa albo.* *φύκος* ergo & anchusæ in fucis res diversa. Anchusæ quoque radice colorem etiam nativum olim solitas mentiri mulieres, extra omnem est controversiam. Hesychius; *ἀγγουσαί ρίζα ἢ φύκος τῆ αἱ γυναῖκες.* Male ediderunt, *φυκώ τῆ γυναικῶν.* Eleganti purpuriffo malas commendat anchusæ, sed de hac alibi. Sed *φύκος* etiam fucabant mulieres. Hesychius, *φύκος* (malè *φύκος* legitur) *εἶδον χρηματικῶν γυναικῶν.* Dioscorides fucum hunc vult esse radiculam; Galenus inter metallica ponit, vel inter res è cerussa compositas, lib. 19. simpl. cap. penultimo. *Τὸ δὲ γὰ φύκος τὴν ψύξιν & ψιμμυθίου φυλάττων ἐπιπορεύειαν ἀποπέληφει, ὡς δὲ νύκτωρ εἰς τὸ βάλθος κατεδύνθη, τὴν οὐκ οὐκ τῶν σωματικῶν τῶν δύνειν αἰσθῶν.* Phycos autem servata cerussa frigiditate tenuitatem assumfit, ut per eam in profundum corporum quibus admoveatur, vis ejus penetrare valeat. *φύκος* ex recentioribus quidam metallum, aut rem factitiam ex cerussa aliisque, negant; Galenumque valdè errare; & eodem in errore Ætium esse quoque scribunt; alii factitium medicamentum esse probant, radiculamque esse negant. Placet aliis, Dioscoridis codicem corruptum, & quidem *ἀπὸ ρίζου, ψιμμυθίου,* scribendum; cum nihil sit aliud *φύκος*, quam cerussa ipsa, varie lorura ad mulierum fucos præparata. Sed cerussa album tingit colorem, rubrum vel puniceum phycos, Alioquin enim, si *φύκος* albo inficeret colorem, nemo *φουκῶν φύκος* Nicandri, & quo faciem fucabant mulieres, idem putasset. Certe rubrum indidisse colorem *φύκος*, sacra testatur pagina. Nam in sapientia Salomonis cap. 13. ita scriptum, ubi agit de idolis quæ artifices minio & phyco rubefaciunt, *καταρείσας μίλτω, καὶ φύκος ἠροθῆνας χρῶμα αὐτῶν, &c.* Hanc difficultatem quomodo solvam, non video. Ego, salvo meliori iudicio, lapsum puto Dioscoridem, mulieresque & fucum Cretensium, & anchusæ radice fucasse, & has quidem fucum, alias anchusæ radice; coloremque purpureum, quem & *φύκος* & anchusæ dabat, fucum à Latinis vocatum. Fucum apud Latinos accipi pro omni medicamine, quo faciem tingunt mulieres, ex Plauto probatur in Capt. *Vetula edentula, quæ vitia corporis fucum occultant; ubi sese sudor cum unguentis consociavit, illico itidem olent, quasi cum unâ multa jura confundit coquus.* Tibullus.

Quid fucum splendente comas ornare? quid unguentis Artificis docta subsecuisse manu?

Dioscoridem ignorasse puto vocem fucum, apud Latinos adeo latè accipi, & pro quacunque re qua fucabant, poni. Corrigendus præterea Plinii codex. Malè edunt, *A parte aquilonis aut cum spongiis;* Antiquus noster codex habet, *aut spongiis;* Scribendum, *laudatissimo à parte aquilonis, ut spongiæ,* ex Theophrasto, *ἠπείρ αἱ σπογγίαι.* *φύκος* quoddam genus, musci vel *βρύου* canarii nomine, accipi, ut sæpe vulgo vocant, ceruleum tingit colorem, crispis non est foliis; ergo non est Cretica alga Theophrasti; de qua hoc unum dicere restat, quod penè exciderat, viros doctiss. contendere legendum, *πλήθει καὶ καλλίον* & subintelligendum, ἢ *χρῶμα*, non *καλλόν*, ut in excusis habetur. Non video, cur vulgatam rejiciant. Si volunt subintelligendum ἢ *χρῶμα*, nescio utrum verū scripserit Theophrastus. Spon-

giæ enim, quod sciam, non tingunt. De tota planta ejusque substantia loquitur Theophrastus. Plinius lib. 31. cap. 11. *Quin & ejus quæ ab Aquilone sunt genitæ, (Spongiæ) præferunt cæteris, nec usquam durare spiritum medici affirmant.*

Ἄλλα γὰρ ἴσιν ὁμοία τῆ ἀγγουσαί, &c. Corruptus codex, sed facile emendari hoc loco potest. Qui enim linguam Græcam de limite salutavit, videt legendum, *ἄλλο γὰρ ἴσιν ὁμοίον.* Idem paulo infra scriber, ἢ *τῆ ἀγγουσαί*, non *τῆ πῆς.* Plinius lib. 13. *Tertium est gramine simile, radice geniculata & caule, qualiter calami.* Nec hæc Plinius satis ad mentem Græci auctoris reddidit. Fucum hunc Theophrastus gramine inquit esse similem; rationem addit, quod folium habeat gramine similem, radicem geniculatam, longam, obliquè adhærentem, ad instar graminis. Caulem ait esse arundinaceū modo graminis; Plinius simpliciter inquit gramine similem radicem esse, geniculatam, & caulem qualiter calami. Nusquā tradidit Theophrastus, radicem hujus fuci geniculatam esse instar calami. Alio modo calami radix geniculata, alio graminis; quanquam arundinis genus reperitur geniculatum instar graminis. Nec caulem instar arundinis geniculatum scribit Theophrastus, sed simpliciter ait esse arundini similem, qualis est graminis. Sed in his facile excusari potest Plinius; nempe, quod præter Græci auctoris mentem nihil referat. Falluntur qui fucum folio gramineo putant corallinam. Nullam cum foliis corallinæ similitudinem habent folia graminis. Major error illorum, qui contendunt, corallinam eam esse algam, quam Dioscorides *φύκος λευκόν*, aut foliis crispis tortisque, aut etiam mollibus *οὐλο* nominat. Corallinæ folia non sunt mollia; eadem ad tincturam inepta, nec in Creta, sed aliis locis maritimis reperitur, Galliæ, Hispaniæ, Belgii.

Ἄλλο δὲ βότρυον, &c. Plinius lib. 13. *Aliud genus fruticum Bryon vocatur, folio lactuce, rugosiore tantum, jam hoc interius nascens.* Hæc Plinii verba consideratione non parva indigent. Non commisit tot errores Plinius, ut multi existimant. Grande peccatum, iniquum, quod ait, *aliud genus fruticum;* Non ex fruticum genere illud *βρύον*, sed herbarum: Omnia illa quæ præcessere, *φύκος* genera apud Theophrastum, & *ἰάπυλον* esse dicuntur. *καὶ τὸ μ, inquit, paulo inferius, ἰάπυλον γὰρ τῶν ἴσιν ἢ ἢ δρῶν, &c.* Inter majora maris virgulta quercus & abies, quæ tamen cubitalem magnitudinem non excedebant. Cætera de quibus ante tractavit muscorum vel aliorum species longè minores, & herbis potius, quam fructibus adnumerandæ, quarum quædam nec caulem habent, sed solis constant foliis. Hæc viro- rum illorum doctissimorum sententia. Certe, si ita scripsit Plinius, rectè à viris magnis condemnatur. Sed videndum, utrum Plinius scripserit, *aliud genus fruticum bryon vocatur;* an vero, *aliud genus fucorum bryon vocatur.* Supra diximus, quosdam nullam inter *φύκος* & *βρύον* ponere differentiam. Vide quæ dicta sunt. Facilis lapsus, *fucorum*, in *fruticum.* Plinius lib. 26. cap. 10. *Præcipuè liberat eo malo phycos thassalion, id est, fucus marinus, lactuce similis, qui conchiliis substernitur (forte legendum, conchis insternitur) non modo podagra, sed omnibus articulorum morbis impositus præterquam exaresiat.* Satis aperte inquit, vocari algam, fucum. Ergo non præter rationem colligere licet, Pliniū *fucorum*, non *fruticum* scripsisse. Est aliud, inquit, *genus fucorum, bryon vocatur.* In Theophrasti codicibus, *δὲ γὰρ ἰσὶ βότρυον*, legitur. Corruptus codex. Nihil in hoc fucum quod uvam vel racemum referat. Idem Plinius lib. 27. cap. 8. *Bryon marina herba (ergo non frutex, ut male lib. 13. scriptum est) sine dubitatione est lactuce foliis similis.* Aliud mendum in verbis Theophrasti. *Πλὴν χρῶσι δὲ ἴσιν.* id est, *nisi quod aureo magis sit colore;* quod vel ipsa experientia falsum esse docet. Eadem *ρῶσιν* restituendum docet. Omnes Botanici norunt, folio esse eleganti, viridis coloris, sed rugosiore quam lactuca. Ita ex Plinii locis duobus legendum probatur. Lib. 13. ait, *folio lactuce, rugosiore tantum;* Malo legere, *tamen;* *πλὴν* Theophrastus lib. 27. cap. 8. *Bryon marina herba sine dubitatione est lactuce foliis similis, rugosa, veluti contracta, sine caule, ab ima radice exeuntibus foliis.* Scribendū ergo *ρῶσιν δὲ ἴσιν.* Doctiss. viri Plin. arguunt, quod ait, *bryon marina herba sine dubitatione est.* *βρύον* inquit, *Theophrasto nulla herba marina privatim traditur, sed inter genera βρύου θαλασσίου sive φύκος lactuceum ἢ describit.* Non videtur ea verborum Plinii mens, quam tradunt, siquidem jam ante dixit, *bryon* inter fucorum genera referendum. Non vult ergo privatim herbam esse marinam, sed *κατ' ἰξοχλῶ βρύον* vocari. Et auctorem quidem habet Theophrastum. Gravissimè ergo illi errant,

rant, qui muscum cum fucis confundi à Plinio tradunt. Idem Plinius, *ἀντι δὲ δὲ μίαι ἀρχῆς*, legit, *δὲ δὲ μίαι ῥίχης*. Vertit enim, *ab una radice*, & ita scribendum, non ut edunt, *ab ima radice*. Utrum Theophrastus, *δὲ δὲ μίαι ἀρχῆς*, an *δὲ δὲ μίαι ῥίχης* scripserit, videndum. Experientiam si consulamus, vulgaris lectio præstat. Quippe nulla huic fucis radix conspicua. *Ἀρχῆ* vocat id in quo nascitur, five cui adhæret hic fucus, five lapis, five testa, five aliud quid fuerit. Quod sequitur apud Plinium, libr. 13. corruptum est, *rugosiore tantum, jam hoc interius nascens, in alto vero abies & quercus*. Antiquus codex habet, *rugosiore tantum, jam hoc nascens; in alto vero abies & quercus*. Abietem & quercum in alto nasci perperam asserit, inquit viri Doctissimi. Theophrastus *αἰσθητοῦ ἀμφῶ*, esse tradit, id est, interius nasci, & non longe à terra. Aliud genus quercus, ibidem scribit Theophrastus in alto nasci. *φύκι ἢ πῖσις ἢ ἀλάτω δρῶν εἶναι ποταμῶν, ἢ καὶ ὑπερῶν φέροι καὶ ἢ βάλανος ὡς τῆς χροσίου*. Has duas quercus species ille confundit, τὴν αἰσθητοῦ καὶ ποταμῶν, littoralem & in alto nascentem. Hæc illi. Notat verò Hermolaus in manuscripto legi, *jam hoc in terra nascens*. Antiquus, ut dixi, codex habet, *jam hoc nascens*; quæ codicem corruptum ostendunt. Dalecampii opinio non omnino videtur improbanda. Legit is, *jam hoc (bryon) in alto nascens, terris vero abies vicina & quercus*. Commodius fortè ex Theophrasto quis restituat; *Hoc in testis nascitur, terris vero abies vicina & quercus*. Latis ac tenuibus foliis hic fucus aliquantum crispis ac rugosis, eleganter virentibus; caule ac radicibus caret. Oceano Belgico inter saxosos scopulos satis hic familiaris est, ipsis adhærens, unde simul cum mitulis, conchis, ostreisque subinde ad vicina defertur loca. Placet Botanicis algam hanc eam esse, cujus fit apud Aristotelem mentio libr. 6. hist. animal. ubi hanc purgamentum esse ait maris, fierique initio ætatis, eaque ostreas, & pisciculos ali. Locus Aristotelis est loco citato, cap. 13. si Gazæ capitum divisionem sequamur; sin vero Scaligeri 12. § 3. πέντε ἡμετέροις ἐπιφύεται π, κ, ἢ Ἐλλάσποντον, ἢ καλῶσι φύκῳ. ἴσι δὲ ἄλλοι τὸν φύκῳ, ἢ φασὶ τὸ τοῦ ἀνδρῶ εἶναι ἢ φύκῳ, ἀφ' ἢ τὸ φύκῳ εἶναι ἀρχομένου τὸ ἥριος. τὸ τοῦ φύκῳ, καὶ τὸ ἴσθῳ, καὶ τὸ ἴσθῳ τὸ εἶναι τὸ τοῦ φύκῳ. φασὶ δὲ πῖσις ἢ γαλακτίαν ἢ τὴν πορφύραν ἴσθῳ δὲ τὸν τὸ φύκῳ. Cum purgatur pontus, fluitat secundo mari ad Hellepontum id quod appellant Græci φύκῳ, Latini algam. Color huic pallidus. nonnulli φύκῳ (male φύκῳ in Græco codice scribitur. φύκῳ, φύκῳ, φύκῳ, ut πύκῳ, πύκῳ, πύκῳ) ex quo etiam φύκῳ fiat. Ineunte æstate fit hoc, quo. Ostrea & pisciculi ea loca qui colunt, aluntur. Maris accolæ, nonnulli etiam purpuram suam ab hoc flore habere tradunt. Declarat his verbis Aristoteles, ortum, tempus, colorem, naturam & usum fuci. Ortum inquit esse, quando purgatur pontus, & fluitat secundo mari ad Hellepontum. Plutarchus libr. de ira cohibenda, mare purgari tradit, quando ventis exagitatum muscum algamque ejicit. τὴν ἢ τὴν ἡλιάσποντον, ὅταν αἰσθητοῦ ἡμετέροις ἐπιφύεται π, κ, ἢ τὸ φύκῳ ἀναβάλλῃ καὶ τὸν φύκῳ λέγουσι. Ideo Græci, ut supra notavimus, φύκῳ scribunt τὸ τῆς ἡλιάσποντος ἰκθυοσώμα, καὶ δὲ τὸ βλάσμα. Colorem inquit ἄλλοις ἄλλοις vel pallidus, vel luteus color. Lactucæ foliis fucus colore viridi: ergo non est φύκῳ de qua Aristoteles, ut arbitrantur nonnulli Botanici. Probabile fit, capillaceum fucum describi à Philosopho. Hinc noster inquit, ἢ πῖσις, ἢ δὲ ἴσθῳ, nec viride, nec intense pallidum. Tempus ait ætatem esse; (æstivo enim tempore generatur) usum ut pisciculos & ostreas nutriat. Addit alias duas opiniones; florem esse algæ non algam; & purpuram hinc haurire suum florem. Sed quid florem purpuræ vocat? αἰσθητοῦ πορφύρας. Ἀνδρῶ, colorem, nitorem, splendorem, vocat. Ἀνδρῶ non raro pro colore sumitur, Philof. τὸ τῆς ἰδῆς ἀνδρῶ φασὶν εἶναι, Sophocles, ἢ γὰρ σὲ μὴ γνῶσι ἀδ' ἠδὲ πῖσις. In eodè significatu dixit Euripedes, ἀνδρῶ εἶναι πῖσις, chordea filo colore crocea contexta. textum colore croceum. Solinus cap. 30. de colore & nitore hyacinthi lapidis. Sed ex utroque temperamento lucis & purpura fucatum suaviter florem trahat. Tertullianus, & idem Solinus. Lusitanum littus floret gemma, ceraunio plurimum. Dubitabit, aliquis quomodo flos five color purpuræ ab algâ, cum diversum utrumque coloris. Dicendum, concoctione alium in ipsa purpura acquirere colorem. Purpuram musco algæque vesci, auctor Plutarchus, libr. de solertia animalium. τὸ ἢ ἰδῆμα τῶν βελῶν καὶ τὸ φύκῳ ἀναλαμβάνουσαι αἰσθητοῦ τῆς ἀνδρῶ. οἷος εἰ ἀνδρῶ καὶ οὐ μείλιον ἴσθῳ ἀλλήλαις παρῆσαν, ἴσθῳ ἴσθῳ ἴσθῳ ἴσθῳ ἴσθῳ. Musci & algæ quicquid est esui ita in suas testas recipiunt, ut iis in orbem exsertis, quasi circularem convivationem præbeant, una alterius alimentum depascente. Nidum ex algâ componunt phycides, ut idem eodem libro scribit. ἰδῆ δὲ αἰ φυκίδες εἰ τῶν φύκῳ

οἷος νεοτῆαν ἀλγῶν ἀσπίδων καὶ αἰσθητοῦ τῶν γόνων, ἢ αἰσθητοῦ δὲ τῶν κλύδων. Paulus Petavius, consiliarius Parisiensis regius, legit, ἰδῆ δὲ αἰ φυκίδες εἰ τῶν φύκῳ; sed vulgaris lectio præstat; quia phycidis piscis apud Aristotelem & Athenæum fit mentio. Verba Plutarchi Latine sonant. *Peculiariter phycides ex algâ veluti nidum quandam constituentes, eo suum satum ab undis defendunt*. ἢ δὲ δρῶς, &c. De quercu & abiete algæ genere hæc Plinius libr. 13. cap. ult. *In alto abies & quercus (supra dixi legendum, terris vicina) cubitali altitudine. Ramis earum adhærent conchæ. Quercu etiam tingi lanas tradunt. Glandem etiam quasdam ferre in alto naufragis hæc depræhensa urinantibusque, & alia traduntur prægrandes circa Syconem*. Non describit hic Plinius unum quercus genus, ut voluit, sed duo. De priori agit usque verba hæc, *glandem etiam, &c.* quæ de altero debent accipi quercus genere. In eo tamen errasse videtur Plinius, quod ait, *quasdam glandes ferre in alto*; cum non ejusdem illud cum priore sit generis, sed diversum. Pro eo quod in antiquo codice scriptum est, *ramis earum adhærent conchæ, reititue, rami earum adhærent conchis*. Περακίστερον — usque ad τὸ ἢ τῆς δρῶς λεπτὸν ἢ μυρικῶδες στερον. Hæc videntur corruptissima; & planè contra omnem rationem. Si utriusque arboris faciem spectemus, quercus folia habet multo latiora, crassiora & longiora, quam sunt abietis; cujus folium multo propius ad myricas accedit, quam quercinum, quod planè tota facie ac habitu dissimile est myricæ folio. Non major inter ignem & aquam, cælum & terram est diversitas, quam quæ in myricæ & quercus spectatur folio. Tota folii facies, forma, diversa; alius habitus, color, positio, latitudo, crassitudo, magnitudo. Omnia, ut verbo dicam, quam maximè differunt. Verisimile autem valdè fit, quercum hanc marinam nomen accepisse, quod faciè habeat quercinam; contra abietem nominari, quod forma sit abiegna. Hoc si verum, necessario sequitur, codicem depravatam, vel Theophrastum quercus & abietis historiam confudisse, multasque notas quercui tribuisse, quæ abieti aut ejus generis marinæ arbori conveniunt. Non dubito, quin in hunc sensum locus hic restitui debeat. αἰσθητοῦ δὲ τὸ φύκῳ, πλάτυντον, καὶ πύκῳ τῆς δρῶς. πολὺ δὲ ἢ εἰς ἀνόμενοι τῆς ἢ ἀσθητοῦ λοβοῖς κοίλοι ἢ ἰσθητοῦ (ita etiam in Aldino legitur codice) καὶ οὐδὲν ἴσθῳ εἰς αὐτῆς. τὸ δὲ τῆς ἰλάτης λεπτὸν ἢ μυρικῶδες στερον. Folium vero quercui oblongius, crassius, latius, frequens, nec leguminum siliquis ab simile; concavum intus, nec quicquam in se continens: abieti tenuè ac potius ramaricis. ἢ δὲ ἄλλῃ μέρῳ τῆς ἰλάτης. Nemini ignotum, abietis arborem rectam esse, stipitem scilicet & ramos in rectum magis quam alterius cujusdam arboris ferri: in latitudinem vero magis diffundi quercum, & respectu abietis flexuosam esse. Omnia quæ sequuntur, abieti quercuique optime conveniunt, nisi quod ait, multicaulem esse. Abies unum tantum habet caudicem: ad hujus imitationem marina hæc planta debebat unicaulis esse, sed in eo abietem aliquo modo refert, quod simpliciore est caule, quam quercus. Theodorus τῆς ἢ ἀκρομυκῶς ἀσθητοῦς vertit, *ramos*. Verte, *ramorum processus abieti longi*, &c. μυρικῶδες enim legendū, non μυκῶδες, ut in Aldino & Basiliensi legitur. In utroque dele improbam vocem καὶ, & lege τῆς ἢ ἀκρομυκῶς ἀσθητοῦς, ut in vulgaris habetur codicibus. Cæterum plantam quandam marinam, quercus marinæ nomine describit C. Clusius libr. 6. cap. 4. his verbis. *Marina quercus Theophrasti descriptione ad calcem cap. 13. libr. 1. meæ rariorem plantarum Historie ex ipsius auctoritate cap. 7. libr. 4. Historie plantarum descriptam, adhibebam, innuens, me aliquot ejus plâtas in meis peregrinationibus observasse, & plurimas, easque varie magnitudinis, & diversi coloris apud Imperatorem Maximilianum, ejus nominis secundum, conspexisse, quæ ad Theophrasti descriptionem proximè accederent. Verum cum illius iconem tum exhibere non licuerit, & nunc unam plantam nactus fuero in doctissimo & modestissimo juvene Ioanne de Laet, Ioannis F. in Occidentali Oceano erutam, quam mihi mutuo dabat ut describere possem, eadem operâ illam exprimendam in tabellâ curabam, ut in hoc capite 4. libr. 6. exoticorum locum obtineret. Pedalis autè illa erat longitudinis, in multis eoque; planos ramos expansa, quemadmodum in pelagiis plantis magna ex parte observare memini, & illos deinde in plures alios minores divisis, multisque tuberculis quaquaversum obsitos, ut Muricæ sive cupressi verius foliorum formam & exactius reserrent, quam alterius alicujus plantæ; coloris purpurei saturi, qualis ferè conspicitur in vini rubri sacibus, falsi prorsus saporis. Ipsa fruticis materia dura & lignosa*

Quercus Marina cum sua basi vel potius palma marina.

lignosa erat, imo quasi cornea & saxea. Contracta porro infima parte haec planta, ut saxo ne an ostraceae testae innata fuerit, nihil affirmare possum: plurimi etiam rami, in inferiore fruticis parte, abrupti erant. Haec Clusius.

Καὶ κριτὴ ἢ αὐτῶν αὐτῶν τῶν κοιλῶν. Corruptus codex Aldinus & Basil. in iis legitur. καὶ κριτὴ ἢ αὐτῶν αὐτῶν τῶν κοιλῶν περιπεφυκῶσαν πρὸν ὄλῳν ἐν τοῦτοις θαλάσσιαις οἰκιστοῖσι καὶ ἀλλ' αὐτῶν, καὶ τῶν ὁμοίων πολύποδι. Hunc locum quomodo correxerit Scaliger, quomodo Rob. Constant. ex annotationibus Constantini & Scaligeri videat lector. Quale insectum ὄντιον sive ὀνίσκον, supra cap. quarto abunde docuimus. πολύπους aliis dicitur. Marcello empirico cutio. Cutiones, inquit, bestiola sunt multipedes, cute dura ac solida, quae eaeta complicant se in orbem pilula rotundissima, quae Græci appellant. Botanicis quid sit ἰούλος lib. 3. diximus; ἰούλος & ὀνίσκος confundere solent Lexicographi, ut doctè his verbis in Lexico docet Constantinus in voce ὄνος. Hesyebius in voce ἰούλος, & ζῶον, inquit, πολύπους, ὅσα ἡμῶν λέγεται ὄντιον, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐπι ταῖς ὑδατῶν γινόμενα ὄντιον πολύποδα καὶ σφραγισμένον ἰούλον καλοῦσιν. Quem sequitur Suidas, cui tamen ex alio auctore ἰούλος etiam, ut mox dicemus, vitium vermis. Plinius libr. 30. cap. ult. his verbis multis errandi occasionem attulit. Millepeda, inquit, ab aliis centipeda, aut multipeda dicta, animal est à vermibus terræ, pilosum, multis pedibus arcuatim repens, tactuque (legebatur etiam tractuque) contrahens se, oniscum Græci vocant, alii tilon. Et paulo post; Illam autem quæ non arcuatur, sepa Græci vocant, alii scolopendram, minorem, perniciosamque. Quæ verba multa egent animadversione: nam sepa & scolopendram diversa esse animalia suo loco probavimus. Iam vero oniscum, sive tilon (quod nomen à callo & cutis duritia) vermem pilosum non esse arcuatim repentem ex rei natura dictisque (vide cap. 4. lib. 4.) satis liquet: atque aliud est millepeda sive centipeda, aliudque multipeda, id est, ὄνος sive ὀνίσκος. Millepeda enim sive Centipeda vermis terræ pilosus, multis pedibus arcuatim repens, estque animal ex erucarum genere, vites corrodens atque olera, quam civis mei vocant chate pelinc. Hæc est hirsuta dicta à Columella, & ἰούλος Græcorum. Nam & Suidæ ἰούλος ὁ ἐν ταῖς ἀμπελῶσι σκώληξ, πολύπους δὲ ἢ ζῶον.

Atque ab hirsutia, ut Solini vocem usurpem, etiam ἰούλοι dicti sunt pilosi vermes, nigri, terrestrium lumbricorum genus, quod maris littoribus effoditur ad piscium escam; hoc hirsutam sive millepedam villis representat. Numenius Poëta.

Καὶ δὲ σύγχε μνήσαιο δελείαθ' ὅτι παρ' ἄκρας Δίης αἰγυαλοῖο γεώλοφά σοι μὲν ἰούλοι, Κέκλωται μέλανες γαμφάγοι ἐν τερατοῖσι.

Rursus ἰούλον, id est, hirsutam confundunt aliquando cum scolopendra; quæ σχολοπενδρα & σχολοπενδρα dicitur. Quæ duo sunt diversa animalia specie, utrumque tamen venenatum, & multiples. Hæc differentia, quod utrumque scolopendra decurrat sine tractu & flexu celerrimè propter pedum numerosam seriem; unde propriè centipeda sive millepeda vocatur, & quod levis sit & non pilosa. Itaque scolopendras intellige apud Lycophronis interpretem, cum ait, ἰούλους γαμφάγοι; Vnde & naves remis instructas, ἰούλοπιπας dixit ipse Poëta, à similitudine ordinis pedum utriusque scolopendræ. Nicander ἰούλος & σχολοπενδρα ita secevit in Theriacis.

Οἱ δάγα μὲν καὶ ἰούλος ἀμύθηται, ἠδ' ὀλοὸς σφίξ, Περμφροδῶν ὀλίγητε, καὶ ἀμφικαρῆς σχολοπενδρα. Ἡ τὴν καὶ ἀμφοτέρωθεν ὀπάζεται ἀνδράσι κήρα. Νήια δὲ ὡς σπέρχονται ὑπὸ πτεροζήρι κιοῦση.

Compertumque mihi est sevus quid parret Iulus, Perniciemque ferens vespa & quid parvula possit Pempredon, quid item dissecta caput scolopendra Quæ sua sic, quando proreperit, brachia profert, Vt properans, navis pellentes æquora remos.

Ubi interpres, ἰούλος εἶδος σκώληκος & κελουδίου μοειόποδος. Quare constat, quam indistincte, atque promiscue, illo saltem loco, his vocibus usus sit Plinius. Quod Gaza, Ruelio multisque aliis indiscriminatim nomina usurpantibus fraudifuit. Hactenus Constantinus Theophrasti verba in hunc verte sensum. Ramis annexa pendent pleraque animalium testigerorum (super pilis, id est, millepedæ quædam cauli ipsi adnascuntur) in ipsis testis hospitantur onisci sive multipedæ, & alia quædam ejusdem generis bestiola.

Τοῦς δὲ κριτῶν, καὶ κελουδῶν, &c. Quales sint σκώληξ ἰγγορο. Vertunt, nantes seseque submergentes. Plinius lib. 13. in alto naufragis hæc deprehensa urinantiibusque. Quam vellem doceret, quo pacto naufragi ciant, quid in fundo gignatur ipsius maris. Quando reversi è fundo maris vivi? Post mortem, vel jam moribundi fundum petunt, nec inde nisi fato functi revertuntur, & si forte aliquando contingat, ut vivi supernarent iterum, ac salventur. Certè animus ipsis non fuit explorare, quid in ipso maris reperitur fundo. Aliud habent quod cogitent? Unde igitur Plinius à naufragis hæc deprehensa scribit? Verisimile fit Theophrastum τοῦς δὲ δέται, vel τοῦς δὲ πορσίαις καὶ κελουδῶν scripsisse. Πορσίαις dicuntur, qui spongas venantur. Hi vi se mergunt & emergunt, & marium profunda scrutantur, ut quod in maris fundo pretiosum est urinando eximant. Ad morem quidem naufragorum fundum petunt, sed non eodè animo, & adversus aquæ injurias muniti sunt, os clausum retinere norunt, & ad temporis spatium novum non trahere aërem, spiritumque exhalare norunt, ac didicerunt. Nempe pecuniæ & divitiarū gratia tantos subeunt labores. Contrarium naufragis evenit, qui nec aquis resistere queunt, nec lucrum inde aliquid ad ipsos pervenire potest; de vitâ tantum cogitant salvanda, regiumque diadema nactus se putant, si vel undæ marinæ beneficio in littus pellantur, vel superveniente alia navi serventur. Iidem Græci νεοκῶν dicunt naves quæ submergantur & pereunt. Hinc fortè δέταις pro naufragis accepit. Sed prior opinio magis arridet, & proximè ad vulgaram accedit lectionem.

Ὅτι καὶ ἔτι καὶ μετὰ τὸν πρὸς τὴν μετὰ τὴν εἴησεν. Plinius, & alia traduntur prægrandes circa Sycionem. Docti duo postrema verba superflua existimant, quod de sycione non fiat apud Theophr. mentio. Iidem legunt, naufragis urinantiibusque, & alia traduntur prægrandes. Si vera lectio Plinii, scripsit Theophr. μετὰ τὴν καὶ σκώληξ εἴησεν.

Ἡ δὲ ἀμπελος. Plinius loco citato; Vitis enim (antiquus codex male, vilis) passim nascitur. ἀμφοτέρωτε pessimè vertit passim. Rectius Gaza utroque loco, terra scilicet vicino, & in alto mari. Scribe apud Theophr. καὶ γὰρ αὐτῶς τῆν γῆν ἐποιεῖα. Verte, nam & terra proxima & in alto nascitur mari; pelagia majora fert folia.

Ἡ δὲ σοφία. Plin. loco citato, Sed ficus sine foliis, rubro cortice. Antiquus codex, Sed Phycos sine foliis cortice rubro. Scribe sed ficus sine foliis, cortice rubro. Φοινικῶν id est puniceus. Malunt alii ἀπὸ ἀφύλων legere ἐν φύλλοις foliis comosa. sed vulgatam defendit Plinius.

ὁ δὲ φοινίξ. Plin. loco citato, Fit ἡ palma fruticum generis. Mira brevitate in his describendis usus est Plinius. De palma certe quædam tradit, quæ cum vulgata palma arbore nullam habent similitudinem, quæ negligere Plinius non debuerat. In antiquo codice scriptum reperio. Est ἡ ibi palma fruticum generis. Quæ lectio vulgata præstat.

Τῶν δὲ ῥαβδῶν usque ad ὡχρῶν ὡχρῶν. In Aldino & Basileensi ad hunc modum hæc habentur. τῶν δὲ ῥαβδῶν ἢ τῶν δόρυφύτων τούτων, ὁμοία τῶν πινῶν ἢ φύσις τοῖς τῶν ἀκροῦν φύλλοις τῶν ἀκροῦν, ὅσον στήγας καὶ τοῖς τοιούτοις, πλὴν ὀρθῶν. ἢ ὡς περὶ ἐκείνου, καὶ ἀπικλασμέναι, καὶ τὸ φύλλον ἔχουσα ἀπικλασμέναι ὑπὸ τῆς ἀλμυρῆς. ἐπιτὶ τῶν διόλου ἢ κεν, ἢ μέσον καὶ καυλῶν, καὶ ἡ ἄλλη ὄψις ὡχρῶν ὡχρῶν. Vide Doct. Scaliger. & Constant. annotat. Scribe. Τῶν δὲ ῥαβδῶν ἢ τῶν δόρυφύτων τούτων, ὁμοία τῶν πινῶν ἢ φύσις τοῖς τῶν ἀκροῦν φύλλοις τῶν ἀκροῦν, ὅσον στήγας καὶ τοῖς τοιούτοις, πλὴν ὀρθῶν καὶ ὡς περὶ ἐκείνου, ἀπικλασμέναι, καὶ τὸ φύλλον ἔχουσα ἀπικλασμέναι ὑπὸ τῆς ἀλμυρῆς. ἐπιτὶ ὁ φοινίξ ὁμοία τοῖς στήγας τῶν διόλου τῶν φύλλων ἢ κεν ἢ μέσον καὶ καυλῶν, καὶ ἡ ἄλλη ὄψις ὡχρῶν ὡχρῶν. Ramulorum autem eorumque processuum similis quodammodo natura est, foliis spinarum acanacearum, ut sonchis atque similibus; Hi (scilicet ramorum processus, ipsique rami) tamen erecti, nec quemadmodum illa (acanacearum spinarum folia) circumflexi, ut circumflexi videntur. (sonchi enim folia ad terram inflectuntur per

orbem, ut quis putet ex parte esse fracta) Ἐξ ὧν ἀμαρὶν corrofis. Ut autem sonchi caulis e foliorum orbe medio exurgit, sic palmae marinae stipes. Reliqua aspectu soncho similia.

το δὲ χρώμα τούτων καὶ τῶν κλάδων. In Aldino & Basileensi καυλῶν, ἀπὸ κλάδων legitur. Potuisset vox hæc servari, nisi superius βαρυχρῆστες σφόδρα dixisset. Vox καυλῶν tamen magis arridet, quam κλάδων. Nam cum inquit τούτων, intelligit ῥαβδῶν, καὶ δόρυφύτων. Atqui ῥαβδῶν & κλάδων sæpe idem. An non licet in fruticum genere stipitem καυλῶν vocare? Ex fruticum enim genere palma hæc: de arbore non liceret καυλῶν dicere, sed de palma maritima; quæ ex humili genere est. Non video, cur καυλῶν scribere non liceat. Quod si non ardeat, scribe στέφανον vel στέφανον.

καὶ αἱ ἀπὸ τῶν Male in Ald. & Basileensi ὡχρῶν scriptum est. Plinius lib. 9. cap. 45. Pessimum omnium (loquitur de spargiis) genus est earum, quæ aplysiæ vocantur, quia elui non possunt, in quibus magnæ sunt fistulae, Ἐξ ἧς qua densitas spissa. Cur aplysiæ dicantur, docet Plinius. Sed cur elui non possint causa, quod præter modum valde fordida & inquinata sunt.

Ἐν δὲ τῷ Plin. lib. 13. Extra Herculis columnas porri fronde (non fronte, ut ediderunt) nascitur frutex, Ἐξ αἰθρίας Thymi, qui ambo ejeti in pumicem transfigurantur. In aliis codicibus, porri fronde nascitur frutex Ἐξ αἰθρίας Thymi similis. Forte scribendum. Extra Herculis columnas porri fronde nascitur frutex, Ἐξ thymum Ἐξ αἰθρίας Thymi similis, qui ambo ejeti in pumicem transfigurantur.

Κ Ε Φ. Η.

C A P. VIII.

Apud mare rubrum in Arabia nullam arborem provenire præter spinam sitientem: idemque mare belluis plenum, plurimasque habere caniculas. De plantis, Ἐξ ἀρβυσκουλιῶν miræ naturæ: deque magnis arboribus in insulis, quas æstus operit. Item circa Persidem magnas esse arbores.

Ἡ ἐν τῷ Ἰνδῷ λατῆς καλούμενης. *Καυλῶν Ald. Basf.

† Ἰνδῷ τῇ ἐν τῷ Ἰνδῷ μίση δένδρον Const.

† φιλῶν Con.

Ἡ μήκη

† συνηρημένης. ὅτι τῶν ἐν τῷ Ἰνδῷ ἰσομοιῶσαι Const.

† κινῶν Const.

† πλάτωνος καὶ λακωνικῆς ἀλιμιεθι μέγισται, συμβαίνου.

Τῆς δὲ ἐρυθρῆς καλαμῆς ἐν Ἀραβίᾳ μικρὸν ἐπέων *Κόπις, ἐν μὲν τῇ γῆ δένδρον ἐδὲν φύεται, πλεον τῆς ἀκακίης τῆς διψάδου καλαμῆς. ὡς αἰὶν ἢ καὶ αὐτὴ Διὰ τὰ καυμάτα καὶ Διὰ τὴν αὐδρία. ὅσον ἕν γὰρ, ἀλλ' ἢ δὲ ἐτῶν πτεράρων ἢ πέντε καὶ τότε λάβρωσιν καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἢ ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ ἐρυθρῶ δένδρον πινῶν φύεται καὶ καλεῖσιν αὐτὸ δίαφνῶν καὶ ελαίαν. ἐστὶ δὲ ἡ ὡρ δίαφνη ὁμοία τῇ δρία ἢ δὲ ελαία τῶν φύλλων. καρπὸν ἢ ἔχει ἢ ελαία. ὡχρῶν ὡχρῶν δὲ τῶν ελαίαις. ἀφίησι δὲ καὶ δάκρυον, ἐξ ὧν οἱ ἰατροὶ φάρμακον ἐναίμον συντηῶσιν. ὃ γίνεται σφόδρα ἀγαθόν. ὅταν δὲ ὑδατα πλείω γένηται, μύκητις φύονται ὡς τῇ θαλάττῃ κατὰ πινῶν τῶν δὲ ἀπολιθῶνται ὑπὸ τῆς ἡλίου. ἢ δὲ θαλάττῃ θηλαϊδης. πλείως ἢ ἔχει τὰς καρχαρίας, ὡς μὴ εἶναι κολυμβήσαι. ἐν δὲ τῷ καλαμῶν Ἡρώω ἐφ' ὃν ἔσβαίνουσιν οἱ ἐξ Αἰγυπτῆς. φύεται μὲν δίαφνη καὶ ελαία καὶ θυμῶν, ἢ μὴν χλωρῶν ἀλλὰ λιθοειδῆ τὰ ὑπερέχοντα τῇ θαλάττῃ. ὁμοία δὲ καὶ τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς βλαστῶσι τῶν χλωρῶν. ἐν δὲ τῷ θυμῶν τὸ ἔσβαίνουσιν χρώμα δίαφνον, ὡς αὐτὸ μὴ ποτε λανθῆναι. μήκει δὲ τῷ δένδρον φιλῶν, ὅσον εἰς τρεῖς πήχεις, οἱ δὲ, ὅτε αὐτὰ πλεον τῶν ἐξ Ἰνδῶν δόρυφύτων ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ φύονται μέγιστον ἢ αὐτὸ ἢ ἐν τῷ Ἰνδῷ, χρώμα φασίην ἔχειν ὁμοίον τοῖς φυκίοις. ὅπου τῶν ἐν τῷ Ἰνδῷ τῶν ἐξ ἀνεχθέντων πλεον τῶν ἡλίου, ἐν ὀλίγον χρόνον ἔξομοιῶσαι τῷ ἀλί. φύεται δὲ καὶ σχοίνους λιθίνους κατὰ αὐτὴν τῇ θαλάττῃ. ἢ εἰδὲς αὐτὸ διαγνοῖν τῇ ὄψει ὡς τὰς ἀληθινὰς. Ἰαμασσίωρον δὲ τῆς τούτου λέγεται. φύεται γὰρ δένδρον φιλῶν, τὸ μὲν χρώμα ἔχοντα ὁμοίον κέρατι βοός. τοῖς δὲ ὄλοις τραχέα, καὶ ἀπ' ἀκροῦ πυρῶν. ταῦτα δὲ θραύονται μὲν, ἢ εἰ συγκλῶνται. ἐκ δὲ τῶν, περιεμβαλλόμενα κατὰ πινῶν τῶν σιδήρων, δίαφνη γενόμενα. πλεον ὅταν δόρυφύτων, κατὰ πινῶν καὶ τῶν αὐτῶν χροῶν λαμβάνειν. ἐν δὲ τῶν νήσῳ τῶν Ἰνδῶν τῆς πλεον τῶν καταλαμβανόμεναι, δένδρον μετὰ πλεον τῶν φικηνῶν λίκων ἢ πλάτωνος συμβαίνειν δὲ ὅτι ἢ

Mari autem rubro vocato in Arabia paulo a Copto superius, arbor nulla in terra provenit, præter spinam, quæ dipsas vocatur, & hæc rara propter fervores, & aquæ penuriam: quippe non nisi quarto quinq; anno pluit, & tunc impetuose, & brevi tempore. At in mari nimirum exeunt, easque laurum & oleam appellant. Laurus arizæ similis ex toto est, olea folio tantum. Fructum olea proximum his nostris olivis parit, & lachrymam emittit, ex qua medici sistendo sanguini medicamentum componunt, quod fieri laudatissimum solet. Cum autem aquæ plures incesferint, fungi juxta mare quodam in loco erumpunt, qui sole tacti in lapidem commutantur. Mare hoc belluis refertum, plurimasque caniculas habet: in tantum, ut mare tutum non sit. In sinu autem Heroo cognominato, ad quem descendunt Ægyptii, laurus est, & olea, & thymum: verum non viridia, sed lapidis specie parte a mari eminente, similia tamen viridibus tam foliis, quam germinibus. Colos quoque floris in thymo, tanquam nondum perfecte floruerit, liquido deprehenditur. Longitudo arbuscularum, cubitorum ternorum est. Qui vero ex India missi ab Alexandro navigarunt, plantas marinas, quoad in aqua sint, colorem algæ minutæ habere: cum vero exemptæ, ad solem ponuntur, mox salii similes fieri narraverunt. Iuncos quoque lapides apud mare id provenire, quos nemo visu a veris potuit discernere. Eo mirabilius referunt, nasci arbusculas quasdam, colore cornu bubuli, ramis asperas, & cacuminibus rubentes, quas cum compressius tractantur, frangi, & igni injectas, ut ferrum exardescere: restinctas tamen tranquillari, ac eundem

At in mari rubro exeunt. † Laurus ilici fœmine similis ex toto est, olea suberi. † quod valde bonum est. † Solis vi lapidescunt.

† concutitur. † ignescere. † deponere ignem.

dem

πλημμυρίς ἐπέλθοι, τὰ μὲν ἄλλα καὶ ἀκρῶς πῆσθ' ὅλα, τῶν δὲ μεγίστων ὑπερέχειν ἑστὶν κλάδους, ἐξ ὧν τὰ πρυμνήσια ἀνάπτεται. εἴθ' ὅτι πάλιν ἀμπελώπις γίνονται, ἐκ τῶν ῥιζῶν. ἔχειν δὲ τὰ δένδρα φύλλον μὲν ὅμοιον τῆ δάφνη, ἀνθος δὲ τοῖς ὄϊσι, καὶ τῷ χρωματι καὶ τῆ ὁσμῆ· καρπὸν δὲ ἠλικῶν ἐλαία. καὶ τοῦτον δῶδον σφόδρα. καὶ τὰ μὲν φύλλα ἐκ δόποσάλλειν, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τὸν καρπὸν ἅμα τῷ φθινοπώρῳ γίνεσθαι. τοῦ δὲ ἑσθίου δόποσάλλειν. ἄλλα δὲ ἐν αὐτῇ τῇ θαλάττῃ πεφυκέαι, αἰφύλλα μὲν, τὸν δὲ καρπὸν ὅμοιον ἔχειν τοῖς ἑρμείοις. περὶ ἣ τὴν Περσίδα τὴν καὶ Καρμανία, καθ' ἣν ἡ πλημμυρίς γίνεται, δένδρα ἐστὶν ὀμβρένη, ὅμοια τῇ ἀδράχνη, καὶ τῇ μορφῇ καὶ τοῖς φύλλοις. καρπὸν ἣ ἔχει πολλὸν, ὅμοιον τῷ χρωματι τοῖς ἀμυγδαλαῖς ἐξώθεν. τὸ δὲ ἐντὸς συνελίττεται καθ' ἑαυτὴν ἢ συνηρημένον πᾶσιν. ὑπερέβρωται δὲ τὰ δένδρα πάντῃ καὶ μέσον ὑπὸ τῆ θαλάττης καὶ ἔστηκεν ὑπὸ τῶν ῥιζῶν, ὡς περὶ πολυπους. ὅταν γὰρ ἡ ἀμπελώπις γίνεται, θεωρεῖν ἐστὶν. ὕδωρ δὲ ὅλως ἐν τῷ τόπῳ καταλείπονται γὰρ πινες διώρυχες δι' ὧν διαπελεύουσιν. αὐταὶ δὲ εἰσὶ θαλάττης. ὅκα δὴλον οἰονταί πινες, ὡς τρεφόνται τῷ τῆς γῆς ἔλκοντα. ὄλορον δὲ καὶ πύθ' ἀλμυρὸν εἶναι. καὶ γὰρ εἰδὲ καὶ βάθους αἰ ῥίζαι. τὸ δὲ ὄλον ἐν τῷ γένει εἶναι, τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ φυομένων, καὶ τῶν ἐν τῇ γῆ ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος καταλαμβανόμενων. καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ θαλάττῃ μικρὰ καὶ φυκώδη. τὰ φυκώδη δὲ ἐν τῇ γῆ, μεγάλα καὶ χλωρὰ, καὶ ἀσπιδμοῖον ἔχοντα καρπὸν, δι' οἷον ἑρμείοι.

† λιουκίοις.
 † ἀδράχνη.
 † ἑκτὸ Βαφ.
 † συνηρημένον
 Βαφ.
 ἢ ἐπι.
 * δὲ εἰδὲ ὄλον.
 † θαλάττη in
 annot. Sal.
 † συκώδη.
 * ἀνθος ὄσδ-
 μόν.

dem colorem fervare. Infulis autem quas operit æstus, arbores nasci ingentes, magnitudine platanorum, populorumque altissimarum: & contingere, ut † cum æstus invasit, reliquæ omnes totæ integantur, maximarum vero cacumina extent, ad quas † naves religentur: cumque æstus recesserit, ad radices æquo modo annecti possunt. Folia arboribus laurea dicunt: florem violæ, & colore, & odore: fructum magnitudine olivæ, & hunc odoris admodum boni: folia nunquam decidere, florem & fructum primo autumnō nasci, vere defluere. Alias quoque visas in eodem mari semper folia retinentes, & fructum lupino similem ferentes, retulerunt. Circa Persidem Carmania conterminam, qua † maris æstus fieri solet, arbores magnæ similes portulacæ, tam forma quam foliis spectantur, fructum plurimum ferentes: amygdalis similem extrinsecus: interna vero singularis quasi † connexa involutantur. Subroduntur itæ arbores omnes à mari parte media, stantque radicibus polyporum modo: cum enim æstus recesserit, omnia inspicere possunt. Aqua vero nulla omnino eo in loco est. Rivi namque aliqui relinquuntur, quibus navigant, qui & ipsi maris particulae sunt. Quamobrem constare quidam existimant, quod ipso mari aluntur, non † aqua: præterquam si quid è terra stirpibus attrahant. Quod tamen & ipsum falsum esse haud dubie intelligi potest, quippe cum ne in profundum quidem radices descendant. † In totum, genus idem mari atque terra nascientium esse volunt: & marina quidem pusilla, & ficus specie provenire: terrena vero magna, atque viridia, floreque odorato, & fructu modo lupini.

† affluentis
 maris æstus
 invasit.
 † rudentes.
 † maris inundatio fiet.
 † contorta.
 † aqua pluviali.
 radicibus.
 † idem genus quod nascitur in mari atque terra maris inundatione coniectū esse volunt.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Τῆς δὲ ἱερῆς. Abscinde caput novum, tanquam Erythreum sinum à toto Oceano. Etiam pessimè consuluit nobis, qui Rubrum mare navigavit: neque de his scripsit quisquam. lege τὸ ἱππῶν κήπιον, non κήλπου. Ἀπολιθῶνται ὑπὸ ἡλίου, solis vi lapidescunt. Διαπύρεξ γνόμωρα. Theodorus, ut ferrum exardescere. Ferrum potius ignescit, quam ardet. καδίσωδξ. Theodorus, Tranquillari, Restitui, destitui ab igne, deponere ignem, constitui in pristina natura. Ἠλικῶν πλάτανος. Theodorus addit, populorum altissimorum. Πρυμνήσια. Theodorus, Naves, Funes sunt. Haud memini, an nautæ Itali, provefæ. ἐκ τῶν ῥιζῶν. Theodorus addidit, æquo modo: non necessario. Ἐ considerabis loquutionem, Naves annectere & radices. Præterea πλήμμυρις, est cum replentur vada; ἀμπελώπις cum resorbetur im-

missum mare. Verunque æstum interpretatus est. At æstus est, ἀμπελώπις, non αὐτὴν πλήμμυρις. Theodorus legit, τοῖς: non οἰοῖς. In sexto οἰοῖς. Iuncus est; deque eo ibi. Καρπὸν ὅμοιον τῷ χρωματι τοῖς ἀμυγδαλαῖς ἔξωθεν. τὸ δὲ ἐκτὸς συνελίττεται καὶ συνηρημένον πᾶσιν. Theodorus legit ἐντὸς. Resid: quia est ἔξωθεν. Malè tamen expressit, τὸ συνηρημένον, connexa. Ἐύλορον ἢ ἐ τῆδ' ἀλμυρῶν εἶναι. Lege apud Theodorum, falsum, non falsum. Hic cum ὑδωρ significet, τὸ ὕμμιον ὕδατος: non licuit Latine loquenti separare aquæ significatum à mari: quod fecit Theodorus. Græci possunt. Ἰδωρ enim ὕδατος τὸ ὕδωρ. Sic ἔσ' apud Aristotelem. Propterea addunt veteres adjectiva, aqua marina, aqua fluvia, aqua pluvialis. Verum pauci pure sciunt loqui. Theodorus legit, συκώδη, non autem, φυκώδη: quia μοχ, ἡλικῶν συκῶ.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Ἐπῶν κήπιον. Lege Plin. lib. 13. cap. ultimo. Ἐ expunge τῆς δὲ ἱερῆς καλουμένης, ἐν ἣ τῇ θαλάττῃ. Locus mutilatus, Ἐ sic restituendus, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ ἱερῆς καλουμένης δινδρα πινεῖσται. Vide Plinium. τῶ φύλλον. legendum τῶ φύλλον. Δινδρα πινεῖσται. habes hic corallinum, nomen tantum deest. Lege Plinium, Ἐ attende quod ait, ignibus diu repugnat. Συγκλώη γερωνε συγκλῶη. Ἐκ δὲ τούτων. potest intelligi γερωνεῖσται; Sed melius si pro ἐκ legas περὶ. Ἐ ante πῆρ deest eis. tursusque pro γερωνε-

na scribendum, γερωνε. ut ferrum mardescens, improprie; vertit Plinius, candet ferrum Ἐ ignescit potius quam ardet. Συμβάσαι, scribendum συμβάσαι. Καρπὸν δὲ ἠλικῶν ἐλαία. Plin. baccæ ut oleis. Periculosa mutatio. Πυγείδα. Hæc convertit Plinius lib. 12. cap. 9. ubi incipit, Gentes supra dictas, &c. Συνηρημένων. Vera lectio συνηρημένων, id ex Suida συνηρημένων. Et Plinius, pomum amygdalis extra, intus contortis nucleis.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Τῆς δὲ ἱερῆς καλουμένης ἐν Ἀραβίᾳ. Plinius lib. 13. cap. ult. At in oriente mirum est, statim à capto per solitudines gigni, præter spinam, quæ sitiens vocatur, Ἐ hanc raram admodum. Et Plinii & Theophrasti codex corruptus. Plinii ex antiquo codice facile corrigi potest. In eodem legitur. At in Oriente mirum est statim à Capto per solitudines nihil gigni præter spinam; quæ sitiens vocatur, Ἐ hanc raram admodum. Verba illa τῆς δὲ ἱερῆς καλουμένης ἐν Ἀραβίᾳ, corrupta. Legunt alii, τῆς δὲ ἱερῆς καλουμένης Ἀραβίᾳ. Sed hæc non minus quam priora corrupta. Alii,

τῆς δὲ τῆς ἱερῆς καλουμένης expungunt. Plinius videtur legisse, ἐν δὲ τῇ ἐκτὸς καλουμένη Ἀραβίᾳ. An Arabia orientalis sit pars ea quæ paulo supra Copto est, videant in Geographia exercitati, quibus hoc committo. Scribe, περὶ δὲ τῆς ἱερῆς καλουμένης (θαλάττης) ἐν Ἀραβίᾳ μικρῶν ἱππῶν κήπιον. Prope mare, rubrum vocatum, in Arabia, paulo supra coptum arbores nulla in terra proveniunt. Dicit supra Coptum (male in Ald. & Bas. κήλπου habetur.) In Arabia prope mare rubrum; quia Coptus Urbs Arabibus & Ægyptiis communis, non procul à mari rubro. Strabe lib. 17. εἰπέ Τυφάνεια

τοφάνεια καλούμεται, καὶ ἡ εἰς κρητὸν διαίρεσις, πολλὴ καὶ τῶν Διοσκουρίδων καὶ Ἀεθίων. ἐν τούτοις ἐστὶν ὁ ἰσθμὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ τὴν πόλιν βερενίκην. Deinceps sunt ea quae Typhonia vocantur, & fossa quae Copriam defert communem Aegyptiorum & Arabum urbem. Deinceps est Isibinus in rubrum mare porrectus, juxta Berenicem urbem. Plinius lib. 6. cap. 33. Inde Berenice oppidum, ubi portus rubri maris à Copro c. c. l. v. i. i. m. passuum. Rectè ergo emendavimus αἰθίορ ἢ ἰουδαίη, &c. καὶ πλοῦ. Sequitur, τὸ πλοῦ τῆς ἀκακίας τῆς διψάδος καλουμένης. Scribe, τὸ πλοῦ τῆς ἀκακίας διψάδος καλουμένης. De peculiari quadam ejus loci spina agit, non de spina quæ alibi etiam crescit. Ideo Plinius, nihil gigni præter spinam quæ sitiens vocatur. Δίψυκος vel sitiens vocatur, quod in locis admodum ficcis, & humore carentibus, in quibus raro admodum pluit, reperitur. Viri tamen Doctissimi non putant peculiare genus spinæ fuisse, nec propterea διψάδος nomen habuisse, quod in locis sitientibus ac ficcis nasceretur; & merito, inquit, suspicamur τὴν ἀκακίαν τὴν διψάδα καλουμένην esse eam spinam vel carduum, quem διψάδος alii Græci unica voce appellant. Quod si diceret Theophrastus τὸ πλοῦ τῆς ἀκακίας διψάδος καλουμένης de peculiari quadam spina, locorum illorum sitientium, loqui videretur, sed cum dicat, τὴν ἀκακίαν τὴν διψάδα καλουμένην, eam intelligit spinæ speciem, quæ hoc cognomen in aliis locis ac regionibus habuerit. Sciunt nos vera loqui linguæ Græcæ periti. Postremam sententiæ partem fatemur, & jam diximus ex Plinio improbam vocem τῆς delendam, quæ scioli cujusdam diligentia, aut potius ignorantia irrepsit. Non esse dipfacum sive labrum Veneris, de quo Theophrastus agit, vel ex eo probatur, quod hæc lætis & cultis gaudeat locis. In Belgio certe humidis limitibus, juxta fluentia, & scrobes aquas habentes reperitur. In Italia ac Gallia idem amat solum, iisque in regionibus humidis ac madentes tractus sequitur ac diligit, sponteque nascens, juxta fluviorum & scrobium margines reperitur. De Dipfaco hæc tradit Dioscorides lib. 3. cap. 13. διψάκος τὴν ἀκακίαν ἰσθμῶν ἐστὶν καὶ αὐτὴ, καυλὸν δὲ ἔχει ὑψηλὸν, ἀκακίαν καὶ φύλλα ἀεικλινοτάτα ἢ καυλὸν, ἰμφορὴν ἰσθμῶν, δύο καὶ ἑκατὸν ἔχον, ἀεικλικῆ, ἀκακίαν καὶ αὐτὴν ὡστὲρ πινὰς πομφόλυγας, ἐπὶ μέσῃ τῆς ῥάχιδος, ἰσθμῶν τε καὶ ἰσθμῶν ἔχοντα ἀκακίαν, καυλὸν δὲ (in altero est καυλὸν δὲ, alii καυλὸν) ἀκακίαν τὴν φύλλων (verus addit τὴν ἀκακίαν τὴν ῥάχιν, quod glossatoris puto) ὡστὲρ ὑδρωπὸν δὲ τῆς ῥάχιδος καὶ τὴν ἰμφορὴν σπυρίαν (vetus φυλάττειν ἐπισημασία) ὅστις ἐστὶν ὁ ὄνομα εἰκαστικῶν ἀκακίαν δὲ τὸ καυλὸν καὶ ἰσθμῶν δὲ τὸ φύλλον, κεφαλὴν μὲν ἰσθμῶν, ἀκακίαν, ἀκακίαν, ἰσθμῶν δὲ τὸ φύλλον, ἰσθμῶν δὲ τὸ φύλλον καὶ ἰσθμῶν καὶ ἰσθμῶν τὸ φύλλον καὶ ἰσθμῶν τὸ φύλλον. Dipfacus quoque aculeatarum stirpium generi adscribitur, caulem habet altum, spinis horridum, & folia caulem amplectentia, lactucæ foliorum emula, bina in singulis geniculis, prælonga, quæ & ipsa aculeata sunt, ac ceu quasdam bullas in dorsi medio intus forisque spinosas habent, concavos autem sinus, qua parte bina illa folia ad geniculum copulantur, quibus aquas ex rore & imbribus in se colligunt, unde nomen traxit. At in cacumine caulis, singulis surculis singula in sunt capitula, echino similia, oblonga & aculeata: quæ quidem arefacta candida spectantur, divisa vero per longitudinem in media medulla vermiculos ostendunt. Plinius lib. 27. cap. 9. Dipfacos folia habet lactucæ, bullasque spinosas in dorsi medio, caulem duum cubitorum, iisdem spinis horridum, genicula ejus binis foliis amplectentibus, concavo alarum sinu, in quo subsistit ros salis, in cacumine capitula sunt echinata spina. Nascitur in aquosis. Non tradidit Dioscorides rorem salis esse. Carret falsedine; qui velit experiatur, rem ita se habere comperiet. Unde ergo Plinius habet salis esse rorem qui continetur in concavo sinu? Dipfacus idem est, ac si dicas sitibundus; quæ sitim excitant ut plurimum salia esse solent. Hinc Plinius levi admodum conjectura, humorem in sinu foliorum dipfacci contentum salis esse opinatus est. Dipfacci sive sitibundi nomen à contrario accepit; quoniam, ut inquit Dioscorides, concavo alarum sinu rorem vel imbrem recipiat, quo velut ad abigendas sitis injurias abutitur. Medicorum filii labrum Veneris vocare solent, quod nomen ab antiquis impositum est. Augustarii Auctor, Ῥωμαῖοι λάβρυν Βένερος, οἱ δὲ κάρδιον Βένερος. Romani labrum Veneris, vel cardium Veneris vocant. Labri vel cardii Veneris nomen a carinato foliorum positum contraxit, quæ se anfractuosa sinuantia ambage pelvis vel lavacri speciem constituunt, & intra se humorem retinent. Dicitur & pastoris virga; credo ob longas virgas, quas detractis carduis pastores sumunt, & ea parte qua possit manu capi, aculeis nudant, reliqua autem aculeata gregem ducant. Vocatur præterea carduus fullonium, vel fullonum, quod eo rudes pannos velut echino quodam poliant, detractisque floccis carminent. Dipfacus alius fa-

tivus, alius sylvestris. Vulgata & recepta est opinio, non nisi culturæ mangonio utrumque differre dipfacum; lætiorē esse cultum, & humanis usibus utiliorē, contra qui locis sylvestribus & incultis reperitur, minus aptum. Hanc opinionem his verbis improbant adverbiorum au-

Dipfacus de rijf.

Stores. Nec enim, inquit, videtur solo cultu evenisse, ut fullonum dipfacus aculeis aduncis, recurvis & rigidioribus, à labro veneris, sponte prodeunte tantum cultu distet; nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minusque spinosa evadere solent. At hic sativus capitibus est reductioribus, oblongis spinis, crebrius, aduncis, terram versus reflexis, adeo rigidis, ut stamina carpendo & vellendo filamenta non facile effringantur. Sed alter mollioribus, minoribus, surveretis, nec aduncis, longioribus multo, imbecillioribus: foliis item mollioribus, minoribus, haud dissimilibus, capitula crebrius, & bituminosis trifolio similibus. Illud fieri arbitrator non ratione culturæ, sed quod in terram deferatur magis ficcam & duram; nam in aquosis & mollibus tractibus nascitur. Hortense & cultum solum durius, firmius, sed pinguius. Dipfacus caulem edit rectum, præaltum, geniculatum, qui spinis undique præditus, è singulis articulis folia emittit duo, non modo invicem opposita, sed & caulem amplectentia, simulque coalita, atque ita cohærentia, ut exigui labri modo rorem imbremque imbrum retineant, quem etiam sole maximè splendente servant; longa autem hæc sunt, dilatè virentia, ac lactucæ similia, sed marginibus spinosa; dorso vero eminente durioribus etiam spinis rigidiora. Scaporum fastigia oblonga occupant capitula, mordacibus spinis echinata, mucronibus hamulorum instar reflexis, è quibus flosculi candidi, frequentius quidem sativo, sed dilutè purpurei sylvestri; semen succedit velut fœniculi, gustu amaricans: inalbicant per vetustatem capitula, ac in ipsis per medium sectis subinde quidam vermiculi reperiuntur: radix candida, mediocri longitudinis. Præter duò ista & tertium hujus generis ostenditur, prioribus foliis cauleque aculeato simile, sed procerius ac altius, capitulis vero brevioribus & rotundioribus, magnitudine videlicet tantummodo nucis. Humidis in locis apud Belgas invenitur. Botanici tertium hoc Dipfacci genus existimant esse galedragon cujus libr. 27. cap. 10. meminit Plinius. Galedragon vocat Xenocrates leucantho similem, palustrem ac spinosam, caule ferulaceo, alto, cui summo capite inhæret simile ovo. In hoc crescente ætate vermiculos nasci tradunt, quos pyxide conditos ad alligari cum pane brachio ad eam partem, qua dens doleat, mireque illico dolorem tolli:

tolli: valere non diutius anno, & ita si terram non attigerit. Dipfacus tertius capitulum habet spinosum, quod quomodo ovo simile dici possit, non video. Dipfacus fulionibus infervit; ἰσχυρὰ καὶ φάρμακα nempe instrumenta ex iis conficiunt, tractandis rudioribus pannis, excitandisque lanarum villis. Et hæc de dipfaco. Alia planta διψάσ. διψάσα & Arabicam spinam Dioscoridis eandem volunt. quam Ægyptiam etiam vocatam scribunt, quod in confinio Arabiæ & Ægypti nasceretur. Galenus lib. 6. simpl. ἀκανθῶν Αἰγυπτία, ἐνταῦθα Ἰσχυρὰ καὶ φάρμακα, ἴσχυρα δὲ καὶ τῆ παρ' ἡμῶν ἀκανθῶν τῆ λευκῆ. Dioscorides ἀκανθῆ Ἀραβικὴ ἰσχυρὰ τὴν φύσιν εἶναι δοκεῖ τῆ λευκῆ ἀκανθῆ, σύφουσα. Spina Arabica natura spine alba similis esse creditur, siquidem adstringit. Certè utrum spina hæc Arabica sit dipfas à Theophrasto descripta, nec probare, nec negare possum. Facit ad illorum sententiam qui eandem credunt, quod in quibusdam codicibus ad capitis addatur finem, φύσιν αὐτῆς τῆ λευκῆ ἀκανθῆ. nascitur in locis asperis. Dissuadet eandem esse, quod videatur stirps fuisse cognita satis & nota. Corrigendus Galeni codex de Arabica spina, loquentis. Ad finem capitis scriptum est, οὗτ' ἐστὶν ἡ καὶ τὰ φύλλα καὶ τὰ κῆρ' ἰσχυρὰ ἐμφυσώμενα, καὶ ἐς δούλην ἀγει τὰ ἔλκη. Hunc locum Ætius his verbis descripsit. καὶ τὰ κῆρ' ἰσχυρὰ ἔλκη ἐμφυσώμενη ἐς δούλην ἀγει. Scripsit ergo Galenus, καὶ τὰ κῆρ' ἰσχυρὰ ἐμφυσώμενα ἐς δούλην ἀγει τὰ ἔλκη. *Sulcera sedis insuffata ad cicatricem perducit.* Alibi dixi, ex ipsis antiquis quoddam acaciam arborem & hanc spinam confundere. Cæterum non necesse est credamus spinam διψάσα esse arborem; quod dicat Theophrastus οὐδὲν δένδρον in illo tractu gigni, præter hoc genus spinæ. Non sequitur inquam ex eo arborem esse. Nihil arboris nasci ait in illa solitudine, sed διψάσα ibi tantum provenire, eamque admodum raram propter æstus.

ὅσα οὐ γὰρ. Strabo lib. 17. raras istic pluvias ait; ex quo facile concludi potest, non esse tam raras a Theophrasto ait. ἀσπίρον μὲν οὐκ ἐνκοτόροισιν ἀπὸ τῶ ἀστὴ βλάπωνται οἱ καμυλίμπεδοι, καὶ κατὰ πῆρε οἱ πλεόντες ὄδινοι, καμίζοντες καὶ ὕδαρ. νυκτὶ δὲ καὶ ἕρπια κατεσθιάσασιν, ὀρῶσαντες πολὺ βλάσος. καὶ οἱ τῶν ὀρῶσαντων κατὰ πῆρε ὄντων σπυριων ὄμως διεξάμεινας πεποιήνται. In initio camelis vecti per noctem iter agebant, postea observantes, quemadmodum nautæ, & aquam secum astrabant: nunc terra in profundum effusa aquarum copiam paraverunt, & pluvias quanquam rare sunt, cisternas fecerunt. Frustra cisternas facerent, si quinto vel quarto tantum plueret anno. Quantum ex iis intelligere potui, qui loca supra Ægyptum Arabiam versus peragrarunt, quinto, sextoque mensē tantum cadit imber. An ergo ἀνπῆταν: μὴ οὐκ ἴσχυρὰ scribendum? Ego quidem mutare non audeo.

Ἐν δὲ τῇ ἡρακλίτῃ ἐκδορῶ. Vox postrema in Aldina & Bafiteensi editione desideratur; quæ causa est cur Gaza, at in mari reddiderit, quod Doctiff. Heinsius non observavit. Verte, at in mari rubro, &c. Nascuntur arbores, non in ipso mari, sed in insulis in mari rubro sitis nasci has arbores, docet Strabo. ἀσπιδίον δὲ ἡ νόσος τῆς δόο μὲν ἰσχυρὰ καὶ ἀσπιδίου, μίαν δὲ ἡ πῆρε κατὰ σπυριων, μετὰ γὰρ ἄλλων μίαν. Huic tres adjacent insule, duas ob olearum frequentiam opacas, alteram minus opacam, quæ meleagrides aves plures habet.

Καὶ καλοδοσὶ ἀπὸ τῆ, &c. Plinius lib. 13. cap. ult. In mari vero rubro sylvas vivere, laurum maximè & olivam ferentem baccas. Dolendum quod foliorum formam non descripserit Plinius.

Ἀρία. Vertit ilicis femine. Vide cap. 16. lib. 30.

Ἡ δὲ ἰλαία τῶ φύλλα. Vertunt, laurus aria similis ex toto est, olea folio tantum. Utrum laurus arizæ, pro qua ilicis femine oportebat dicere, ex toto, an ex parte similis sit, non tradit Theophrastus nec oleam folio tantum similem in Græco habetur codice. Placet Constantini conjectura, pro φύλλα scribentis φύλλα. *Laurus ilicis femine similis, olea suberi.*

Ἐξ οὗ οἱ ἰατροὶ φάρμακα καὶ ἵναμον, &c. Plinius lib. 12. cap. 17. In Arabia & olea dotatur lachryma, qua medicamentum conficitur, Græcis inhæmon dictum singulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus; In maritimis eâ fructibus, æstuque operiuntur. Nec baccæ nocetur, cum constet & foliis salem relinquunt. Postremam orationis partem aliunde quam ex Theophrasto hausit Plinius. Nec in maritimis Arabiæ arbores operiri inquit, sed in Indicis insulis, vel Indiæ vicinis; nec usquam tradidit, oleas esse arbores quæ æstu operiuntur. Scribe inhæmon, non inhæmon. Græcus auctor ἵναμον. Queritur, an rectius Gaza fecerit, quod interpretatus sit? Ex quo medici sistendo sanguine medicamentum componunt: An vero Plinius, quod Græcam ferarit vocem. Gazæ versionem præferunt, quod proprie ἵναμον indicet id quod dixit Gaza. Apud Dioscoridem lib. 1. ἰναίμων καμυλίμπεδον, sanguinolenta conglutinans

exponunt. Apud eundem libr. 4. τὸ ἵναμον quod cruentius injicitur vulneribus. Celsus libr. 5. cap. 19. Ex emplastris autem nulla majorem usum præstant, quam quæ cruentius protinus vulneribus injiciuntur. Ἰναίμων vocant. Vide Gal. 1. de fracturis commentario tertio. Quæri solet, utrum oleæ hujus lachryma à recentioribus cognita sit, & quod improprie elemi gummi vocant, hujus oleæ lachryma sit? Quæ inter lachrymam & gummi sit differentia cap. 1. lib. 9. ostenditur. Elemi dictum putant quasi enhæmi, quod apud Græcos ἵναμον sonat. Nomen ergo non male convenit, uti nec natale solum. Elemi ex Arabia Persiæque adfertur; vires utriusque eadem. Sanandis cruentis vulneribus elemi præstantissimum, sanguinem fluentem sistit, inflammationes arceat ac reprimat. Nihil ergo impedit quo minus credamus, esse eandem lachrymā. Quæritur verò etiam, utrum sit oleæ Æthiopicæ lachryma? Occasionem errandi Strabo lib. 16. Geograph. præbuisse videtur. ἰν' ἱερμοὶ τρεῖς ἡσσαι πάλῃσις ἰλαίων οὐ τῶν παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ τῶν ἐντοπίων ἀπὸ καλοῦ μὲν Ἀιθιοπίας. ἀπὸ τῶ δούκερον, ἔϊατρα κῆς δυνάμειός ἐστ. Inde (loquitur de Arabia) sunt insule tres desertæ, oleis obsitæ, non nostratibus, sed indigenis, quas Æthiopicæ vocamus, quarum lachryma medicam vim habet. Non facile affirmari potest, utrum lachrymam à Dioscoride descriptam, an vero à Theophrasto intelligat. Æthiopicæ oleæ lachrymam Dioscorides lib. 1. cap. 141 describit, & duplicem esse tradit. τὸ δὲ δούκερον τῆς Αἰθιοπίας ἰλαίας τοῖσι πῶς σκαμμοῖν ἔγκληρον, ὅτι μικρὸν σπυριων σπυρικέρον. ἀσπιδίου, τὸ δὲ ὄμοιον κῆρμι, καὶ ἀμμωνιακῶ μελασίζον, καὶ οὐ δηκτικὸν ἀσπιδίου, φέρεται δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἰλαία καὶ ἡ ἀραβία. — καλεῖται δὲ Αἰθιοπικὴ ἰλαία, καὶ ἀραβία. Æthiopicæ oleæ lachryma, quodammodo scammonio similis est, fulva, stillis constans exilibus, atque mordax. Quæ vero gummi & ammoniaci similitudine refert, colore nigricans, nec gustu mordens, inutilis censetur. Nostrates oleæ astrique talem lacrymam ferunt. — appellatur autem Æthiopicæ oleæ, etiam olea sylvestris. Primum genus inquit, stillis esse exilibus, scammonio similibus. Aliter legit Ægineta, ac ait, ammoniaco simile esse lib. 7. ἰλαίας Αἰθιοπίας τὸ δούκερον ἀσπιδίου ἀμμωνιακῶ μελασίζον. Olea Æthiopicæ lachryma similis est ammoniaco tenui, extergenti facilitate prædita. An ergo ἀπὸ σκαμμοῖν ἔγκληρον ἀμμωνιακῶ μελασίζον scribendum. Ea quidem interpretum Dioscoridis est opinio. Neque vero, inquit, obstat, quod paulo post subjungit auctor, lachrymam ammoniaco similem inutilem & inefficacem esse: Nam de ea lachryma, quæ ammoniacum vulgare nimirum crassius, sordidius, impuriusve referat, hoc accipiendum existimaverimus. Ego, salvo meliori iudicio, vulgatam lectionem mutare non audeo; quod ea nitatur auctoritate Oribasii & Serapionis, qui sua ex Dioscoride transcribere solent, cum Ægineta Galenum sequi soleat. Sed conciliari possunt Dioscorides & Ægineta, si dicamus, ipsum scammonium aliquam habere cum ammoniaco similitudinem, Dioscoridem dixisse, τοῖσι πῶς σκαμμοῖν, quodammodo scammonio similis. Lachrymam oleæ Æthiopicæ Dioscorides δηκτικὸν inquit, ῥυπτικὸν Ægineta. Quæ uti nec plane sunt familia, ita nec omnino sunt dissimilia. Extergentia vim habent ficcandi cum partium tenuitate, nec refert calida an frigida sint. Illud constat, calida quæ linguam etiam pungunt, esse extergentia, uti aloes, centaureum minus, elemi resina, quam gummi male dicunt. Dico male, quod igni exposita statim liquecat hæc lachryma, ac diffundatur, non aliter ac resina pini, piceæ, abietis, laricis, aliarumque resinarum fundentium plantarum. Nullum autem gummi genus, igni liquatur, nisi addito aceto, aut vino, liquoreve alio; quæ nisi addantur, uritur. Elemi resina nec mordax est, nec linguam ullo vellicat modo. Alterum elemi genus ammoniaco simile ait. Sed non reticendum, verba hæc, καὶ ἀμμωνιακῶ, in Oribasii codicibus desiderari, & ἀπὸ μελασίζον, scriptum esse, τὸ δὲ ὄμοιον κῆρμι μίζα, ἔϊατρα καὶ δηκτικὸν. τὸ δὲ μελασίζον δηκτικὸν καὶ ἀσπιδίου. φέρεται δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἀραβία. Quæ vero similis est gummi magna & lævis, non erodit; at quæ nigricat erodens est atque utilis. talem vero apud nos oleastri ferunt. In veteri codice, voces, ἔϊατρα ἀμμωνιακῶ, non haberi, testis Saracenus doctissimus Dioscoridis interpret. In eodem ἀπὸ μελασίζον, scriptum esse μίζα καὶ λῆον, idem testatur, Mathiolus in codice quo usus est, ait se repperisse μίζα καὶ λῆον. Serapio cap. 5. Sed illud quod affirmatur gummi in magnitudine lanæ sine punctione, est malum sine juvamento ullo. & olivæ domestica & sylvestres quæ sunt in terra nostra, sunt ex quibus colligitur gummi in supra dictum modum. Quid sit in magnitudine lanæ, ignoro, nec quid istis verbis velit interpres, percipere queo. Cæterum tam Dioscoridis, quam Oribasii lectionem corruptam puto; Veram scripturam, τὸ δὲ ὄμοιον κῆρμι, μίζα

μείζα & λείον, & ού δηκενός, & ζχειον. quæ gummi similis lachryma, magna est lævis, nec gustu mordens, inutilis habetur. Elemi resina est densa & sicca, in grumos castanearum magnitudine concreta, foris in flavo sordida, intus flava, maculis modice candicantibus distincta, & thuris modo pinguis; saporem habet neutriquam mordentem, sed medium inter thus & colophoniam; odorem vero quam colophonia habet vehementiorem & cum suavitate quadam graviorem. Eligito synceram, pinguem & translucidior. Duo quippe genera reperiuntur; vulgarissimum cum ammoniaco aliqualem habet similitudinem; alterum gummi magis refert, & hoc magis quam prius nigricat, magisq; translucidum est; attamen nec nigrum, nec translucidum dici potest, lævius quoque quam prius. Huic simillimam resinam oleastri oleæque fundunt; ex quibus non malè fortassis quis conjiciet, esse lachrymam gummi Æthiopicæ deteriore, sive secundo loco à Dioscoride descriptam. Cum autem duo elemi sint genera, Oribasiusque alterius lachrymæ Æthiopicæ duo quoque describat genera, cum quibus utrumq; elemi comparari possit, si postreimum non tradidisset esse mordax, non malè fortasse quis opinaretur & Dioscoridem & Oribasium scripsisse, πὶ τῷ ἁμείων κῆμι καὶ λείον οὐ δηκενός. ἢ δὲ μιλανίζον οὐδὲ δηκενός, οὐδὲ ζχειον. In re incerta certi quid statuere nequeo: conjectura hic mera.

Ὅτι δὲ ἴδωτα, &c. Plinius loco citato. Et cum pluat fungos qui sole tacti mutantur in pumicem. Nihil de pluvia Theophrastus, cujus hæc sententia; cum æstus præter morem invasit, in littore generari fungos. Pergit Plinius; Fruticum ipsorum magnitudo ternorum est cubitorum, caniculis referta, ut vix prospicere è navi tutum sit, remos plerumque ipsos invadentibus. Hæc si cum Theophrasti verbis conferat Lector, admodum confusa reperiet. Hic in mari rubro, ubi laurus & olea, de quibus supra sermo, fruticum magnitudinem ternum cubitorum esse, non dicit. Caniculos quidem in Erythræo mari reperiri docet; sed è navi non tutum prospicere, nusquam prodit, nec remos caniculos invadere scribit; verum frutices quæ in sinu Heroum inveniuntur ternum cubitorum refert, ac in mari rubro non tum narè tradit, quod belluis refertum sit, plurimasque caniculas κερκασίας habeat, sive, ut vertit Plinius, caniculas. Hefychius κερκασίας ὁ θαλάσσιος κύων, & ἰχθύος εἶδος. Cæterum videndum utrum negligentia ac incuria librarii vox marinis omissa sit, scripseritve Plinius, caniculis marinis referta. In M S. codicibus, ternum est cubitorum, pro ternorum est cubitorum, legitur.

Οἱ δὲ, ὅτι ἀνάπλους λέω Plin. loco citato. Qui navigare in Indos Alexandri milites, frondem marinarum arborum tradidere in aqua viridem fuisse, exemptam protinus in sale arefcentem; juncos quoque lapideos perquam similes veris per littora, &c. Scribe ex Theophrasto, qui navigarunt ex Indis vel ab Indis; Frondem inquit marinarum arborum in aqua viridem esse, Theophrastus algæ minutæ colorem habere tradit. Capillacea alga, quæ inter minores numerari debet, colore est neque viridi, neque inrense pallido, qualis cinereus; alcyonia quæ ex mare Indico ad nos feruntur, colore sunt cinereo, dum in aquis sunt, ut ii, qui Indias peragrarunt, non semel retulerunt, nec sali vel duritia, vel colore similia sunt, antequam soli exposita sint. Iuncos inquit, lapideos. Apud mare Indicum, lapideos juncos, vulgaribus simillimos provenire scribit. Hippurim videtur describere, quam Clarissimus Carolus Clusius libr. 6. exoticorum cap. 8. saxeam vocat, qualem olim à Petro Dommeto seplasiario diligentissimo accepimus. Tota, inquit Clusius, planta in unam partem inclinabat, ut pleræque pelagicæ plantæ solent, & prorsus saxea apparebat, in imo mari scopulo aliquo, ut videbatur, adnata, cujus fragmentum infima parte adhuc retinebat. Ex Orientali Oceano allata forebatur (ex imo mari decerptam & ex Orientali India allatam constare sibi, dixit Dommerus,) eratque viginti uncias longa (nostrer ramulus decem non superat uncias) & in multos graciles ramos divisa, ac frequentibus nodis ac articulis distincta. Candicabat porro tota, (nostrer ramulus inter viridè & candidum mediū obtinet colorem, sive è viridi candidus est) singulique articuli striati & veluti canaliculati erant, ad singula vero genicula sive nodos, graciliores & fusci splendentis tamen coloris, ut etiam singuli articuli (qui interdum uncialis longitudinis, magna vero ex parte femiunciales, aut breviores erant) fusco aliquo glutine connexi viderentur, interior autem plantæ pars lignosa erat, quemadmodum ex quibusdā abruptis articulis conspiciere licebat.

Ὅτι δὲ δεινύφια, Corallum à Theophrasto describi putat doctiss. Constantinus. Locū hunc Theophrasti primum examinabimus, deinde an corallum ab ipso descri-

batur indagabimus. Græci auctoris mentem expressit Plin. lib. 13. cap. ultimo. Et in alio (mari) quasdam arbusculas colore bubuli cornus ramosas, & cacuminibus rubentes: cum tractarentur, viridi modo fragiles, in igne autem ut ferrum inardescentes, restinctis colore suo redeunte. Cornu bovini vel bubuli color nemini ignotus; talis non est corallo color. Cacuminibus, inquit Plinius, rubentes. Græcus codex corruptus, καὶ ἀπ' ἀέρος πορρῶ. Scribe, & ἀπ' ἀέρος ἐρυθροῦ, quomodo etiam legit Theodorus. Utrum coralli extremitates tantum rubescant, norunt illi, qui vel coralli ramulos conspexerunt. Cum tractantur viridi modo fragiles. Scribo ex antiquo codice, vitri modo fragiles. Doctissimus Constantinus ἀπὶ συγκλώη. Scribit συγκλώη. Proprius ad vulgaram lectionem accedit συγκλώη, Συγκλώη idem quod συκλώη, concutio, quatit, valde commoveo. Dum ait Plinius, tractantur, intellige durius tractantur. Pauca tam fragilia, ut nullum ferant tactum. In igne autem ut ferrum inardescens; in aliis, exardescens, quod imitatus est Theodorus. Ferrum, inquit Scaliger, potius ignescit & candet, quam ardet. Fateor, sed habet Plinii auctoritatem Gaza. Malè in Aldino & Basiliensi scriptum est πορρῶ, scribe πορρῶ vel ἀπὸ πορρῶ. Restinctis colore suo redeunte; Theodorus. restinctas tamen tranquillari, ac eundem colorem servare. Rectius, ut monet Scaliger, deponere ignem dixisset. Scribe ἀπὸ τοῦ ἀέρος, γένεσθαι, ut antea nos docuit Constantinus. Nunc videamus an corallum hic describat Theophrastus. Non tantum nobis hæc opinio ob causas jam allatas improbatur, sed etiam, quod Græcis optimè cognitum corallum, saltem Theophrasti ævo. Nam lib. de lapidibus, satis luculenter describit, ejus historiam. Græcis antiquis κοραλλιον dicitur, uti Theophrasto loco citato. Dionisius libr. de orb. situ.

Παύτη γὰρ λίθος ἐστὶν ἐρυθροῦ κοραλλίου.

Passim autem lapis est rubri curalii.

Antiqui Latini curalium dixerunt. Ovidius,

Sic & curalium, quo primum contigit auras.

Recentiores Græci κοράλλιον dixerunt. Dioscorides lib. 5. cap. 139. ἀπὸ κοραλλίου. πὶ τῷ κοράλλιον. Hefychius, κοράλλιον λίθος θαλάσσιος ἐρυθροῦ. Corallii lapis marinus ruber.

Avienus.

— Fulvo tamen invenere corallo.

Quæere vivendi commercia.

Apud eundem Hefychium etiam per αἰ μείζα scribi κοράλλιον reperio. κοράλλιον παιδάριον. κέρειον. Κοραλλίαι οἱ ἀγαλίστοι τοῦ κοραλλίου ὡς τῶν Σικελίαις. Corallium puella. coralleis qui apud Siculos corallum legunt. Recepta jam sententia, κοράλλιον vel κοραλλιον dici ὁπότ' ἔκεινται ἐπὶ ἐν ἄλλ' κερεῖται, ἀ τόνσφρα, & προσέτιον, quod in mari veluti tondeatur, ac ferramento præcidatur. Hujus etymi inventor Plinius lib. 32. cap. 2. Itaque occupari, evellique retibus, aut acris ferramento præcidi. Hac de causa curalium vocitatum interpretantur. Ergo ἐν τῷ κερεῖται ἐν τῇ ἀλί. Experientia constat urinando expiscari solitos, non secus ac supra spongas & fucos eximi diximus. Sed hæc interpretatio non convenit, voci κοράλλιον, ut recentiores appellarunt Græci. magis aridet Eustathii etymon, qui ad versum Dionysii supra citatum, ex sanguine Gorgonis narum docet & corallium, quasi κέρειος ἀλός, pupilla maris dici. τὸ δὲ κοράλλιον ἔστι τὸ Γοργόνος αἷματ' ὁποῦται μυστήριον, ἀφ' ἧς οἷα κέρειος εὐσθης, ἢ κλήσις τῶν λίθων ὀνομάσθησιν. Curalium ex sanguine Gorgonis distillare fabulantur, unde quasi pupilla existens, nomen curalii impostum. Apud Theocrytum eidyli. 6. κέρει Dorice per αἰ μείζα pro κέρει legitur.

Καὶ καλὰ μὲν τὰ γένηα καλὰ δ' ἔμιν αἰμία κώρα.

Et pulchra mihi quidè barba, pulchra vero hæc unapupula.

Et ideo, ut notat Hefychius, ab aliquibus κοράλλιον per αἰ magnum scribitur. Sed quid impedit dicamus nomen impostum, ὁπότ' ἔκεινται, ἢ τ' ἄλλ' ὅ, quod sit ornamentum & pulchritudo maris. De corallii nominis etymo hæc clarissimus tradit Salmastus. Curalium ille (Plinius) hoc est, κοράλλιον ὁπότ' ἔκεινται quod ferramento præcidatur, ac veluti tondeatur in mari; que interpretatio nullo modo possit convenire voci, κοράλλιον, ut recentiores id appellarunt: κοράλλιον ἔστι κοράλλιον Græci vocant parvam κέρειον. pupa maximè, & imaguncula quibus ludit puellaris ætas, ita vocantur. Hefychius δεινός, κοράλλιον νύμφη λευκόκορος. Κοράλλια quæque dicuntur Luciano, ut olim observavimus. Dion Chrysostomus in Rhodiaco, κέρειον ὁμοίως, διδοῦναι τὸν ἀνδριανταῖς, ὡς περ οἱ πῶς κέρειος ἀνδριανταῖς πῶς πιστῶν. Hefychius μείζα κοράλλια, vitiose, pro γένηα (apud Phavorinum eadè inven-

zur lectioque in vulgatis Hefichii codicibus. Si *ζαζα* mēdū, corrige & Phavorini codicē. Idē alio loco, *ζαζα*, *πην*, *σπάδου*, *κροτάλιον* (apud Hefychium & Phavorinum *κροτάλια* legitur; antiquum videtur esse mendum.) Græci proprie *ζαζα* vocant minutas merces, omne genus, quas παντοπαλιν circumferunt. Κροτάλιον igitur & κροτάλιον idem. Parva nempe puella. Nec alia ratione moti recentiores, quod veteribus erat κροτάλιον, dixere κροτάλιον. Nam κροτάλιον & κροτάλιον idē. Grammatici, τὸ δὲ κροτάλιον τὸ ἢ κροτάλιον ἢ κροτάλιον ἀποδείξαι μὴ δύναται, ἀφ' ἧς οἱ αἰ κροτάλιον οὐκ ἔστιν, ἢ κροτάλιον τὸ λῆθρον ἐκείνου. Corallium etiam Gorgian vocatum lego. Solinus cap. secundo. Curallium alias dicunt. Nam Metrodotus gorgian nominat. Cur gorgian vocet, ex Eustathii loco jam bis citato, cognoscere licet. Plinio gorgonia dicitur lib. 7. cap. 1. Gorgonia nihil aliud est quam curallium. Nominis causa, quod in duritiem lapidis mutatur. Emollit maria. Fulminibus & Typhoni resistere affirmant. Antiquus codex. nominis causa, quod in duritiem lapidis mutatur. Emollit maria, fulminibus & Typhoni resistere affirmant. Hunc locum emendavit Salmahus in hunc sensum. Nominis causa, quod in duritiem lapidis mutatur e molli marina. Gorgonia inquit, ideo sic vocatur, quod e molli marina dura fit, & lapidea extra mare posita. Dioscorides ἐξ ἐναλίου μαλακῶν ἐξ αἰθέρων γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος. Plinii codicem corruptum ex eo probatur, quod mare illud, in quo corallium generatur, temper esset molle & placatum; quod falsum est. Nec, ut Plinius ait, Gorgonia dicitur, quod e molli marina dura fit & lapidea, sed quod ex stillis Gorgonii sanguinis nascatur, ut refert Eustathius. Plinius autem Gorgonias appellari tradit, quod e molli in duram convertantur substantiam, quod Gorgonas Poëtæ in lapides verfas fingant. Ovid. lib. 5. Metamorphos.

Hi tamen ex merito pœnas subiere, sed unus Miles erat Persei, pro quo, dum pugnat Aconteus, Gorgone conspecta iuxta concrevit oborto. Quem ratus Astiages etiam dum vivere, longo Ense ferit: somni tinnitibus ensis acutis. Dum stupet Astiages naturam traxit eandem, Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.

Reliqua apud ipsum vide Poëtam. Corallium Diosc. lib. 5. cap. 1. describit. τὸ δὲ κροτάλιον, ὅπερ ἐνίοις λιθόδενδρον ἐνάλιον, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον, ἐπεὶ ποιεῖται δὲ ὅταν οὐκ ἔσθω δὲ ἐκκεῖται, ἔξ αἰθέρων γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ βαπτύμενον ὡς περὶ τοῦ αἵματος ἡμῶν αἴρος, ἐνίοτεται ἢ πάλιν ἐν τῷ κτ' Συρακούσας ἀκρωτηρίῳ τῷ κελουμένῳ παχύνῃ. ἀρῆται δὲ ἐπὶ τὸ πύρρον τῆς ἕρας καὶ ἐμφεῖς ἀνθερακῶν ζεῶματι, ἢ σάνδου κριτακροῖ, ἐντεταῖς τε ὡσάντων, καὶ ὄμαλον δι' ὅλας τὰ συγκρίσεις, ἐπὶ δὲ ὁσμῆν (vetus addit, ζεῶματι) βρωδῆ καὶ φυκίαις ἐμφεῖς ἔχει. πρὸς δὲ πύρροις πολυῶν καὶ κινναμωμῶν τὰ τόπων τῶν ἡμετέριων. τὸ δὲ λιθώδες τῆς συγκρίσεως καὶ τῆς ζεῶματι, σποραζομένην τε καὶ ζῆνον, φῶλον δειπτόν εἶναι. Hæc in hunc sensum vertit Ruellius. Corallium, quod aliqui lithodendrum appellarunt, marinum esse fruticem constat, qui alto extractus, duratur statim atque emergit, tanquam offuso aëre protinus concrevit. Plurimum invenitur ad Syracusas, in promontorio, cui pachyno nomen est. laudatissimum rubens, colore antherici, aut sandicis saturata, nec secus terenti facile cedens, æquabili usque quaque concremento, rursus algæ aut fuci marini odore, quam ramosissimum, forma fruticis, cinnamomi æmulum. Quod autem in lapidis duritiem coit, serupulosum, inane, & lacunosum vitiosum existimatur. De corallio hæc Plinius lib. 32. cap. 2. Quantum apud nos Indici margaritis pretium est, de quibus suo loco satis diximus, tantum apud Indos in curalio. Namque ista persuasione gentium constant. Gignitur quidem & in rubro mari, sed nigrius. Item & in Persico, vocatur jace, laudatissimum in Gallico sinu circa Stæchadas insulas, & in Siculo circa Heliam ac Drepanum. Nascitur & apud Gravisas, & ante Neapolim Campaniæ: maximeque rubens, sed molle, & ideo vilissimum Erythris. Forma est ei fruticis, color viridis. Bacæ ejus candidæ, sub aqua ac molles: exemptæ confestim durantur, & rubescunt, quasi corna sativa specie, atque magnitudine. Ajunt tactu protinus lapidescere si vivat itaque occupari, evellique retibus, aut acri ferreamento præcidi. Hac de causa curallium vocitatum interpretantur. Probatissimum quam maxime rubens, & quam ramosissimum, nec scabrosum aut lapideum, vel rursus inane, aut concavum. Auctoritas baccarum ejus non minus Iudeorū viris quoque pretiosa est, quam feminis nostris unioes Indici. Aruspices eorum vatesque imprimis religiosum id gestamen amolientis periculis arbitrantur. Itaque & decore & religione gaudent. Priusquam hoc innotesceret, Galli gladios, scuta, galeas adornabant eo; nunc tanta penuria est vendibili merce, ut perquam raro cernatur

in orbe suo. Hæc Plinius. Nunc quæ & in Plinii & Dioscoridis verbis observanda videamus. Apud Indos in magno pretio & æstimatione esse, ait Plinius. Scribe, tantum apud Indos curalio, deleta improba voce in. Dioscorides λιθόδενδρον ab aliquibus vocatum scribit; credo quod substantia sit lapidea, ramusculosque ac radices infest arboris vel fruticis habeat. Verba hæc Dioscoridis, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον, usque ad ἡμῶν αἴρος, corrupta esse inter auctores convenit. Duas voces deesse putat Doct. Janus Cornarius, ut sit legendum, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον. ἐπεὶ ποιεῖται δὲ ὅταν οὐκ ἔσθω δὲ ἐκκεῖται (ἐκκεῖται) ἔξ αἰθέρων γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ βαπτύμενον, ἢ τὸ πύρρον ὡς περὶ τοῦ αἵματος ἡμῶν αἴρος. Quæ sic convertit, Marinam plantam esse constat, quæ quidem alto mari exempta, & extra mare posita, ut quæ a circumfuso nobis aëre, velut ferrum ab aqua tingitur, sive compingitur. Hujus emendationis occasionem non dubito dedisse vocem, βαπτύμενον, quæ a Ruellio omissa est. Βάπτω autem tingere, immergere significat; unde suspicatus est, doctissimus Cornazens hunc esse verborum Dioscorides sensum: Quemadmodum ferrum candens, vel igni emollitum, aqua temperatum,mersumve statim durefcit & solidatur. Ita & corallium in aquis molle, mari exemptum, quam primum ab offuso sive ambiente aere tactum est, durari & concrefcere. Hæc lectio quæ nulla veterum auctoritate confirmata est, non probatur Saraceno, cujus sententiam cur improbem, causam habeo nullam. Idem Saracenus probabili ductus conjectura, tum & verustum Dioscoridis interpretem imitatus, pro βαπτύμενον legere mavult λιθόδενδρον, seu πύρρον, ut hic sit sensus. Marinam esse plantam constat, quæ quidem alto mari exempta, duratur statim atque emergit, quasi a circumfuso nobis aëre lapidescat, concrefcitque. Et hæc quidē lectio habet auctorem Oribasium. Sic enim vertit interpres. marina esse planta videtur, quæ profundo extracta mari duratur, tanquam offuso nobis aëre concrefcit. Hac de causa quod sub aquis molle sit, extractum lapidescat, non omnino lapidem esse ait Theophrastus, sed ὡς περὶ λίθου. Verba Theophrasti habentur in libello de lapidibus. τὸ γὰρ κροτάλιον, καὶ ζαζα τοῦτο ὡς περὶ λίθου, τῆς ζεῶματι ἡμῶν αἴρος, ὡς ἀνὸς ἔστι. Curallium enim: nam hoc veluti lapis est, colore quidem rubrum est, teres autem tanquam radix. Satis apertè Ovidius lib. 5. Metamorph. cecinit curallium dum in aquis est, molle esse; mox ubi aeris sentit aflatum, durefcere.

Nunc quoque curalis eadem natura remansit, Duritiem capto capiunt ut ab aëre, quodvis Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum: Rursus lib. 15. Sic & curallium quo primum contigit auras Tempore durefcit, mollis fuit herba sub undis.

Eadem Solini sententia cap. 2. Ligusticum mare frutices procreat, qui quantisper fuerunt in aquarum profundis fluxi sunt, tactu quoque carnulento: deinde ubi in supera attolluntur, naturalibus saxis derogati lapides fiunt: nec qualitas illis tantum, sed & color vertitur. derogatos naturalibus saxis lapides vocat, genitali vel natali solo detractos & exēptos. Naturalia saxa vocat, saxa in fundo maris, sub quibus, aut inter quæ nascitur curallium. Naturalis humor, genitalis materia eidem Solino eodem cap. Quod si naturalis humor hæserit, decimus à conceptu dies dolore gravidas admonebit. Laudatissimum inquit esse Plinius, in Gallico sinu circa Stæchadas insulas, & in Siculo circa Heliam ac Drepanum. Nasci & ait apud Gravisas & ante Neapolim Campaniæ. Dioscorides plurimum inveniri ait in Promontorio Syracusis imminente, cui Pachino nomen est. In Toletano exemplari habetur, in Siculo circa culias & Drepanum. Vulgata præstat lectio. vide cap. 5 lib. 3. ubi Siciliæ oppidum Heliam dicit. Eodem libro cap. 8. ait Drepanum esse Siciliæ promuntorium. Eodem & capite Pachynū ejusdem insulæ promuntorium scribit. Antiquus noster codex corruptus admodum, in eo scriptum est, in Gallico sinu, circa Orchadas insulas. Orchades insulæ Scotiæ vicinæ, Galliæ Stæchades. Probatissimum corallium Dioscorides inquit. τὸ πύρρον τῆς ἕρας καὶ ἐμφεῖς ἀνθερακῶν ζεῶματι, ἢ σάνδου κριτακροῖ. Doctissimus Cornarius. ἀπὸ ἀνθερακῶν, scribit, σάνδου κριτακροῖ. Placet hæc conjectura Saraceno, idque quod Serapio ita legit. Rubentem enim, sive e puniceo rubescentem colorem exprimere voluit Dioscorides, qualis nusquam in asphodeli flore conspicitur, quæ ἀνθερακῶν vocat, quique e contrario candidus. Cogitavi quandoque, utrum vulgata lectionem possit servari, ac vox ἀνθερακῶν, quæ & apud Oribasium reperitur, non possit intelligi de candido corallo; præferentem cum apud Syracusas sive Siciliam corallū reperitur nivei

nivei coloris, quod non, ut rubrum, compactum ponderosumque sit, sed levius ac rarius, ac spongiarum modo inane. Attamen, quia recepta jam est opinio, rubrosi longe magis refrigerare, ac proinde eo uti Medicos, ubi majore refrigeratione opus est; facile in animum induxi, albi coralli colorem, asphodeli floris colori comparari à Dioscoride. Quippe non fit verisimile, Dioscoridem candidum non vidisse corallum, cum in eodem reperitur pelago. De coralli colore hæc Plinius. *Nascitur & apud Græviscar, & ante Neapolim Campania: maximeque rubens, sed molle, & ideo utilissimum erythris.* In antiquo nostro codice, *& ideo vilissimum erythris.* Scribe, *& ideo vilissimum erythraeum.* Hoc vilissimum quod nigrum. Sic enim paulo ante; *Gignitur quidem & in rubro mari, sed nigrius, item in Persico vocatur Iace.* An illud nigrius maris Erithraei, quod Dioscorides antipathes vocat. ac cap. 140. lib. 5. describit? *ὅτι τὸ καλοῦντο δὲ ἀντιπάθης κερράδιον οὐκ ἔστιν ὑπὸ ἀρχαίων, εἰδικὴν ἔχειν ἀσφοδελῶν. ἔστι δὲ τῆς ἡμετέρας μέλας, ἀνδράχου ἢ καὶ αὐτὸ, καὶ ἔστιν ὑπὸ μῶνον.* Quod antipathes vocatur, corallium quoque esse censendum est, sed specie tantummodo distans. est autem colore nigro, arboris & ipsum figura, ac magis ramosum. *Ἀντιπάθης* dicitur, quod adversus effascinationes, incantationes & amoris faciendi artes magicas potenter est efficax. Helych. *ἀντιπαθῶν φάρμακον ἀντιπάθης, ὁ δὲ οὐ ποιεῖν οὐ βλάπτειν οὐδὲ πικρὸν ἀλεξίφάρμακον.* Latius in apologia Apulei.

Antipathes illud querito,

Phletra omnia undique irruunt.

Plinius lib. 37. cap. 10. *Antipathes nigra non translucet. Experimentum ejus si coquatur in lacte: facit enim hoc myrrha simile immissa. eamque contra effascinationes auxiliari Magi volunt.* Nigram & non translucidam inquit; ideo ab Agricola hæmatites niger dicitur. Antipathes cum non in mari nascatur, sed in montibus, non potest esse nigrum corallū maris rubri. Ctesias apud Stobæum, *ἄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας ἐρυθρῆς κερράδιον. γὰρ ἄρως ἢ ἐν αὐτῷ λίθος ἀντιπάθης ἀπὸ σποικίαισι δίδωται, ὅς κινδύναται καὶ ἀπὸ ἀλφειῶν, καὶ λίπας δὲ οἶνον περιεσφύει, & τῆς πάρουσιν ἐπιτησίαν.* Mons est Mysia que Erythras vocatur, in hoc lapis generatur, qui antipathes dicitur. Hic in vino tritus & impositus potenter valet adversus vitiliginem, lepramque. Recentiores corallium nigrum vocant, quod Dioscorides antipathes. Nigrum, inquit Matheolus, corallium, quod Dioscorides antipathes vocari ait, primum vidi ego Neapoli ebenum colore referens, atque post hac pulcherrimam ejus plantam dono mihi dedie

Coralli primum rudimentum. Tuncus, hippuris faxei.

Corallum.

Anzianus quidam, qui quotannis mihi à Gardano Apulia monte afferre solet. Ea enim prope radices brachis ferè crassitudinem æquat, & à medio trunco in ramos sese diffundit. Res quidem visu digna & rara. Massilia quoque inter coralla occurrit, insigni livore, perpolitum, colore nigerrimo. Ad nos corallum nigrum ferri solet, sed in grana jam tornatum. Quorundam opinio est, duo esse ἀντιπάθης genera: unum quidem coralli speciem: alterum gemmam, de qua Ctesias. Antipathes ergo coralli genus corallum nigrum erythraeum Plinii. Pergit Plinius; *Forma est ei fruticis, color viridis.* puta dum adhuc in mari est, & nondum politum ac purgatum. Sequitur; *bacca ejus candida sunt sub aqua, ac molles: exempta repente durantur, & rubescunt, quasi corna sativa; specie atque magnitudine.* Doctorum. Cornarius legit, *qua cornasativa*, quomodo Plinius loqui solet. Hallucinatur, quod scribit, rotunda grana illa, quæ vulgo etià hodie tornantur ex corallo, baccas esse fruticis ipsius, ita nascentes. Nemo unquam in ipso frutice baccam vidit, aut observavit. Grana quæ ex ipso frutice tornantur, quandoq; cornum referunt, quandoq; alium fructum rubrum rotundiorè, quam ribem vocant: grana quæ in coralliorum monilibus cornis, cerasis familia visuntur, ex ipsorum truncis torno & lima prius parantur, mox smyridis lapidis pulvere, & terra quadã, quæ è Tripoli Africa adfertur, expoliuntur, & lucidum lævorem contrahunt, si iis diutius fricantur. Ad hæc corallia è mari circumquaq; muscosa eximuntur, nec tunc ulla ex parte rubescunt, verum artificibus tradita, deaso cortice rubent, & perpolita nitescunt. *Καὶ τῆς ἡμετέρας ἡμετέρας* in rerum non est natura. Cornarius legit, *τῆς ἡμετέρας ἡμετέρας* colore pallidum. Coralliū reperiri pallidum flavescens, quod ἀργὸν significat, certum est. Saracenus vero voces illas τῆς ἡμετέρας, ceu redundantes expungit, contentusq; est, *ἡμετέρας*, ex Plinio scabiosum interpretari. Sic enim Plinius, *Probatissimum rubens, & quam ramosissimum, nec scabiosum, aut lapideum, vel rursus inane, aut concavum.* Antiquus noster codex habet, *probatissimum quam maxime rubet: & quam ramosissimum, nec scabiosum: aut lapideū, vel rursus inane, aut concavum.* In Toletano codice etiam scabiosum scriptum esse, testatur Pontianus. *ἡμετέρας* apud Græcos, quod Latini scabiosum vocant, significat. Antiqui ergo codicis lectio præferenda, *Aruspices eorum, vatesque, in primis religiosum id gestamen amolendis periculis arbitrantur.* Idem Solinus; *Excuduntur ex iis multa gestamina: habet enim, ut Zoroaster ait, materia hæc quandam potestatem, ac propterea quicquid inde sit, ducitur, inter salutaria, &c.* Gestamina dicuntur omnia quæ gestantur ad ornatum

que ornata sunt) quibus non gestentur coralli monilia, aut collo, aut brachii suspensa. Ex Siculo mari extrahitur, atque inde ad nos defertur. Coralliū fruticis forma, colore rubiæ radicis æmulum, universæ Europæ perurgatum maximique usus & commodi. colore non nihil variat, quandoq; intenso, nonnunquam diluto colore cernitur rubro; interdū fulcū spectatur, rarius sublavescit, & hoc vilissimū; contra quod intense rubri præstantissimū.

De nigro corallio fati dixi. Sub undis Tyrrheni pelagi...

Ex h. p. v. usque ad h. l. p. v. Non Theodorus de suo...

... ut recte monet Scaliger, sed funis quo navis ad terram...

... dicitur, quod adest in loco sicco destituit; accedente vero...

... Plinius lib. 13. cap. 25. Alias quoque arbores in alto...

... Plinius lib. 12. cap. 9. Genes supra dictas Persis attingit...

... Theodorus, vulgata non displicet lectio; quippe...

ΚΕΦ. Θ.

CAP. IX.

De arboribus, quae in Tylo insula, quarum nonnullae lanigerae sunt. De plantis...

... Const. Ald. Bas. Scal. ...

EN TULO ΔΕ ΤΗ ΝΗΣΩ (καίτοι δὲ αὐτὴ ἐν τῷ Ἀραβικῷ κελπῷ) ...

IN Tylo autem insula, quae in sinu Arabico est, parte ad Orientem spectante...

... etenim ubi fervor recedit...

καὶ ὁ κάλαμος ὁ δ' αὖθις ἔφεν καὶ Ἀντίγονος εἰς τὰς
 κὰς ἐπιείρω τὰ σχοῖνα. τὸ ἵσπερ, Φύεται μὲν ἐν τῷ
 ὕδατι παρὰ τὰ ἔλη ἢ τὰ πεδία ἐπιειδὰν ὁ ποταμὸς ἀπέλ-
 θη· ῥίζαν δὲ ἔχει σκληρὰν ἔ σιωεσραμμένω· καὶ ἐξ
 αὐτῆς Φύεται τὰ σαρία καλούμενα. ταῦτα ἴ, μῆκος
 μὲν εἰς δύο πήχεις· πᾶχος δὲ ἡλικὸν ὁ δάκτυλος ὁ
 μέγας τῆς χειρὸς· τρέγωνον δὲ πύρον, κατὰ πῆρ ὁ πά-
 πυρος, ἔ καμῶν ἔχον ὠδραπλήσιον. μασσώμενοι δὲ
 ἐκβάλλουσι καὶ πύρον τὸ μάσημα. τῆ ῥίζῃ δὲ οἱ σιδηρο-
 γοὶ χρῶνται. τὸν γὰρ ἀνθρακα ποιεῖ χρῆσιν, διὰ τὸ
 σκληρὸν εἶναι τὸ ξύλον. τὸ ἴ μνάσιον ποῶδες ἐστίν, ὡς
 ἔδεμιασ παρέχεται χρῆσιν, πλὴν εἰς τροφίω. ἔ τὰ
 μὲν γλυκύτητι ἀφαιροῦντα, ταῦτα ἐστίν. Φύεται δὲ ἐ-
 ἔπρον ἐν τῷ ἔλεσι ἔ τῷ λιμναίσι, ὁ ἔ σιωάπει τῆ γῆ.
 πλὴν μὲν φύσιν ὁμοίον τῷ κρένισι· πολυλόπερον δὲ, ἔ
 ἀλλήλα τὰ φύλλα κατὰ πῆρ ἐν δισχιχία. χρῶμα ἴ
 νακκία αὐτῆ καὶ παρὰ τὰ κατὰ γματὰ σημαίνῃ ἴ ὡσπερ
 δὲ γίνεταί ἐν τῷ ποταμῷ, εἰ μὴ ὁ ροὺς ἐξέφεν.

ἴ ἀποφαιρέσθαι
 Al. Germ.
 ἀποφαιρέσθαι
 Conft.
 ἴ ἴ ἀπὸ τῶν
 Conft.
 ἴ τὰ πάλαι
 Conft.
 ἴ καὶ ἐν τῷ
 ποταμῷ
 Scal.

fecisse proditur. Sari in aqua provenit, circa pa-
 ludes plana que, ubi amnis recesserit. Habet radi-
 cem præduram, flexuosamque: ex qua ea quæ sa-
 ria vocant, exeunt. His longitudo duum cubito-
 rum, crassitudo pollicaris. Triangulum id quo-
 que papyri modo, & comam similem gerit. Qui
 manducant, ejus quoque manducamentum ex-
 puunt. Radice fabri ferrarii utuntur: carbonem
 enim optimum facit, propter ligni duritiam. Mna-
 sium herbaceis annumerandum, itaque usum nul-
 lum exhibet, præterquam in re cibaria. Et dul-
 cedine quidem præstare tradita hæc sunt. Nasci-
 tur etiam aliud in paludibus stagnisque, quod ter-
 ram minime attingit: natura liliis simile; sed plu-
 ribus foliis, & folia inter sese quasi uno condita
 versu. Color viridis admodum: usus ejus medicis
 ad mulierum ἴ profluvia.

ἴ profluvia,
 ἔ ad fra-
 cturas rupis
 se utilem o-
 stēdit, quod
 velut abru-
 pta aquis de-
 fertur, sub-
 suntque alia
 plura folia,
 quæ ita su-
 per extant
 aliis, ut mi-
 nime videā-
 tur rupta.
 Nascitur in
 fluvio, si a-
 quarū cur-
 sus non ex-
 tulerit.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Α Πηχυρῶδ. Theodorus, ut locus munitissimo vallo mu-
 nitus relinquitur. ἀχυρῶν ἐστὶν ἴταμιναν. ἀπὸ χυρῶν ἐστὶν
 aggregare. Et oratio inversa est. Sic debuit, ὡς ὅτ' ἐκβαίνει ἢ
 πηχυρῶδ. ἀπὸ χυρῶν ἐστὶν. Est autem ἴταμιναν τῆς ἀμπώπης: ὡς
 βαίνει ἢ πηχυρῶδ. Etenim cum recedit tumor, resorbetur.
 id est, ἀμυρῶδ. ἀχυρῶδ. infra in capite de Colocasia.

ἴ ἴταμιναν τῆς ἀμπώπης. Theodor. mali amplitudi-
 ne cerni: verum nascens, compressum. Brevissima igitur
 oratio: si subicitur, nascens: ἔ minus latine dicas: ver-
 nam nascens. ἔ male συμμεινῶδ. compressum. Placenta
 fuit globus, postea ex compressione accepit planitiam. Pilam
 rotundam ceream, utrinque paululum compressam. Galenus
 aliter dixit: ἴταμιναν ἀπὸ τῆς ἀμπώπης. συμμεινῶδ. autem
 significat clausum, aut contractum in sinum. De venis, si-
 ve vasis Hippocrates, Aristoteles de matrice. συμμεινῶδ. rosa
 primore mucrone; cum turget: deinde ἐκπίνωται. Sic de
 flore hic. Illud attentius animadvertas. Minime arbitror,
 ἴταμιναν, significare hic tempus quo nascatur fructus ille: sed
 esse differentiam speciei in genere malorum. Sunt enim ma-
 la quedam verna, de quorum natura Theophrastus etiam in
 hoc libro. ἀπὸ τῆς ἀμπώπης ἢ ἴταμιναν. In libris novarum na-
 vigationum, lanigeras arbores legimus, quæ lanam ferant in
 folliculis.

ἴ τὰ λωκκία, non autem λωκκία. ἔ, πάλαι ἄομοι, non au-
 tem πάλαι ἄομοι.

Διπλῶδ. Theodorus, expandi. ἀπὸ πλῶδ. igitur ex-
 plicari, erugari. Observabis pulcherrima verba, progressio-
 nes, apertiones, conclusiones indicantia. συμμεινῶδ. deinde δι-
 οίγνῶδ. est in motu apertionis: ἀπὸ πλῶδ. motus absolutus:
 συνίγνῶδ. motus contractionis. Colligi, Theodorus, recte, con-
 trahi. Postremὸ συμμεινῶδ. Theodor. concludi coire: quia
 est ἴταμιναν. paulatim sicuti συμμεινῶδ.

Αἴ φυκορροῦσι. Theodorus legit negativè. Rectè: neque e-
 nim posuisset verbum hoc. Quid enim mirum? Sed illud
 ἴταμιναν, non amittere folia.

ἴταμιναν ἴταμιναν. Nemo non videt, hanc partem
 esse à superioribus separandam. Ipse enim met dividit. Hoc
 negligenter Theodorus. Theophrastus autem illud: cum
 hanc illi postposuit. Quippe hac communior, ἔ notior.

Λοχυρῶδ. Theodorus, frutetitia. Sanè insuavis vox. λο-
 χῶδ. videtur pro genere ad ἴταμιναν, ἔ φρούρανον, virgultacea.
 Præterea attendas, δένδρον dixit, non δένδρῶδ. Quia genus
 arborum simplicius. At τῶν πῶν, καὶ τῶν λοχυρῶν, πολυλόδ. καὶ
 πολύχου. Etiam aliud observabis: non observatam à Theo-
 doro analogiam. Neque enim in genere fruticum quicquam
 esse potest frutetitium. Sed terra apta ad frutetum sic queat
 dici. A frutete frutex nullus dici debet. Sed à frutice ea,
 quæ fruticis naturam sapiunt. Fruticea ἔ melius, ἔ
 suavius.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Τὰ μὲν παρὰ τῶν. Pro τῷ scribendū τῷ. Leges Plinius lib. 12.
 cap. 10. τὰ λωκκία, πάλαι ἄομοι. Sic ἔ Plinius lib. 12.
 cap. 11. Δένδρον. verone. δένδρον. Hic mihi quispiam philo-
 sophetur naturam ejus stirpis excutiens, quæ rosa Hierico
 appellatur. Διπλῶδ. lego διπλῶδ. ἔ infra pro συμμεινῶδ.

Τὸ μὲν ὅλον, πολὺ πλῆθος ἐστὶν εἰς τὸ ἀεθρῶδ. καὶ ἴταμιναν.
 Theodorus, numerosiora utiq; sunt, quam ut membratim
 enumerari queant. Verum neque ea est sententia Theophrasti,
 neque sua vis oratio: numerosa numerari. ἔ membra-
 tim, durum est: quodque non significet ἴ καὶ ἴταμιναν. Sim-
 plicissime sic. Si, quæ in Ægypto nascuntur, omnia con-
 templere: magnam invenias multitudinem ad singula
 numeranda.

Καρπὸς ἀνδρὸς εὐραίστου. Theodorus, vola viri robusti. At
 vola cava manus pars: unde volema, ἔ volares lapides. καρ-
 πὸς autem est brachii pars propè manum. De Ptolemæo Eu-
 ergete Possidonius Stoicus in septimo Historiarum sic scri-
 bit: χιτυρῶδ. ἐδιδουκὸς ποδὴν μίσην τῶν καρπῶν χειρῶν ἔχον-
 τα. Idem apud Anatomicos interpretet, ἔ Pollux in secun-
 do. Itaque Plinium sequi debuit: qui, brachiali, inquit,
 radicis crassitudine. Rascetha apud Arabes dicitur. Her-
 molaus utrunque posuit volari, ἔ brachiali.

Τριγώνος. Theodorus cum vertit triquetros, quare addi-
 dit angulatos? Illud majoris opera in Codice Theophrasti,
 καρπὸν ἴ ὅλων ἴταμιναν. τῷ τῶν δὲ ἀναδιδουκὸν καὶ ποδὴν μίσην. Quo-
 modo nullum fructum fert: si fert ex multis partibus? Theo-
 dorus emolluit. Fructus, inquit, nullius fructuosos. Plin-
 ius, semine nullo, aut usu ejus alio, quam ad Deos co-
 ronandos. Et hic est quod dubites. Aliud est, semine nul-
 lo: aliud, nullo ulu ejus. Herodotus de fructu nihil. Stra-
 bo quoque in xvij. perpauxilla de Bybly: de ejus coma tan-
 tum. Profectò Theodorus caussa atque auctor fuit erroris
 nostri, qui καρπὸν fructus in plurali posuit. Et subdidit:
 hosque ex multis partibus mittit. Verum haud ita est, sed
 fructum nullum gerit. τῶν τῶν δὲ ἀναδιδουκὸν, scilicet papyros.

Καὶ ἴταμιναν δὲ τῶν ἴταμιναν τῶν βιβλίων. Theodorus, Chartæ
 evidentissime habentur. Nescio, quid sit, evidentissimæ.
 Dicam, notissimæ. Nam papyri usus reliquis Ægypto tan-
 tum notus; chartæ autem etiam τῶν ἴταμιναν. Nota loquutionem
 ex adverbio, ἔ nomine. μέγιστον δὲ καὶ πάλαι ἄομοι.

Τὸ δὲ ἴταμιναν. Theodorus aptissimo vocabulo, manduca-
 mentum.

ἴ ἴταμιναν πάλαι τῷ γῆ. Sic etiam de folio Malobratro fa-
 bulantur. Si hæc ita vera sunt: hæc veræ aquaticæ plantæ di-
 ci mereantur, quibus cum terra nihil.

Theodorus omisit tota illa verba, καὶ παρὰ τὰ κατὰ γματὰ ση-
 μαίνει δὲ ὡσπερ καὶ ἀποφαιρέσθαι. ἴταμιναν ἴταμιναν τῶν πάλαι ἄομοι. ταῦτα
 δὲ γίνονται ἐν τῷ ποταμῷ εἰ μὴ ὁ ροὺς ἐξίφρηται. Lego τὰ πάλαι ἄομοι. ἔ δὲ
 ῥοὺς. Nisi, quod ejus impetu auferantur. σημαίνει, Ostendat
 foliorum superiorum abjectionem. Subsunt igitur plura fo-
 lia, quam quæ ita superextant aliis, ut videantur velle
 tolli. Hoc est, τὰ πάλαι ἄομοι. Et lege, καὶ ἐν τῷ ποταμῷ. Quia su-
 præ dixerat: nasci in paludibus. Iccirco addit, εἰ μὴ ὁ ροὺς
 ἐξίφρηται: quia stagna amat.

ταμιναν, scribo σημαίνει, non συμμεινῶδ. Item pro ἐκχωρείους ἴταμιναν
 εἰς. Αἱ φυκορροῦσι. Locus mancus sic legi debet: τὰ μὲν ἴ-
 ταμιναν πάλαι ἄομοι. Plinius, Nulli arborum folia ibi
 decidunt ἀ καὶ. potius δὲ καὶ.
 Λοχυρῶδ. De his in Crispiniano Lexico adnotatum est co-
 piose

pilos. Πάπυρος. Dicitur etiam ἡ βύβλος, de qua Herodotus in Euterpe. Lege Plinium lib. 13. cap. 11. Ex scapis papyri fiunt elegantissimi baculi, trigoni, incredibilis leuitatis. extrema argento includunt. Folium quod vidi palmo latum erat, non multum carnosum, sed fungosum: cum complicarem, ἡ βύβλος sive spina dorsi lata & robustior mihi visa, & exiguorum unciolorum asperitate armata. In ambitu folii tamen nulli aculei: nec utrinque acuta acies qualis est caricis & butoni: & his alioquin in ceteris non admodum dissimile est.

Ἐπίε δὲ πύχνης. Ergo non recte Plinius, decem non amplius cubitorum longitudine.

Τούτους δ' ἀναδιδωσι κ' ἡ πύβλος. Ait illos papyri scapos

IOANNIS BODÆI A STAPEL

EN Τύλω, &c. Plinius lib. 12. cap. 10. Tylos insula in eodem sinu est, repleta sylvis, qua spectat Orientem, quaque & ipsa aestu maris perfunditur. Magnitudo singulis arboribus ficti, stas suavitate enarrabilis, pomum lupino simile, propter asperitatem intactum omnibus animalibus. Recte Scaliger orationem hanc, ὅτι ἐκβαίνει ἡ πλημμυρίς, ὡς ἀπὸ χυμῶν, inverfam dixit. Sic enim debuit, ὡς ὅτι ἐκβαίνει ἡ πλημμυρίς, ἀπὸ χυμῶν. Est autem exegesis τῆς ἀμπύνης ἐκβαίνει ἡ πλημμυρίς. Etenim cum recedit tumor, resorbetur, id est ἀμπύνης. Virgilius lib. 1. Æneid.

Nunc rapidus retro, atque aestu resoluta resorbens Saxa, fugit, luttusque vado lambente relinquit.

Optime naturam ἀμπύνης expressit. Fit enim quando post exundationem aqua ad mare revertitur, ac reciprocando subfidit, recessus aestus littora destituentis, opponiturque πλημμυρίδι. ἀμπύνης seu ἀμπύνη proprie, terra aggesta avertit. Legit quoque Plinius, κρηπίδι δὲ ἀβρωτοῦ διὰ τὴν χυμῶν, propter asperitatem intactum. Tylos, inquit Plinius, insula in eodem sinu est. Quis idem ille sinus? Ex capite præcedenti colligo illum intelligere sinum quem Perficum vocant, ad mare rubrum. Genes, inquit, supra dictas attingit, rubro mari, (quod ibi Perficum vocavimus) longe in terra aestus agente, &c. Theophrastus autem Tyllum in sinu inquit esse Arabico. Stephanus τὸ εἶδος τῆς ἐρυθρῆς θαλάττης, ἢ Ἀραβικῆς τύλος διὰ τὸ λ. κρηπί.

Xylon Gossypium.

Καὶ τὴν ἐρυθρὰν, &c. Videtur describere plantam, quam recentiores gossypium vocant. Plinius lib. 19. cap. 1. Superior pars Ægypti in Arabiam vergens gignit fruticem,

sive thyrifos (quos παύσηος vocavit) multifariam distribuit. Nam præparabantur ex iis chartæ, divisis acu in prætenues, sed quàm latissimas philuras, ut testatur Plinius.

Ἐπιπύβλος ἔχει μὲν τὰς ἐν αὐτῇ ἐκχυσίνας: hic enim d. ligno radicum. Εἰς τὴν ἐκχυσίνα, deest κρηπίς. Plinius. Καὶ τὴν τὴν μὲν λέγουσι. Οὐκ ἔστι δὲ κρηπίς. Hæc planta nulla alia esse videtur quàm παύσηος. Dioscoridis; & stratioris Plinii lib. 24. cap. 18. Alia est tamen illa aquatica planta viridissima & maxime filiola, quæ pro illa ostenditur. Circa finem sic lego (σημαίνει δὲ ὡσαύτως ἀπὸ φημιδ. nempe se ruptis utilem: quia velut abrupta aquis defertur) ἔπειτα δὲ τὴν αὐτῆς. ἢ ὡς τῆς, τὰ πλείω.

NOTÆ ET COMMENTARIUS.

quem aliqui gossypion vocant, plures Xylon, & ideo lina inde facta, xylina. Parvus est, similemque barbata nuce defert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo necur, nec ulla sunt eis candore mollitie præferenda. Gossypium Ægyptii vocant. Gotne Mlegiar. An ab Ægyptio gotne gottipium dicta hæc planta, pro quo gossypion scribi solet, vel gossypium? Xylon vox Græca videtur. Negant tamen Botanici vocem hanc apud Græcos ea significatione reperiri. Qua certe in re mirum in modum falluntur. Pollux lib. 7. cap. 17. ἡδὴ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίους ἀπὸ ξύλου τὴν ἐρυθρὰν γίνονται (vulgo corrupte ἀπὸ υλοῦ, sed in melioribus codicibus ξύλου) ἐξ οὗ τὴν ἐρυθρὰν, λινῶν ἂν περὶ μαλακῶν φασὶν ὡσαύτως οἰκίαι, καὶ τὸν πύχνης. ἐστὶ γὰρ παχύπτερον, &c. Græci Ergo χύλου mentionem fecerunt. Negant Galeno ac Diosc. hanc plantam cognitam fuisse. A neutro sanè χύλου vel gossypii nomine describi, omnino fatendum est. Galeno si fuerit nota, lanam ipsam vocat Tarsense elychnium. lib. Method. meden. 13. ad finem cap. 5. καὶ μαλακῶν ὅ ἐστι τὴν μαλακῶν ἰδιότητων, οἰκίαι ἐστὶ τὰ Ταρσικά. Idem lib. 14. cap. 3. ubi Oedematis curandi rationem tradens, spongiam polca madidam probat, eaque deficiente elychnium Tarsense substituendum monet. καὶ ἀπὸ τῆς κρηπίδος ὡσαύτως, εἰδὲ οὐκ ἔστι χυμῶν, ἀμεινὸν χυμῶν τὸ ὅτι τὸ καλοῦμεν ὡς τὴν πύβλον ἰδιότητα. μαλακῶν δὲ, ἴστω ὡς πάντων οἰκίαι τὰ Ταρσικά. εἰδὲ ἐκείνου τὴν ἐρυθρὰν, ἡμεῖς δὲ βέλποισι γδ' ἐνεργῆται ἔσσιον. Et novam spongiam admovebis: si novæ copia non sit, melius est eo, quod vulgus vocat elychnion, utare. Id vero ante omnia molle esto, quod genus Tharsicum est, cuius si facultas est audacter usitor, utilius nimirum experire quam spongiam. Hoc elychnion Tarsicon Galeno ξύλον significasse, tribus rationibus uti credant, impelluntur. Una est quod Galenus nullibi gossypii mentionem facit. Unde, nisi his locis illud designet, ipsi ignotum extitisse dicendum: quod tamen non admodum verisimile videtur, quando Plinii tempore, Romæ præsertim, cuique abunde suppetebat, & ad varios medicinæ usus infervire poterat. Altera ratio, quod Galenus elychniis illis mollitiam præ ceteris attribuit. De gossypio scribit Plinius, nulla ipsi in candore mollitie præferenda. Tertia est, quod loco spongiarum (ut Galenus monet de elychnio Tarsico) Xylum linum, sive gossypium aptissimè in usum medicum revocatur. Sed duo, inquit, huic opinioni obstare fortasse alicui videantur. Alterum est, Galenum elychnio Tarsico carnem excrescentem deprimendi potestatem tribuisse; quæ in gossypio minime reperitur, ἔξωθεν δὲ ἐκείνῳ μωτὸς ἢ τὴν ἐρυθρὰν, ἢ ἐξ οἴου. καὶ μαλακῶν ὅ ἐστι τὴν μαλακῶν ἰδιότητων οἰκίαι ἐστὶ τὰ Ταρσικά. ἔσσιον δὲ αὐτὰ ἔχει τὴν κρηπίδα τὴν ὡσαύτως οἰκίαι ἰδιότητα. Foris autem suffecerit medicamentum vel sicum, vel ex vino madens, ac potissimum quod ex mollibus fit elychniis: cuiusmodi Tharsentia sunt, quoniam quoque ad ulcera quæ supercreverunt submitenda. Alterum, quod impedit, quominus Tarsense elychnium sit Xylon, est, quod nullus ex Tarso Ciliciæ urbe Xylum linum invecum scribit; quod Plinius in superiori Ægypti parte in Arabiam vergente oriri memorat. Hæc dubia, inquit, facile dissolvi possunt; si dicamus gossypium in fila redactum, quemadmodum pro elychniis fiebat, atque etiam hodie passim fieri conspiciuntur, eandem penè operam in compescenda carnis luxurie præstare, quam & fila lineæ. Præterea tempore Plini in Ægypto illa fila fieri consuefse, tempore vero Galeni, optima in Tarso fieri cœpta, sicuti temporibus nostris in Cypro, in Italia, & in aliis regionibus. Nec sane mirum videbitur, si cogitemus, facile ob tractus viciniam ab Ægyptiis Cilices, & ab his Cyprios, deinde alias nationes tale genus lini accipere potuisse. Hæc doctiss. virorum sunt argumenta, quibus Tarsense elychniū, Xylon probat. Nos in tanta brevitate nihil certi statuere possumus, ac proinde liberam unicuique opinionem relinquimus. Interiorem Gossypii lanuginem bombycem

bombycem vocat Plinius. Græci bambacem vocarunt, & pambacem. Suidas βαμβάξ, ἢ πάμβάξ, καὶ παμβάκις τὸ ὄνομα πολλοῖς λεγόμενον βαμβάκιον. id est bambax, pambax & pambacis à multis bambacion vocatur. Apud Myrepsum sect. 1. de antidotis 426. βαμβάκιον legitur. ab aliis βαμβάκι & βαμβάξ vocatur. Corona pretiosa βαμβάκις bombyx βαμβάξ. Bombycem hodie vocant vermem, qui sericum net. Pollux lib. 7. cap. 17. τὰ δὲ οὐ βαμβάκιον, ἀλλὰ ἄλλο ἐστὶν οὐ βαμβάκιον ἀφ' οὗ τὰ νήματα ἀνέονται, ὡς περὶ ὁ δὲ ἀρχαῖος ἐπιείθεως κρητὶς σίγγης δὲ τούτων ἐτέρων ζώων ἀπὸ τῶν φασὶ περὶ ὑφάσματα. Aliud ex bombycibus fit. sunt autem bombyces qui telas ad modum aranearum texunt. Nonnulli Seres ab hujusmodi animalculo, colligere telas volunt. Servius apud Seres vermiculos esse prodit, qui bombyces dicuntur. Suidas, Σήρες ἐστὶν ἡμετέροις ἐξ ὧν τὰ σερικά τὰ σερικὰ ἐξ ὑφασμάτων λέγονται. καὶ σὴρ σίγγης ὁ σὴρικός. Alia Strabonis de serico sententia. lib. 15. ταύτη δὲ καὶ τὰ σερικά ἐκ πυλίων ἑσσομένων βύσσου. Serica etiam ejusdem generis esse, bysso, scilicet ex corticibus quibusdam excarminata. Doctissimi viri Strabonis codicem corruptum scribunt; & legunt, ἀπὸ φλοίων, φύλων, φύλλοις. Huic lectioni favet admodum Virgil. Lib. 2. Georg.

Velleraque ut foliis depeclent tenuia Seres.

Plinius Libr. 6. cap. 17. Seres lanicio sylvarum nobiles, persusam aqua depeclentes frondiū canioiem, unde geminus feminis nostris labor, redordiendi fila, rursumque texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. Mendum si fit in verbis Strabonis, antiquum admodum fit oportet. Ad Dionysii versum 116. ὁ δὲ ἐστὶν ὑφάσματι λινθίας, hæc Eustathius; φασὶ δὲ καὶ σερικά παρὰ Ἰνδοῖς γίνεσθαι ἐκ πυλίων ἑσσομένων βύσσου. Quæ vel ex Strabone habet, vel ex ipso auctore, ex quo Strabo: vel, ut dixi, in Strabone mendum admodum antiquum. Plinius ubi de arboribus miræ naturæ agit, Ne quis jam sericarum arborum lanata folia mivetur. Maluerunt aut sericum in ultimis ramis confici. Seneca Poëta.

Quis fila ramis ultimis Seres legunt.

In ramis verò ultimis plurima sunt folia. Ex ipso stipite colligi Claudianus canit.

Stamine quod molli tondent de stipite seres.

Cæterum quod vulgo sericum vocamus, ab animalculo bombyce dicto generatur in mori arboribus; quod ignorasse videntur veteres. Vidimus ex Persia allata mori candidæ folia convoluta, vellere sericeo undiq; obducta, quod bombyx intus occultatus neverat. Ita ut ea sim in opinione, Theophrastum, cum liniferam describit arborem, ac mori ei folia tribuit, nihil nisi candidum describere morum, nec fatis fideliter rem ipsi ab Alexandri Magni comitibus narratam, vel ab ipsis negligentius observata esse, quæ ad serici pertinerent historiam. Quæ diximus de serici generatione, ea verissima illi norunt, qui ex India revertuntur Orientali. In regno amplissimo & ditissimo Chinæ, usque adeo copiose fit sericum, ut ignobilis quisque sericeis induatur vestimentis; nec miles quidem gregarius revertitur ex India, qui sericeo vestimento indutus non sit; exiguo pretio emunt tale vestimentum. Byssum apud Indos lini genus ait Pollux lib. 7. cap. 17. καὶ μὲν καὶ τὰ βύσσου, καὶ ἡ βύσσος λίνου ἢ ἰνδοῦ παρὰ Ἰνδοῖς. Byssum Pausanias & Philostratus ex arbore colligi tradit; coloreque esse flavo aureoque Pausanias lib. 5. Θαυμάσιον δὲ ἂν τις εὖ τῆ γῆ Ἠλεία τῆντι βύσσου, ὅτι ἐνταῦθα μέγιστον, ἐπιερμὴ δὲ εὐδαμνῶν τῆ Ἐλλάδος φέρεται — ἡ δὲ βύσσος τῆ Ἠλείας, ἀπὸ τῆς μὲν εἰρηκῶς ἀποδεί τ' Ἐβραίων, ἐστὶ δὲ σὺν ὁμοίως ζωῆ. Mirabitur quispiam quod in terra tantum elea, nec alibi in Grecia nascatur byssum. — Eleia byssus tenuitate nihil ab Hebræa differt, sed non est æque flavæ. Philostratus Indicam quæ in Ægyptum fertur comparat pallio fusco ἐπιερμὴ ἰοικε φαιῶν τριχῶν. Variat ergo color byssi pro ratione, foli in quo nascitur. Donavit quondam Bernardus Paludanus, dum viveret rerum naturalium indagator accerrimus, nobis plantam folio & facie adianti nigri, cauliculis tamen crassioribus. & vegetioribus. Ad hujus radices muscus quidam excresebat mollis, colore ex rubro flavescente, byssum veterum assererat. Ad Theophrastum redeo. Hic laniferam describit arborem. Supra cap. quarto liniferam delineavit; ubi notabamus, aliam laniferam esse, aliam liniferam, cum plures eandem arborem putarent. Diversam probatur, quod diversis de utraque agat Theophrastus capitibus, tum quod alteram mori folio, alteram vitis tradat. Laniferæ arboris Arrianus mentionem facit in Indicis. στικὸν δὲ τῶν δένδρων τὸν φλοῖον, καλεῖσθαι τὸ δένδρον

πύσσου τῆ Ἰνδοῦ φλόην κάλα. καὶ φινόμεν ἢ ἀπὸ τῶν καθέστε τῶ φλοῖον ἐπὶ τῆσι κροφῶσι, ὡς περὶ τὸ λινόν. Arborem corticibus vefcuntur; vocantur autem eorum arbores tala. Innascitur iis quemadmodum in summitatibus palmarum, glomera; id est, pila lanigera. Τὸ λινὸν λανὰ γλομὸς ἢ ἰσὺς ἢ ἰσὺς τὸ λινόν, καὶ τὸ λινόν ἰσὺς. Cum ait Arrianus, καὶ τῆς φλοῖας ἐπὶ τῆσι κροφῶσι, noluit dicere tanquam in summitatibus palmarum, ita in laniferarum arborum vertice ἰσὺς ἢ ἰσὺς istas gigni; aut, quod magis absurdum, summitates palmæ arboris, tales laneas ferre pilas, aut illas arbores summas nescio quid simile palmarum fructui producere; sed voluit Græcus auctor, πολλὰς ἰσὺς ἢ ἰσὺς illas five laneas globos, summo vertici cærum arborum lanigerarum sic vulgo innasce, ut dactyli proveniunt in summitate palmarum arborum. Neminem botanicorum latet, palmam arborem ἀκροκόκκων esse, fructumque tantum ferre in summitate. Sed & palmarum fructus non nihil similitudinis habet cum nucleo, five nucæ lanigeræ arboris. Nam spatia rectus est, quæ connivet & clausa haberet priusquam maturescat dactylus, deinde expanditur maturitate & dehiscit. Ita etiam arborum laniferarum nux, five calix in quo lana continetur, ante maturitatem clausus est; demum ubi maturitatem nactus est, panditur, dehiscit, ac rumpitur. Theophrasti codicem corruptum esse, doctissimi viri asserunt. Hunc locum sit Plinius lib. 12. cap. 10. Eiusdem insula excelsiore suggestu lanigera arbores alio modo, quam serum. His folia infœcunda, quæ ni minora essent, vitium poterant videri. Ferunt cotonei mali amplitudine cucurbitas, quæ maturitate ruptæ, ostendunt lanuginis pilas, ex quibus vestes pretioso linteo faciunt. Et Eiusdem insula. Addit Theophrastus, γίνεσθαι δὲ τὸ σερικὸν ἐν Ἰνδοῖς ἀπὸ τῆς ἐξ Ἰνδοῦ ἐν Ἀγγεῖα. Apud Indos & Arabes ait: etiã provenire hanc arborem, quod recentiorum observatione verissimum reperitum est. Quod ipse Plinius fatetur lib. 19. cap. 1. Superior pars Ægypti in Arabiam vergens gignit fructicem. Alpinus lib. 1. de plant. Ægypt. cap. 18. Gossypium Ægypti ad ipsorum usum aliunde adferunt. Neque enim apud ipsos herbacea illa planta, ex qua Syri vel Cypri gossypium colligunt, adnascitur. Sed tantum quæ arboreus frutex est, quæque tantum in quibusdam provenit viridariis. Ergo in ipsa Ægypto non nascitur, sed in Ægyptum adfertur, ex Arabia scilicet. Cyprus & Syria gossypii plantis scantur; sed ab Arabico differt Xylo, quod Arabicum arboreus frutex, herbaceum vero Cyprium & Syriacum. Alio modo, quam Serum. Hæc ostendunt Plinii sæculo sericum à bombycino distinctum fuisse. Bombycinum vocabatur, quod ex bombyce contexebatur, vestes ex bombycino paratæ promiscuæ erant viris & mulieribus. Sericum dicebatur, quod à Seribus invehebatur, eratque in multo majore pretio. Viros vestes Sericeas gestare non licebat, solis id fœminis concessum. Dion. lib. 4. Τίβηριος ἀπαῖσι ἰδὼν σερικὴν μὲν δὲ ἀνδρῶν γένησθαι. Tiberius Cesar edicto promulgavit, ne quis vir seracio vestimento indutus foras prodiret. Plinius lib. 6. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe, petitur, ut in publico matrona transluceat. Seneca epistola 123. Nonne videntur tibi contra naturam vivere, qui commutant cum fœminis vestem? Tacitus Annal. lib. 3. Tiberius accusat promiscuas virorum & fœminarum vestes. Quod si diligentem ad Bombycis Coæ & Sericeæ fili à Seribus inventi historiam attendamus, quæ Plinius de utroque tradit, animadvertemus & Coam bombycem, & sericeum filum à Seribus inventum eandem rem fuisse. Probat hanc sententiam, quod ætate Solini & Marciani Capellæ sericum à bombycino non discernebatur. Nam sericum è bombyce fieri omnibus tunc persuasum fuit; nec bombycini alterius usus. Hinc Solinus & Marcianus Sericum dixere pro veste è bombyce, ut Plinius dixit: cum tamen ejus tempore magna esset bombycini & serici differentia. Bombycem non solum vocare, quæ ex vermibus bombycibus dictis texebatur, sed molliorem omnem laneæ linique luniginem, ut supra ex Plinio notavimus, cujus ex interiore bombyce lana netur. Interiorem gossypii lanam bombycem vocat. Redeo ad Theophrastum. Folia inquit vitiginea ferre Xylon, sed esse minora. Scribendum enim μικροτέρων, non μικρόν, ut ediderunt. Plinius. Folia bis infœcunda, quæ ni minora essent, vitium poterant videri. Sed cur folia lanigeræ arboris infœcunda? Propterea quod apud Seres, quorum in tractu arbores perveniunt, quæ sericum producant: folia sunt sericea lanugine undique obducta, cum in lanigera arbore tale nihil appareat. Sed non videtur Plinius Græci auctoris mentem recte percipisse. Nam verba illa κατὰ τὸν δὲ οὐδὲν φέρειν, ad folia retulit; quasi folia arborum lanigerarum nullum fructum producere scripsisset Græcus auctor. Foliorum autem fructum vocat lanuginem quam dixi. Et hæc causa cur scripserit,

ferit, alio modo lanigeras esse illas Indorum arbores, quam Serum. Nam Serum arbores lanugine siue serico obducta habent folia, cum lanigeræ arbores lanam habeant in cucurbitis, aut malis. Plerique Botanici Theophrasti codicem corruptum esse contendunt. In Græco, inquit, codice, ubi legitur καρπὸν δὲ οὐδὲν, &c. superflua dictio οὐδὲν. Si enim fert fructum magnitudine mali, in quo lana; quo tandem modo nullum ferre affirmari poterit? Eandem quandoque fovi sententiam, cum ex Plinio legendum putarem, ταῦτα δὲ φύλλον ἔχειν ὁμοίον τῇ ἀμπέλῳ, πᾶσι μὲν ὡς πρὸς τὸν ἀφ᾽ ὧν, vel ἀκαρπῶν. σίκυον δὲ φέρει ἐν τῇ ἑσπέρῳ, ἢ λικῶν μῆλον κυδῶνιον συμμεμικῶς. Sed aliam postea animadverti esse Theophr. sententiam. Vult puta nullum quidem ferre fructum, sed aliud quid ferre, in quo lana continetur, quod fructus non est. Sed hac in re mirum in modum deceptus est. Verè fructus est, in quo lana nascitur. Nam semen nigrum, oblongum, sub ipsa lana continetur, quod terræ etiam apud nos commissum pullulat, novamque producit plantam. Fructum hunc eleganter Pollux loco citato describit. τῷ δὲν δὲν καρπὸς ἐπιφύεται, κερύα μάλιστα ὡς ποσειδά, τελεπῶ τῶν ἀφ᾽ ὧν, ἢ ἀφ᾽ ὧν ἐπιφύεται πεπρωτῇ τὸ κέρυον, ἐν δὲ τῷ ἑσπέρῳ τὸ ἀκαρπῶν, ἀφ᾽ ὧν κερενη γίγνεται, τὸν δὲ σημεῖον ὡς φέρει ἐν τῷ λινοῦ. Arbori fructus adnascitur nuci valde similis, nisi quod trifariam divisa sit, & trifariam habeat putaminis carnem, maturescenue nucis, ac debiscens diffipiens apparet lana minus, quæ extrahitur. Ex hac fila fiunt, stamen autem ipsi lineum substituitur. Ταπλοῦς ἐστὶ τῶν ἀφ᾽ ὧν; male vertunt, triplici munitum cortice; falsum est triplici vel duplici munitum cortice lanam arboream. Plinius libr. 19. cap. 1. non juglandi, sed barbatae nuci comparat. Parvus est, similemque barbatae nuci fert fructum, cujus ex interiore bombyce lanugo netur, nec ulla sunt eis candore mollitiave præferenda. De quibus verbis hæc Salmasius; In Plinianis exemplaribus verba illa desunt, similemque barbatae nuci fert fructum: Sed tantum habent: parvus est, cujus ex interiore bombyce lanugo netur: Fortè, lana netur, (quod valde probabile videtur.) Pro illis autem, nec ulla sunt eis candore mollitiave præferenda, sic iidem exhibent libri; nec nulla sunt cum candore mollitiore pixifora. Quæ depravatißima esse, omnes vident. Ego sic emendanda esse video: nec ulla sint cū candore molliora, & spissiora. Quæ indubitatißima correctio est. Non solum mollitiæ & candore præcipua lana xyli, sed etiam spissa est. & πέρυς eidem quoque tribuit Pollux, ἢ δὲ δὲ ἐν τῷ ἀκαρπῶν — πᾶσι μὲν τῶν πέρυς, ἐν τῷ πέρυς. Ita legendum & distinguendum. Hactenus Salmasius. Verba Pollucis supra citavimus. Placet Doctiff. viri correctio; sed verba illa, similemque barbatae nuci fructum fert, non sunt negligenda. Nuci quippe fructum hunc comparavit Pollux. Exterius sanè corii nuci Byzantinae, quam barbaram putant, non malè convenit cum corio siue regmine gossypii. Semen contineri sub lana ipsa, docet experientia; nucleum videtur vocare Strabo. καὶ τῶν ἰριόφωρον δένδρων φησὶν οὐτὸν τὸν ἰριόφωρον πέρυον ἔχειν πέρυον ἔχειν τὸν πέρυον. Ἐπιφύεται δὲ τῷ λικῶν ὁμοίως πέρυον. Idem tradit lanigerarum arborum florem nucleum habere, quo exemplo, reliquum lanæ in morem carminetur. Flos non solet habere intus nucleum, sed fructus. An ergo scribendum, ὁ καρπὸς; An vero florem vocavit ipsam lanam, quæ sub corio nuci barbatae simili continetur? Theophrastum illud in quo continetur lana, dum adhuc connivet, ac necdum expansum est, dicit esse magnitudine malo verno. ἐστὶ δὲ τὸ ἔλαος, ἢ λικῶν μῆλον ἑσπέρῳ συμμεμικῶς, &c. Vertunt: id in quo lana continetur, mali amplitudine cerni, vere nasci compressum; quod planè à Græci auctoris mente alienum, qui hic mali verni magnitudine esse scribit, quandiu comprimitur, & connivet; sed ubi maturitatem adeptum est, hiscere atque expandi, ac tum formatam eam perire. Nec melius vertit Plinius, Ferunt mali coronei amplitudine cucurbitas, quæ maturitate rupte ostendunt lanuginis pilas, ex quibus vestes pretioso linteo faciunt. Græcus auctor cucurbitarum mentionē non facit; nec eum cucurbitis ulla similitudinem habent mala verna; magnitudine quidem quam maxime differunt. Magnus satis fructus cucurbita, malum vernum parvus. De cydoneo nihil Theophrastus, nec idem pomum, κυδῶνιον & ἑσπέρῳ μῆλον. Fructus sapore, odore, colore, magnitudine, & forma diversus. Sed libro hoc duodecimo, res duas dissimiles jungit, ac unam eandemque facit, quæ lib. 19. cap. 1. distinguit ac diversas fecit. Æthiopes, inquit, Indique è malis, Arabes cucurbitis in arboribus, ut diximus, generis. Videt, distinguere Plinium mala Indorum lanifera à cucurbitis Arabum laniferis, vel laniferis? Male ergo Tyli insulæ arbores aut ferre cotonei mali amplitudine cucurbitas. Duas res diversas, ut dixi, conjunxit. Recentiorum experien-

tia constat, lanam reperiri in fructu nucis barbatae corio; ac in fructu, qui cucurbitam quodammodo refert. Aliunde ergo Plinius cucurbitas illas laniferas Indicarum arborum expiscatus est. Neque enim videtur id ipsius Plinii figmentum. Clusius exoticorum lib. 1. cap. 14. Circa Bantam Java insula urbem celebrem (referente Franco Rodriquez è Bengala oriundo, qui anno nonagesimo octavo supra millesimum & quingentesimum Amstelodamo cum Batavis in Bantam profectus, insequente anno cum eisdem rediit) nascitur arbor procera, multis ramis prædita, quos septuaginta numerosa folia; ut conspicere est in salice, sed illis longè angustiora, & libanotisidis coronariae folijs similia, longiora tamen. Eam ferre dicebat fructus siliquarum penè instar (quorum uno quem retulerat, Clusium donabat.) sex uncias longos, quinque in ambitu crassos, à pediculo sensim auferentes, cute verius quam cortice præditos, cinericeæ coloris, rugosos, extrema parte mucronatos, in quinque partes dehiscences, plenos tenuissimo mollissimoque & candidissimo tomento, in quo latebant semina multa nigra, legitimi xyli semine minora, tomento siue lana non adhaerentia, ut in xylo, & circum quinque veluti assulus longas median siliquam occupantes, nascentia. Ea lana negabat Franciscus incolas uti ad stamina ducenda, quemadmodum alio xylo, nimis enim brevis est, sed pulvinaria impleri asserbat; Ad quam sane rem commodissima esse videbantur Clusio, ut quæ vulgari tomento, immo vel ipsa etiam pluma mollior sit. Cæterum anno 1601 septem illis navibus ex Molluccis & Java insulis, alium fructum huic similem, sed majorem & magis integrum, adquirebat idem Clusius, suum pediculum durum ac lignosum, binas uncias longum adhuc retinentem. Eum autem fructum observabat, non ab imo mucrone in quinque partes dehiscere, ut putarat, sed à summo, videlicet pediculo, à quo procedunt quinque illæ, quarum meminit, affula, circa quas semina nascuntur. Intelligebat præterea ab Isbrando Hieronymi filio, chirurgio, qui nave, pro insignie siue symbolo solem habente, vectus fuerat, incolas eo uti non modo ad implenda cervicalia, sed illud etiam ab ipsis in stamina torqueri (alia tamen ratione, quam vulgo linum, lana, aut xylum) usque staminibus suas vestes tarcire. Dubitat vero doctiff. Clusius, an sit arbor ex qua teste Philostrato, Byssum nasci ferunt; basi quidem populo persimile albæ, folijs autem falici. τῶν δὲ βύσσοι φησὶν οὐδὲν φασὶν ὁμοίου ἔχειν τῇ λικῶν τῶν βύσσων. ὡς δὲ πᾶσι τῆ ἰνδῆ καὶ τῆ ἰνδῆ. Basi similis quidem populo albæ, folia vero fert saligna. Porro quæ Ferdinandus Oviedus tradit de fructu Ceybæ arboris cap. 11. lib. 9. primæ partis historiae generalis, plurimum cum hoc fructu convenire videntur. Nam suæ ceyle fructum tribuit similem siliquæ, siue lobbo, digitalis longitudinis, & binorum digitorum crassitudinis, rotundum, plenum tenui quadam lana, qui maturus solis calore aperitur, lanamque effundit, quæ à vento in aërem spargitur, relicto semine rotundo, xyli femini non dissimili. De hoc igitur aut simili intellexit Plinius. Nam ἰριόφωρον hic fructus à forma cucurbitæ non multum differt. Ex hac lana pretiosas vestes fieri, ait Plinius: Theophrastus verò non tantum pretiosas, sed etiam viles. Strabo libr. 15. ἐν τούτῳ δὲ Νεάρχῳ φησὶ τὸν ἰριόφωρον ὑφαίνεσθαι οὐδένως. τὸν δὲ Μακείδωνας ἀπὸ κισσῶν αὐτῶν τῶν ἰριόφωρον, καὶ τῶν σπινθηροποιῶν, vel καὶ τῶν σπινθηροποιῶν, ut emendavit doctiff. Salmasius. Ex qua Nearchus ait sindonas subtilis & reticulari operis texti. & Macedonas ea protomento usos ac elirellas eo fuisse. Plinius, Vestes inde sacerdotibus Ægypti gratissimæ. Apulejus Apologia prima, de lineo texto, Purissimum est rebus divinis velamentum; quippe lana segnisissimi corporis excrementum pecori detracta; jam inde Orpheus & Pythagora scitis, profanus vestibus est; sed etiam mundissima lini seges, inter optimas fruges terræ exorta; non modo induit & amictus sanctissimis Ægyptiorum sacerdotibus, sed operis quoque inde rebus sacris usurpatur. Ex lino fieri licet etiam vestimenta sacerdotum; ex bysso Philostratus, καὶ ἰδιῶν τῶν βύσσοι φησὶ τὸν ἰριόφωρον, ἐπὶ δὲ τοῖς φασὶν τῶν ἰνδῶν, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν Ἰνδῶν ἐσθλα τῶν ἰριόφωρον ἢ βύσσοι. Vestes fieri è bysso tradit Apollonius. Similis enim est pallio fusco; ex India in Ægyptum adfertur, ad usum sacerdotum, ut vestes ex ea fiunt; & sacra operentur. Gossypii hæc genera referunt recentiores. Gossypium frutescens semine albo, gossypium arboreum caule lævi, gossypium arboreum caule spinoso. In Brasilia hoc genus reperitur: semina hujus nigra sunt, in dena vel duodena grana usque modo congesta: cum Asiaticum singula grana separata habeat. Gossypium Iavense falicis folio, de quo abundè egi; vulgare gossypium pro soli cœlique ratione arborefcit, vel humile manet. In Ægypto arboreus frutex est, ut scribit Alpinus, pluribus annis vivens, dissimilis

diffimilis ab herbacea tantum proceritate caudicis, ramorum, atque foliorum figura. Crescit autem ad decem cubitorum altitudinem, stipite, ramisque duris, lignosis. Contra in Syria, & Creta herbacea est planta, & annua, uti Honorius Bellus epist. quarta. Nam lanigeræ Theophrasti nihil aliud sunt, quam gossypium, quod in Arabia & Ægypto arborefcit, & multos annos durat, sed in Creta hyeme perit. Herbaceum gossypium, ad cubiti altitudinem, fructis instar, attollitur, ramulisque brachiat; folia triangula sunt, incisa vitis, aut alceæ similia, sed minora, molliora, incana, ad tomenta etiam utilia. Flores fert incanos, luteos, in medio nonnihil purpureos, per oras crenatos. Fructus succedunt, nucibus Ponticis compressis & latis fere similes, aut malis exiguis, aristolochiæ rotundæ unius fructui haud absimiles, qui & maturescentes sponte finduntur. In his mollissima ac candidissima lanugo ex ipsis hiantibus fructuum rimis non raro dependens, quæ ad vestes ex ea conficiendas netur. Sub lanugine hac occultitur semen oblongum, copiosum, medulla plenum, alba, oleaginosa, non insuavi gustu, pinæ aut amygdalarum, præsertim cum recens est. radix exigua, fibrosa.

Εἶται ἢ καὶ ἄλλα δένδρα, &c. Plinius libr. 12. cap. 11. In Tylis autem alia arbor floret, albæ violæ specie, sed magnitudine quadruplici, sine odore, quod miremur in eo tractu. Male ergo in Aldino & Basileensi habetur pro λουίζω, λουκίω, & ἀνή, πηλώ ἀόμιον, πηλοῦ ἀόμιον. τὸ λουίζω male vertunt, violam matronalem. Omnium Botanicorum consensu constat τὸ λουίζω esse florem, quem vulgo stock-violierem vocant, Arabes Keiri. Violam matronalem Belgæ dāmas-bloemen; violettes des dames, vocant Galli. Hunc leucobium esse nemo unquam somniavit. Quod violæ genus λουίζω vocet Theophrastus, libro sexto docetur.

καὶ ἄλλα ἴ, &c. Plin. lib. 12. cap. 11. Est ἡ ἄλλα similis, foliosior tamen, rosæque floribus, quæ noctu comprimens, aperire incipit solis exortu, meridie expandit; incolæ dormire eum dicunt. Non dicit Theophrastus rosæ esse florem, τὸ αὐτὸ ἴχειν ὁμοίω ῥόδω, sed simile esse arbori, quæ rosam fert, folio scilicet, & frutice. τὸ ῥόδω frutex est, non flos. Doctiff. Constantinus, ἀντὶ δένδρον, legit δένδρον in generandi casu. Idem pro διπλόδω legit διπλόδω. Nobis placet, διπλόδω, expandi, explicari, aperiri. Idem pro συμβαίνει quod, ut Aldino & Basileensi codice legitur, scribit σηκάνη. Theodoros συμβαίνει legit. Theodori lectio minus placet, quod ante jam dixit Theophrastus, noctu comprimi ac concludi. Vult noctem brevi sequi quando sese claudere vespertino tempore incipit hujus plantæ flos. Fallitur Constantinus, cum rosam Hierichuntinam existimat à Theophrasto delineari. Nec πολύφυλλος rosa hæc, id est multis foliis, prædita, nec folia fert rosæ similia, nec noctu clausum habet florem, qui mane aperitur; meridie expansus est, vesperi clauditur. Fabellam de hac rosa narrat mulierculæ, quod pariendi indicet horam; quandoquidem in aqua dimissa, non prius fatiscit, quam foetus nasci incipiat. Fabulantur item noctu, quando festum natale Servatoris nostri Iesu Christi celebramus, sponte sua aperiri, ramulosque exporrigeri, nec ante festum Paschale claudi; cum qualibet hora, si aquæ calidæ imponatur, sese pandat.

Γίνεταθ δὲ καὶ τὸν, &c. Corruptus codex. Scribe γινεταθ δὲ καὶ τὸν φάνικας ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἀμπέλους, καὶ ἄλλου αὐτοῦ καὶ σκεῖα, αὐτὸν φινδοῦσα. Quam ἡ palmas ἡ vites ἡ oleas, aliaque nucum genera, ἡ ficos quibus folia nunquam decidunt, nasci eadem in insula affirmant. Plin. lib. 12. cap. 11. Fert eadem in insula, ἡ palmas, oleasque, ἡ vites, ἡ cum reliquo pomorum genere ficos, nulli arborum ibi folia decidunt. τὸ ἀπεθῆναι pessime pomum vertit. vide quæ supra de hac voce diximus. Præterea mentem Græci auctoris non perceperit. Theophrastus ficus tantum in ea insula folia non demittere dixit. Plinius ita accepit, ac si de omni pomorum genere dixisset. Quod decepit doctiff. Constantinum, qui hunc locum sic corrigit, πῶν ἰνὸν ἡδέτε πιπτε οὐ φυλλοῦρα. Solam ficum non amittere folia tradit Theophrastus, quod de iis accipe arboribus, quibus folia hyeme cadere solent. Mirum est ficum ibi folia retinere; tenerrima enim arbor est, & foliis apprime caducis.

Ἰδωρ ἰδρὸν οὐρανίου. Hæc satis negligenter Plinius lib. 12. cap. 11. Rigaturque gelidis fontibus, ἡ imbres accipit. Theophrastus imbres pluviales in insula Tylo cadere quidem refert, sed ad fructus non esse usui; verum fontes esse, quibus omnes rigantur plantæ, eamque aquam, quæ è fontibus hauritur utiliozem & præstantiorem esse, quam pluvialem, eaque de causa incolas postquam cecidit imber, fontana aqua agros quasi ablueri.

τὰ δὲ λουζωίδη. Vertunt, Alia fruticosa. cum Plinius fruticosus dixerit. Theophrastus cap. 12. hujus libri arundinem donacem λουζωίδητον εἶναι dixit. Plinius libr. 16. cap. 36. Fruticasissimus est qui vocatur donax. Cæterum λουζωίδη planta non dicitur, nisi ex suo corpore fruticescat, quamvis sit similium multitudine conferta & stipata. Ait enim ipsemet Græcus auctor de calamis ἰσχυρίαις, vel, ut Plinius legit, elegiis. φύονται δὲ ἐνὸς πιδύρου πολλοί, καὶ οὐ λουζωίδη.

τῶν δὲ αὐτῶν ῥίζων καὶ μικρῶν, &c. Illud notandum, quod pars illa, alni, salicisque quæ extra aquam est, non diu incorrupta manent; quæ vero sub aquis est, illæcia fit. Alni materies sub aquis æterna & immortalis permanet, ædificiorum fundamentum est, immaniaque structurarum pondera sustinet. Multa ædificia ex alno palos subditos habent. Et hæc causa cur à Venetis expetatur, ad faciendam Palatiorum ædiumque fundamenta, quod crebro fixa, non modo ad æternitatem permaneat immortalis, sed quod ingentes admodum ferat moles. Cur incorrupta sub aquis, in libris de causis, ratio redditur.

φύονται δὲ ὁ πῶντος. Papyri aggredior historiam. De papyro integrum libellum scripsit Guilandinus, in quo multa & satis docta de papyro scribit. Adversus Guilandinum scripsit Iosephus Scaliger. Quæ ad papyri historiam pertinent, breviter examinabimus. Papyrus duplex est; Ægyptia, & aliis in locis nascens. De Ægyptia agit Theophrastus; alterius meminist Strabo libr. 5. καὶ γὰρ παλαιὰ καὶ πρῶτον εἶδος παλῶ, καὶ τῶν παλῶν τὴν διμερῆα τι φέρεται, καὶ πῶντος, ἀνθὴλητη πολλὴ κατεκερμαίνεται ποταμοῖς οἱς τὴν Πάμω, οἱς ἐκδιδάσκειν οὐ δύναται μὲν τὸν Τισίρεως. Vertunt, Quippe ἡ πῶντος, ἡ ἄλλα πῶντος, ac palustrium avium producunt, tum typhi, ἡ pannicula lucernariæ copia fluminibus Romam devehitur, quos lacus isti in Tiberim demittunt. Ἀθήλω exponunt, panniculam lucernariam. Credo quod apud Pollucem libr. 10. legatur, ἡ ἰδρὸν καλομένη λυχνίαι ἀνθὴνη ἐκμαλεῖται. Sed tale nihil hoc loco ἀνθὴνη significat; plantam vel florem, lanuginem plantæ denotat. Ἀθήλω panniculam vocant Botanici, ac ajunt, esse in frugibus aliquibus, ut in panico & milio, & in plantis quibusdam lanosum florem, qualis in summa arundine per autumnum. Dioscorides libr. 1. cap. de arundine. ἡ δὲ ἀνθὴνη τῆ καλαμῶν ἰσχυρίαις οἰς τὸν ἀκούα καλομένη ἐρεθίζεται. Ἀθήλω Hermolaus, pannicula florem, Ruellius, pannicula lanuginem vertit. Uter rectius, ex Plinio cognoscet lector hic lib. 23. c. 18. Pannicula flos si autem intraverit exsurdat. κατὰ ἱερὴν Τυφάη florem significat. Dioscorides libr. 3. cap. 133. ubi de Typha agit, ἄθος πικρὸν καὶ ἐμπυρῶδες, ἡ καλομένη τῆ ἀνθὴλω. Flos densus, quique in pappos solvitur; cum aliquibus anthelam, id est, panniculam nominant. Phleii etiam fructus ἀνθὴνη dicitur. ἡ δὲ φλεῖα τὴν καλομένην ἀνθὴλω. Utrumque Typha Dioscoridis & φλεῖα Theophrasti eadem planta, infra cap. 11. examinabimus. Apud Strabonem typhæ florem non significat; quippe typhæ paulo ante mentionem fecit. An igitur floris panniculam significat; an corruptus Strabonis codex, legendumque; τῆ φλεῖα τὴν καλομένην ἀνθὴνη πολλὰ κατεκερμαίνεται. Papyrus hanc arborum, qui sari putant, falluntur. Sari, ut Theophrastus paulo infra docet, planta Ægypto peculiaris. papyrus altera extra Ægyptum. Vide quæ cap. de sari dicuntur. Videtur φλεῖα esse Theophrasti. Galenus in Glossis φλεῖον, φλογωδὴς τῆ φλεῖα τῆ καλομένης φρεῖον; vide caput de phleo. Papyraceum inquit fruticem; hoc de Ægyptia non potest intelligi, sed de papyro, quæ in Italia nascetur. Ægyptia papyrus nomen accepit, ἀπὸ τῆ πῶντος ἢ πῶντος, quod triticum in se contineat, id est, in re cibaria usum præstet, non secus ac triticum. Theophrastus, ἀπὸ τῆ φλεῖα τῆ γλυκῆται, καὶ τῶν τρεῖς μάλιστα εἶναι τρία πῶντος, ὅ, τὴ πῶντος (forte ἢ τῆ Scribendū, apud reliquos Græcos fæminini generis est. Suidas πῶντος ἢ φλεῖα, ἢ πῶντος, vide Dioscoridem, Galenum, Alexand. Aphrodισαῦ, omnes fæminini generis articulum addunt.) καὶ τὸ καλομένην ἀνθὴνη, &c. Idem paulo infra, μάλιστα ἡ φλεῖα βοήθεια ὡς τὴν τρεῖς ἀπὸ αὐτοῦ γίνεται. μασθῶται γὰρ ἀπαντες οἱ ἐν τῇ χώρα πῶντος, ἡ αἰδοί, ἡ εἰφῶν, καὶ ἐπῶν, &c. Vel papyrus dicitur, ὡς τὸ πῶντος τὸ πῶντος quod foco ignique accomodum habeat radicem, sed prius magis placet.

οὐκ ἐν βήθρη τῶν ὕδατων, &c. Plinius libr. 13. cap. 11. Papyrus ergo nascitur in palustribus Ægypti, aut quiescens Nili aquis, ubi evagata stagnans, duo cubita non excedente altitudine gurgitum.

πῶντος ἢ οὐτὸν τῆ ρίζης καρπός, &c. Vertunt, crassitudine radicis qua vola viri robusti, vola pars manus cava; Aliud καρπός Græcis; pars manus quæ cubito per articulum jungitur. Arist. libr. 1. hist. animal. cap. 14. Aphorif. 134. carpum his verbis definit. ἀέθρη δὲ καρπός ἡ βοαχίτης καρπός. Brachii

Brachii manusque articulatio manus dicitur. Celsus primam palmæ partem dicit, quam ex multis minutis ossibus constare tradit, quorum numerus, ut ille refert, est incertus; cum Anatomici doceant, ex octo officulis constare duris, parvis, & sine medulla, differentibus magnitudine, figura, situ & usu. Magnus Scaliger *καρπὸν capulum* vertit, à multarum, ut ait, rerum similitudine, Plinius *Brachiale* interpretatur; *Brachiali radice obliqua crassitudine, triangulis lateribus, decem non amplius cubitorum longitudine, &c.* Oscitanter admodum Plinius verba Theophrasti interpretatur. quod hic de radice refert, ille de caule dicit, historiamque mirificè turbat & confundit. Utrum rectè *καρπὸν brachiale* verterit, non curiose admodum inquiram; sufficit monere, aliam esse brachii crassitudinem qua parte cubito humeroque jungitur, aliam qua manui committitur. Falsum est quod ait, *brachiali radice obliqua crassitudine.* Hac crassitudine non sunt radices quæ per superficiem repunt; sed illa tantum quæ in altum demittitur. Eadem radices alias emittit tenues & densas, quæ per limum divagantur. Doctiss. Guilandinus in Plinio duo verba sede non sua jacere scribit, & alio reponi debere; quippe cum in Ægypto peregrinaretur, & magna cura in ejus regionis stirpes inquireret, nunquam potuit in papyrum incidere, cujus Thyrsi, seu virgæ ad summum septè cubita excederent: quare cogitare secum cœpit, vel non intellexisse Plinium, quæ à Theophrasto dicuntur (cujus criminis tantum virum reum agere pudet) vel ei certe transcribentium incuria vel incitia, vim esse factam. Hos enim longitudinem decem cubitorum radicibus attributam ad scapos hastili ave, seu caules imperite nimis transtulisse, sibi persuadet Guilandinus. Corrigit ergo, *brachiali radice obliqua crassitudine, decem non amplius cubitorum longitudine, triangulis, &c.* Adversus quam correctionem nihil Iosephus Scaliger. Alia Salmasii opinio; qui nullam in verbis Plinii transpositionem, sed ipsius auctoris allucinationem agnoscit, qui radice longitudinem, papyro ipsi, id est cauli, tribuit, cum Theophrastus radicem decem cubita longam faciat, papyros ipsos, *μέγαστον ἢ τετραπλάσιον, quatuor cubitorum longitudine.* Malè porro Plinius, papyri radicem obliquam, brachiali crassitudine, ait esse. Non una radix obliqua in papyro, sed plures è majore radice prodeuntes eaque tenues & parvæ. Scribitur in veteri libro, *brachiali radice obliqua crassitudine.* *παραγίας ρίζας* quidem dixit Theophrastus, sed constructio Pliniana legendum postulat, *radicis.* Præterea nec radices illæ obliquæ ea sunt crassitudine, sed magistra radix. *πάρωθεν αὐτῆς ρίζης καρπὸς ἀνδρόσθενος, μέγαστον ἢ τετραπλάσιον, φύτεται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς παραγίας ρίζας εἰς τὸν πηλὸν καὶ δίσσον, λεπίας ἢ πυκνίας, αἰὼν δὲ τοὺς περὶ ἑαυτοῦ καλουμένους τετραγώνους, &c.* Nascitur hæc ipsa (magistra radix) supra terram, obliquas radículas in limum demittens. Superius tenues & spissas papyros vocatos triquetros. Voces *λεπίας καὶ πυκνίας* de radicibus intelligi, (inquit magnus Scaliger) nequeunt. Rationem adfert, quod *πολλὸν ἔχον ἔχειν* dixerit Theophrastus; ita ut ex illis fabrilia multa fiant, & carbones. Sed fabrilia hæc non fiebant ex obliquis radicibus è præcipua radice exeuntibus, sed ex ipsa radice magistra, quæ est internodiis manus crassitudine, longitudine decem cubitos excedens, ad quod non attendit, Plinius cum dixit, *decem non amplius cubitorum longitudine.* *ἔπι τῆς γῆς* dixit Theophrastus. Corruptus videtur codex, *iege, decem ἢ amplius.* Cæterum nec Scaligeri emendatio Salmasii, viro in omnium studiorum genere exercitato, arridet, quodque; quæ deorsum, radices demittunt, rectè *καθὼς τῆς ρίζης* dicantur; at radix, *καθὼς αἰὼν τοὺς περὶ ἑαυτοῦ*, neutiquam dici queat, nisi summa vertantur imis, & omnia fiant retro. Nam *καθὼς* est, deorsum mittere, *ἀνίκα* sursum. Hinc apud Dioscoridem *φύεται* dicuntur *τὸν καυλὸν, καὶ φύεται ἀνίκα*, quia sursum emittunt. Deinde, quomodo *φύεται ἔπι τῆς γῆς* dici potest? Quomodo fieri potest ut radix supra terram sit?

Radix non est radix, nisi terra tegatur. Corrigit ergo Salmasius, *φύεται ἔπι τῆς γῆς αὐτῆς, παραγίας ρίζας εἰς τὸν πηλὸν καὶ δίσσον, λεπίας καὶ πυκνίας, αἰὼν δὲ τοὺς περὶ ἑαυτοῦ καλουμένους τετραγώνους, μέγαστον ἢ τετραπλάσιον, &c.* *Emittitur in limum hæc radix sub terra alias obliquas, tenues ac spissas. supra terram caules ipsos qui papyri vocantur, triquetros, magnitudine quaternorum fere cubitorum.* Radix illa quæ crassitudinem habet *ἢ καρπὸν*, longitudinem decem cubitorum, sub terra quidem alias radículas emittit in limum obliquas, tenues ac spissas; supra terram vero, *αἰὼν δὲ, φύεται* scilicet & emittit *τοὺς περὶ ἑαυτοῦ, καλουμένους*, caules, nimirum ipsos qui papyri vocantur. Istud *αἰὼν* aperte arguit, scriptum fuisse *ἐπὶ τῆς γῆς*, non *ἔπι τῆς γῆς*. Radix illa magna *ἔπι τῆς γῆς* multas parvas ac tenues radículas obliquas fundit, supra terram stirpes ipsas & caules, qui vocantur papyri. Scripsisse etiam Theophrastum, *φύεται δὲ, non φύεται*, quod sequitur ostendit, *αἰὼν δὲ τοὺς περὶ ἑαυτοῦ καλουμένους.* Nam quo hæc referas non haberes? nec enim cum *καθὼς* possunt constriui.

Τοὺς περὶ ἑαυτοῦ καλουμένους, &c. *Παπύρον* vox multas habet significationes. Nam non solum totam stirpem omnibus suis partibus constantem significat, sed καὶ ἕξοχλον ejusdem scapum sive caulem, ut docet Theophrastus. Plinius lib. 13. cap. 11. *Præparantur ex eo (papyro) charta, diviso actu, in pratenues, sed quam latissimas phyluras.* Ibidem; *Ex ipso quidem papyro navigia texunt.* Quibus in locis papyrum vocat, non radices, non folia, quæ ambo tum ad textum, tum ad chartam faciendam inutilia sunt, sed scapum, qui solus utrique ei usui deservit. Altera papyri significatio est, qua Latinis extimus, summusque scapus papyri cortex instar scirpi lenis glaberque venit. Plinius lib. 13. cap. 12. *Post hanc papyrum est, extremumque ejus scirpo simile, ac ne ad funes quidem, nisi in humore utile.* Tertio denotat papyrum simplicem phyluram, quam etiam tæniam, bracteam, latinamque nuncupamus, quæ ab interiore scapi parte detracta, & glutine duplicata, præstabat dictam proprie chartam. Quarto accipitur papyrus, à Latinis, procharta perfecta, & omnibus suis numeris absoluta. Martialis lib. 3. ad librum suum.

Cordylas madida tegas papyro.

Idem Xeniorum principio.

Perdite Niliacas Musæ mea damna papyros.

Apulejus in exordio Afini aurei. *At ego tibi in sermone isto Milesio varias fabulas conseram, aureisque tuas benevolas lepido susurro permulceam, modo si papyrum Ægyptiam argutia Nilotici calami inscriptam, non spreveris inspicere.* Quinto significat, ut refert Guilandinus, radicem papyri; qua Ægypti etiamnum pro ligno ignis gratia utuntur; quemadmodum quondam fecisse testantur Theophrastus, Dioscorides, Plinius. Proinde Martialis libr. 8. ad Titulum, innuens veteres usos esse papyro ad rogam, denotavit non superficiem ejus stirpis, sed radices.

Factus papyro dum tibi totus crescit.

Quæ causa est, cur Iuris consultus proxime citato cap. 53. papyrum contineri ligni appellatione censeat. *Lignorum, inquit, appellatione in quibusdam regionibus, ut in Ægypto, ubi arundine pro ligno utuntur, & arundines, & papyrum comburitur, & herbule quaedam vel vepres continebuntur.* Hæc Guilandinus; quæ improbat Clariss. Iosephus Scaliger, his verbis; *At quod in testimonia adducit Martialis locum, ut ostendat, papyrum etiam significare radicem, idque; ita interpretandum in versiculo Martialis,*

Factus papyro dum tibi totus crescit,

non possum satis mirari, qui hoc illi in mentem venerit. Nam papyrum quidem eo versiculo est verum sari, quo tunicatus popellus Romæ toros farciebat; & quia in Circo veniebat, tormentum Circense vocabatur. Nam beatiores ex lingonicorum sagorum villis derasis farciebant culcitas: pauperes ex sari Thufco cujus meminit Strabo, at papyrum vocat. Ait igitur Martialis Titulli lectum funebrem papyro factum, propterea pauperimum hominem fuisse oportet. Falleris Guilandine, qui putas hic innui, ex radicibus papyri Romæ, torum accendi solitum. Quid, tanta ne penuria ligni Romæ erat, ut opus esset peregrini papyri radicibus ad ignem accendendum? Contra tantum Ægypto illarum superfuit, ut etiam exteris nationibus venderent? & tamen Iuris consultus ait, eos penuria ligni coactos arundinem, herbas, spinas, vepres urere. Uterque errat. Rectè Scaliger reprehendit Guilandinum, quod ex Niliaca papyro toros accensos fuisse

fuisse tradiderit, cum ex papyro altera tori implerentur. Papyro enim faciebant lectos mortuorum, cum quibus rogo inferebantur ac comburebantur, alimentum ignibus ex papyro illa querebant ad cremanda cadavera. Plinius lib. 16. cap. 37. *Nec in fruticum, nec in veprium cauliumve, nec in herbarum aut ullo alio quam suo genere numerentur jure scirpi* (ita in antiquo habetur eodice; male in vulgatis, *scirpi*) *fragiles palustresque ad tegillum tegetesque; & quibus detracto cortice, candele luminibus & funeribus ferviunt.* Scirpus φλω & φλοῦν. Glossæ, Scirpus, φλοῦν, πῆπυρ. Male ergo Scaliger, πῆπυρ de qua Martialis, scribit esse Sari. Planta hæc Ægypto peculiaris, ut hoc eodem capite docet Theophrastus. vide cap. de Sari. Italiæ vero familiaris papyrus altera, de qua Strabo & Martialis. Ubiqueque auctores pro charta papyrum ponunt, ibi de Ægyptia papyro capi debet, at vero ubi papyrus ad lychnos & funera usui esse narratur, de altera papyro Italiæ familiari, hoc est, scirpo intelligi oportet, ut in versu Martialis jam citato. Nec enim ad hos usus ex Ægypto vehebatur papyrus, sed ex Italica vel indigena papyro candelæ fiebant, uti satis aperte ac dilucide docet Plinius. Idem hoc epigrammate docet Antipater.

Λαμπάδα κηροχίτωνα Κρόνου τυφῆρα λύχνον,
Σχοίνω καὶ λεπῆ σφυγγόμορον παπύρω
Ἀντίπατρῳ Πείσωνι Φέρε γέρας —

Facem ceream tunicam habentē Saturni ardentē lychnā,
Iunco & tenui constrictam papyro,
Antipater Pisoni fert munus —

Τὸν φλοῦν intelligit παπύρω nomine. Paulinus,

Lumina ceratis adolentur odora papyris.

Id est, candelæ à phleo five altera papyro factæ. Redeo ad papyri significationes. Sexto papyrus vocatur vinculum ex byblo Ægyptia contortum. Columel. lib. 8. cap. 6. *Atque ita sub cauda sanguis emittitur, qui cum satis profuxit, inhibetur papyri ligamine.* Anacreon,

Ὅ δ' ἔρωσ χιτῶνα δήσας
Ἵπὲρ αὐχένῳ παπύρω,
Μέθυ μοι Δακονείτω.

Religatus at papyro
Tunicam cupido collo,
Mibi poculum ministrat.

Denique papyrus vocatur ab omnibus chartæ genus, ex linteis confectum, quo vulgo utimur, ut literarum elementa depingamus.

Τετραγώνος. Aristotelem reprehendunt, quod sect. 16. problem. 9. scripserit, ullius plantæ caules, truncosve, forma triangulari, aut multiangulari constare. Et autopfia quidem hanc sententiam redargui negari, non potest. Papyri enim & cyperi aliarumque infinitarum plantarum caules contrarium docent. Sed videndum, utrum Aristoteles, de caulibus plantarum tale quid scripserit? Scribit Aristoteles loco citato, *Δὲ πὶ τὰ μέρη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων, ὅσα μὴ ὀργανικῶς πάλιν ἀναφύουσι; τῶν μὲ φυτῶν τὸ τελεχθῶ, καὶ οἱ πτόρησι. τῶν δὲ ζῴων, κήμας, μέρη, βραχίονες, ἰώρες. τετραγώνος δὲ οὐδὲ πολυγώνου, οὐδὲ ὅλον οὐδὲ μέρος ἴσι.* Cur partes tam stirpium quam animantium, quæ nullis instrumentariis officiis deputatæ sunt, in orbem sese omnes colligant? Stirpium quidem caudex & rami formari in orbem solent. & animantium crura, femora, pedes, lacerti, ad hanc eandem speciem enitentur, triangulum vero nullum, aut multiangulum nullum, neque ex toto, neque ex parte est. Videtur intelligere Aristoteles φυτῶν nomine plantas majores, quales arbores. Hoc indicant voces τελεχθῶ, καὶ πτόρησι. Arborum caudicem rotundum esse, saltem nec triangularem, aut multiangulum, ipsa autopfia docet, nec memini me arborem videre caudice ramisque angularibus; in herbarum censu maxima ferè pars caule angulari.

Κόμην ἔχοντας ἀκρίαν ἀδινῆ. Plinius. *In gracilitatem fastigiatum, Thyrsi modo cacumen includens. semine nullo, aut usu ejus alio quam floris, ad Deos coronandos.* Reprehenditur Plinius à Doctissimis Botanicis, quod quatuor verba Theophrasti κόμην ἔχοντας ἀκρίαν ἀδινῆ, id est, comam inutilem debilemque sustinentes, Latine reddiderit, *Thyrsi modo cacumen includens*; quod neque dictis à Theophrasto quadrat; qui papyrum gestare comam, non vero globum, aut spicam tradit, quibus thyrsus includitur; neque

veritati responderet, quæ Theophrasti sententiam palam defendit. Pro qua etiam stat Strabo Geographicorum ultimo, papyro καίτω, id est, *setam jubamque* tribuens. At quantum sit discrimen inter comam five jubam, & globum, spicamve, etiam utroque lumine orbi noverunt. Certe Thyrsi modo globum, modo spicam imponi moris fuisse, præterquam quod antiqua marmora ostendunt, multa quoque auctorum loca idem facere possunt. Ad hæc Scaliger Plinio irascitur, quod κόμην ἔχοντας ἀκρίαν ἀδινῆ verterit, *thyrsi modo cacumen includens*. Sane non immerito carpi Plinium concesserim; sed sustinenda castigatio, donec consideremus, causane fuerit Plinio cur ita verterit. Manifesto enim legit, *κόμην ἔχοντας ἀκρίαν ἀδινῆ. καίτω*, ut sciunt qui Theophrastum legerunt, est quasi rudimentum quoddam floris, aut germinis paniculæ modo compactum, quale visitur in facilibus, corylis, nucibus, & aliis. Papyrus habet καίτω, quia ἡ πῆπυρ jam sumitur pro scapo adultiore, cui agnascencia virgulta, quos παπύρω vocat Theophrastus, pro coma rudimentum paniculæ potius habent. In eo potius reprehendendum Plinius, quod descriptionem τῶν καλουμένων παπύρων, cum descriptione τῆς παπύρω confundit. Hoc pertinebat ad peritum rei herbariæ considerare; præsertim qui & in Ægypto papyrum viderit, & commentarium de papyro ex professo instituerit. Igitur scapis adultioribus papyri καίτω attribuit Strabo: agnatis autem papyris pro coma κόμην καίτω Theophrastus, hoc est, rudimentum. Nam καίτω est rudimentum futuri germinis, aut floris, aut fructus. A forma Thyrsus vocavit. Nam Thyrsus in comam definit, propterea κωροφῆσι Bacchæ pro θυροφῆσι dicuntur, & nomen fastigiatum ostendit acutum cacumen virgulti. Rectè ergo Plinius; modo non confundisset τῶν παπύρων cum majori scapo. Quid καίτω, quid Thyrsus, ad nauseam usque; inculcavimus; quid καίτω videndum. De papyro Strabo lib. ult. hæc tradit. *ἢ τὸ βιβλος ψιλὴ ῥάδιον ἴσιν ἔπ' ἀκρίαν ἔχουσα καίτω, biblos five papyrus nuda virga est in vertice καίτω habens. καίτω in equo juba est, in homine coma five cæsaries.* Ruffus. *καίτω αἰ ὀπίθεν καὶ τὸ ἴσιον ἀφειμένω τείχης.* id est, καίτω pali qui à posteriore parte secundum occiput prominent. In plantis quid καίτω sit, docet Theocriti Scholiastes ad hanc eidyll. sexti versum.

Ἄ δὲ καὶ αὐτόθι τὸ Διὰ θρόνῳ πέτα, ὡς ἀπ' ἀκάνθας,
Ταὶ παπύρω καίτω, τὸ καλὸν ἴερος ἀνίκα φρούτῃ.

Illa vero ibi deliciatur, sicut ab acantho,
Arida folia, quando pulchra estas torret.

Ad hos versus Scholiastes. *ὡς ἀπ' ἀκάνθας. Ταὶ παπύρω καίτω] ὡς δὲ τῆς κινῆς οἱ παπύρω καίτω καὶ οἱ παπύρω τῆς κινῆς εἶδος. ἴσιν τῶν δὲ οἰμαί καίτω, Δὲ τὸ κωμοῖς τοικίαια. Ve ab acantho etha aridi pappi, καίτω enim pappi cinaria, dicuntur & οἰμαί (id est circuli, orbes, virgæ. Helych. οἰμοῖ. οἰμῶ. ὄδος, κύκλῳ, τελεθῶ. Suidas οἰμοῖ αἰ ῥάδιον.) quod coma similes sunt.* Vidimus quid καίτω, vidimus quæ sit Guillandini, vidimus quæ Scaligeri sententia de Plinii & Theophrasti verbis. Mentem Theophrasti & Plinii rectius Salmastius percepit. Verba Plinii, *in gracilitatem fastigiatum, Thyrsi modo cacumen includens*, his verbis exponit; hoc est, *cacumen in gracilitatem thyrsi modo fastigiatum includens.* Ita enim distinguendum. Non hæc figura est capitis papyri, sed ex his constat, thyrsos in gracilitatem conitituisse fastigiatos. Hinc θυροφῆσι καίτω ἢ acanthi hoc loco Dioscoridis, quod in gracilitatem fastigiatum. Tale cacumen visitur in branca ursina, & in ea quæ est sylvestris acanthus. Græca Theophrasti, *κόμην ἔχοντας ἀκρίαν ἀδινῆ.* Nihil in his quod mireris de cacumine thyrsi modo in gracilitatem fastigiatum, & tamen certum est, Theophrastea illa Plinium in historia papyri reddidisse. Corrigebat itaque vir magnus, κόμην ἔχοντας καίτω ἀδινῆ. Sed nihil καίτω ad hunc locum. Rectius emendaveris, Plinio ipso auctore, *κόμην ἔχοντας ἀκρίαν θυροφῆσι.* hoc est, quod Plinius ad verbum reddidit, *in gracilitatem fastigiatum, thyrsi modo cacumen includens.* Pro ἀκρίαν correctores reposuerunt ἀκρίαν, quia alterum ignorabant. ἀκρίαν pro ἀκρίαν, & ἀκρίαν pro ἀκρίαν, quo veteres Græci passim usi sunt, Hippocrates, aliique. Dioscorides etiam & Galenus sic loquuntur. Habemus tres Doctiss. virorum sententias, quarum postrema maximè probabilis. Papyrus enim fert καίτω, id est, cæsariem ex multis capillamentis constantem, quæque comam ostendit Thyrsi modo fastigiatam, ut dixit Theophrastus; non tamen verum fert thyrsus. Vide descriptionem paulo infra, vide iconem,

iconem, & ex æquo judicabis, nihil cum cachry similitudinis habere, quod eadem ostendit imago.

Καρπὸν δὲ ὄλεος, &c. Hujus loci sensum Gazam non factis affecutum, ante nos magnus Scaliger, & Robertus Constantinus docuere. Vox, τέρψις, non ad fructum referri debet, sed ad papyros. Verre; Fructum fert nullum; papyros vero ex multis mittit parvibus. Plinius loco citato, Thyrsi modo cacumen includens, semine nullo, aut usu ejus alio, quam floris ad deos coronandos. Doctiss. viri legunt ac distinguunt, Thyrsi modo cacumen includens semine nullo, aut usu ejus alio floris ad deos coronandos. Deleto τὸ quam, quasi nullum florem ferret ad coronandos deos, ut nec ullum fructum. Omnino scribendum, in gracilitatem fastigiatum, Thyrsi modo cacumen includens, nullo semine, hinc alio quam floris usu ad deos coronandos. Levissima mutatio, aut, in haud. Coma papyri ex multis capillamentis confarctis, thyrsi modo constat, nullam fert semen; coma hæc nullum usum habet, nisi quod Dii ea coronantur. Plutarchus in Agefilao scribit, eum papyro coronaria delectatum fuisse, ob coronarum simplicitatem, eamque discedentem à rege petiisse, & accepisse. τῆ ἰδύ τοι τεφανωτὶδε βίβλω φησὶν ἐν τῶν ἠδίστων Θεόφραστοι, ἂν τὴν λιτότητα τῶν τεφανῶν, αἰτῆ τελεῶν καὶ λαβεῖν ὅτι ἀπίστων ὡς τῶν βασιλέων. Hæc ubi scripserit Theophrastus, ignoro. deperditus forte liber iste, ex quo hæc à Plutarcho referuntur. Puto scribendum, Θεόπομπος.

Athenæus libr. 15. ubi ridet eos qui corona papyracea delectantur, Theopompum de Agefilao illud scribere tradit. Πελοῖοι οὐδὲ εἰσι καὶ οἱ Λέζοντες, Νάυκραγοῦ τῶν εἰρησίων τὸν οὐκ τῆς βίβλου τῆς τεφανωτὶδὸς (male edunt, τεφανωτὶδὸς) καλουμένης πινεῖ Αἰγυπτίους τεφανωτὶδον, ὡς φησὶν Ἡρόδοτος οἱ Θεόπομπος οὐκ τῆς τέρψις τῶν Ἑλλήνων, ἐς φησὶν Ἀγησίλαον τὸν Λάκωνι ὡς φησὶν ἐκείνου εἰς Αἰγυπτίαν ὄντος πίνεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους ἄλλα τε πινεῖ, καὶ οὐκ ἔχον τὴν τεφανωτὶδα (iterum τεφανωτὶδὸς) βίβλου. Ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα, πῶς ἀφίλαον ἢ ἠδίστων ἔχει τὴν βίβλω τεφανωτὶδὸς καὶ ῥόδα, πολλὰ εἰ μὴ οἱ τοῦ βίβλου χυμῶντες τεφανωτὶδον δμοῦσιν ἔσονται. Ridiculi & igitur inepti, qui Naucraticin coronam opinentur plexam ex papyro coronaria, adducentes Theopompum libro tertio rerum Græciæ, qui scripsit Agefilao Lacedæmonio, cum traſſeſſet in Aegyptum dono miſiſſe & alia multa Aegyptios, & coronariam papyrum. Ego vero quam voluptatem utilitatemque percipiat aliquis è corona papyracea, roſis additis, non video, niſi qui ea gaudent, roſas ſimul cum allio neſtant. Ex hoc Athenæi loco conſpicere licet, papyri comam thyrsi modo compactam, cornuſum, injucundum, ingratum, ac putrem quandam ſpirare odorem. Valeant ergo & delectentur dii Pliniani, grato hoc papyri odore.

Χρῆσται. Antequam de usu papyri sermonem instituum, expedire videtur, ut descriptionem ac delineationem papyri præmittam, quam dederunt recentiores. Describit papyrum Prosper Alpinus, describunt eandem Pena

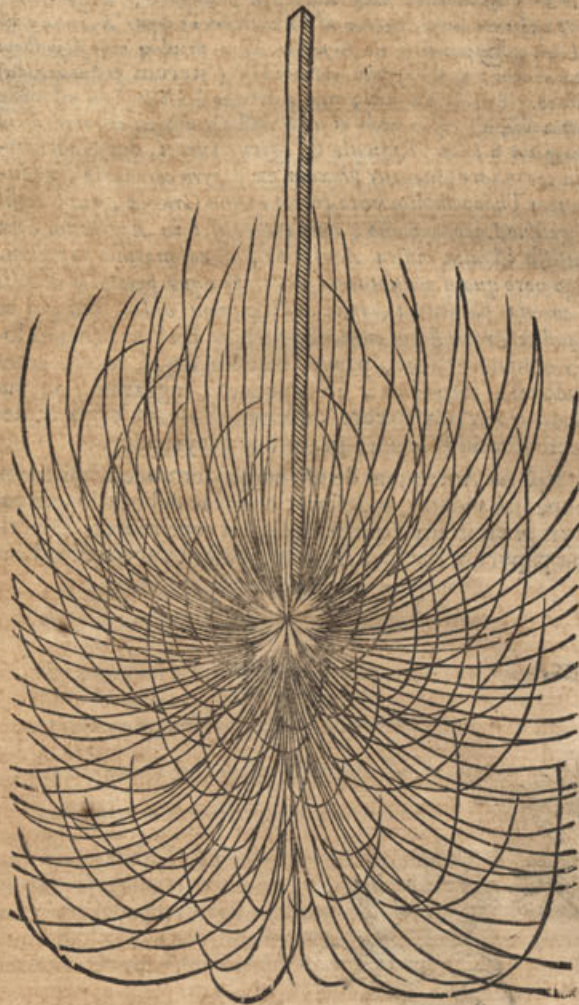
Papyrus.

& Lobelius. Alpinus libr. de plantis Aegypti cap. 36. Papyrus, quem Bert Aegyptii nominant, est planta fluminis Nilæ, binis aut pluribus caulibus rectissimus, supra aquam sex, septemque cubitibus assurgens, cauliumve in fastigiis, scapus innumeris capillamentis, longis rectisque contextus, cernitur. Foliis quoque constat multis rectis, ensiformibus, tiphæ aliquatenus similibus, triangularibus ac mollibus. Chirurghi foliorum medulla utuntur ad ulcerum ora dilatanda. Adversariorum auctores, in horro Pisano papyrum Niloticam florentem se legisse scribunt; quam cypero congenere faciunt, verum multo elegantiore, junceo harundinaceove triquetro caule, medulla farcta tormentacea, stipitibus multis proceris, levis, nitidis surrectis, senum septemumve interdum cubitorum, quibus nuspam nisi ad

imum folia insunt cyperi aut sparganii, repanda; radicibus arundinaceis, fibrosis, quas in Aegypto erutas asseriebant, non illic ortas; propterea quia semine caret, floribus tamen perquam speciosis, & luculentam in ambitu casariem effigiantibus: numerosis gracilibus thyrsulis, densa & æquabili comarum stipatu, & apicibus prominentibus, ferule in modum collectis, non ut cypero, sparsis, quos circa ortum ambiunt radiatim scita folia multo minora illis que sunt ad imum, uti in cypero. Idcirco verisimile fit, hanc veram Theophrasti esse, & papyri descriptionem apud Plinium geminam esse, sed mutilam, æquè duabus diversi generis papyris confusam, nempe ex Aegypcia hac, & Babylonica, cujus etiam alii scriptores meminerunt.

Papyrus ex Ægypto Salmasio missa.

Accepimus à Clariss. Salmasio iconem papyri ex Ægypto ipsi missam, quam & depingi curavimus. Caulis huic è rubro purpureus, viridi quandoque misto, crassus, nec ut Alpini ac Lobelii icon ostendit, foliis nudus ac glaber, sed multis, latis, arundinaceis præditus. In altera tamen figura, caulis foliis orbis pingebatur. Folia habet admodum tenuia, viridia ac splendentia, ac, quantum ex pictura colligere possum, particularia; Sparto Hispanico non dissimilia sunt; sed instar trifolii in trina dividuntur. Utramque iconem exhibeo; lectori liberum relinquo iudicium. Rara planta, sed an papyrus me fugit: plantam ipsam nunquam vidi, eam Clariss. Salmasius expectat.

Οὐ μόνον τὸ κλίμα, &c. Plinius loco citato. Radicibus incolæ pro igne utuntur, nec ignis tantum gratia, sed ad alia quoque utensilia vasorum.

Ποιοῦσιν ἐξ αὐτοῦ, &c. Doctiss. Constantinus legit, ποιῶσιν ἐξ αὐτοῦ πᾶν τοῦτο πᾶν, πολὺ γὰρ ἔχουσι τὸ ξύλον καὶ κλάδοι. De ligno enim radicem agit.

Αὐτὸς γὰρ πᾶν πῦρ. Plinius loco citato; Ex ipso quidem papyro navigia texunt, & è libro vela, tegesque, nec non & vestem etiam stragulam & funes. Naves ex papyro factas fuisse, notissimū. Herodotus in Euterpe tradit, Ægyptios fabricare suas naves è sua acantha, compages introrsum in biblo facere ex amputato papyri vertice. Τὰ δὲ δὴ παλαιὰ σφί τῶσι φορηγίονοι, ἔσι οὐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα, τῆς ἢ μορφῆς μὲν ἐστὶ ὁμοίη τῶν κυρηαίων λωτῶν, τῆς δὲ δάκρυον κήμη ἐστὶ. οὐκ αὐτῆς ὡς τῆς ἀκάνθης καὶ ἀκάνθης ἐξ ἑαυτῆς ὅσοι διπλήσια, παλιγγήδον συνπιθίσι, ναυπηγῶν μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τοῖον δὲ. ἀπὸ γὰρ πύου πυκνῶς καὶ μακροῦς ἀπὸ ἐξ αὐτῆς τὰ διπλήσια ξύλα ἐπιάν δὲ τὸ ἐξ αὐτῆς τούτων ναυπηγῶσιν τῶν, ζυγαὶ ἐπιπλοῦς τίνουσι αὐτῶν. νομῶσι δὲ οὐδὲν χρεῖωνται. Ἰστωρ δὲ πᾶς ἀρμονίας οὐ ὡς ἐπακτωτῶν τῆ βύβλω πηδάλιοι δὲ ἐν ποταμῶν, καὶ τούτῳ δὲ τῶν πῦρ ἀφαιρέσειται, ἐστὶ δὲ ἀκάνθης γὰρ χρεῖωνται, ἰσίοισι δὲ βύβλινοισι τῶν τῶν πλοῖα ἀνά μὲν τὸν ποταμῶν οὐ δύναται πλεῖν, καὶ μὴ λαμβάνει ἀπὸ ἐπιπέδου. οὐ γὰρ δὲ παρὲλκεται. καὶ ῥῶσι δὲ κρημίσταυ αἰδέ. Naves eorum onerarie sunt factæ è spina, cujus figura similis est loto Cyrenæo, & cujus lachryna gummi est. Ex hac spina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, in formam lateris componunt hunc in modum; cuneis frequentibus & longis circumnæunt bicubitalia ligna, ubi hunc in modum compegerunt,

Caulis papyri Ægyptiæ Salmasio missa.

desuper frequentia transtra extendunt, curvatis autem in gyrum lignis non utuntur, sed introrsum compages byblo innectunt; gubernaculum unum faciunt (interpres, & legit, scitè faciunt) & hoc per carinam transit. malo quoque è spina, & velis ex byblo utuntur. hæc navigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus inguat ventus, verum à terra protrahuntur; secundum decursum hoc pacto feruntur. Plura de his navigiis cap. de arundine. Contra Theophrastus non ex byblo naves texi scribit, sed ex ipso papyro, id est, ex tota & solida ejus substantia, vela autem ex biblo facta fuisse. Ex solida papyro factas naves, probatur ex iis quæ de Moyfi refert sacra pagina. Sed Lucani versus prius examinabimus.

Conferitur bibula memphitis cymba papyro.

Doctissimi viri pro, conferitur, legunt, conficitur; quod conferere naves, pro conglutinare; compingere naves, non convenire Latiali sermoni existiment. item quod idem Lucanus libr. 5. de bello civili puppes confertes cecinerit, quemadmodum & pugnam conferere eleganter dicimus,

— Latumque per aquor

Vt terrestre coit confertis puppibus agmen.

Confertis, ibi denotat, vicinis, connexisque; non autem compactis atque confertis. Vulgata tamen lectio, conferitur bibula, defenditur, & munitur auctoritate Festi, quem Pacuvii sparteæ serilla declarantem, reperio Latine dicere, navigia funesque conferere. Illustravit etiam naves papyraceas Moyfi adhuc infantis in aquam abjectio, quem cō θήση παπύρου, id est, fiscella papyracea ad Nilum, Ægypti fluvium, expositum fuisse, sacra pagina docet. Θύβλω Suidas exponit κίβωπον οὐκ βύβλου λαπίδον ὡς κρημῶδες, arcula tenuis (parva, exilis) ad instar calathi, vel calathi forma. Helychius, πλεκοῖν τὴν κίβωπον αἰς γλωσσόμοτον. Textum quoddam arce forma quale, est γλωσσόμοτον, scrinium in quo pecunie recondebantur, tibicinesq; lingulas reponabant; dictū à lingua, ut scribit Erasmus, quod linguæ formam haberet. Apud Athenæum libr. 3. οὐδὲ οὐς πῖναξ οὐ θήκη κατὰ μῆκος ἀργυρῶν, vas significat sive thecā, quæ amplexabatur

batur discum vitreum, ne frangerentur in ferculis ferendis. Latinis *repositorium* dicitur, quod super veterum mensas reponeretur, ad fercula collocanda, quæ subinde cum ipso repositoio & afferebantur & auferebantur. Plinius libr. 28. cap. 2. *Bibente conviva mensam vel repositoium tolli, inauspicatissimum judicatur.* Idem libr. 9. cap. 11. *Testudinum putamina secare in laminas, lectosque, & repositoia his vestire, Carbilius Pollio instituit, prodigi & sagacis ad luxuriam instrumenta ingenii.* *Θέλω παπίου* in qua Moyses repositus fuit, describit Iosephus libr. 2. de antiquitate Judaica, & vocat *πάλυμα βιβλίου, ἰμφήρις τῆς χρονοσολῆς κρητῆς*, texturam papyraceam similem compagi cuniarum. Clemens Alexand. lib. 1. *Stromatum.* *ἐκ βιβλίου τῆς ἰπικροῦ οὐκίῃ ποιησάμενοι, τὸν Μωυσεὶ ἐπιθήσαντες, ex papyro Ægyptia vas consecerunt, in quo Moysen reposuerunt.* Usi sunt & veteres arundinum coma ad navium structuram; quomodo & papyro commissuris interjicientes, ad textus ferruminandos, ut quæ glutine sit tenacior, & explendis rimis tenerior. Et hæc de navigiis, quæ ex papyro texebantur. *Et è libro, inquit Plinius, vela, &c.* Hac de causa pessimè audit à quibusdā. Ajunt enim Plinium & Gazam, & alios errare, quod *ἐκ βιβλίου* verterint, *ex libro*; quod, inquit, liber sit cortex exterior. Hæc multis ambagibus probare conantur, explicare tamen nequeunt. Naviculas ex toto & solido papyro texebant Ægyptiis: unde papyraceæ Nili naves Plinio: at ex cortice interiore sive libro, funes, vestes, vela, & cætera texebantur. Rectè ergo Plinius, & Gaza verterunt apud Theophrastum, *ἐκ τῆς βιβλίου, ex libro.* Nam & *βιβλία* inde vocata, id est, *chartæ*, vel *libri*, quod ex interioris corticis philyris conficerentur. Arborum corticem dupliciter considerari, extra scilicet & intra, quis ignorat? Foris cortex est, intus liber. Isidorus ex antiquis criticis: *Liber est interior tunica corticis, quæ ligno coheret, in qua antiqui scribebant.* Ita papyrum dupliciter consideratur, quod est extra, papyrum vocat Plinius & Theophrastus; quod intra, biblus dicitur.

Καὶ ἰμφήρις τῆς διὰ τῆς ἕως τῆς βιβλίου. Acriter nimis in Plinium invehitur Guilandinus, quod hæc non verterit. *Verrum, inquit, si vox βιβλίου in illo Theophrasti loco cum Plinio interpretanda est liber: jam Theophrastus cum ibidem etiam subiungens scribit, parari è biblo βιβλία externis hominibus evidentissima; affirmat, ex cortice fieri chartam materiam voluminum, & omnis generis codicum. Hæc vero dicit ἄλλο πῶς secum pugnare, quis non videt? Quod enim Plinius satis manifestè negat, id Theophrastus juxta Plinium interpretationem constantissimè affirmat. Sed Plinius videtur hæc verba pro inferticiis habuisse, ideoque etiam omnino neglexisse, ubi hunc Theophrasti locum Latina moneta percussum, in suum opus transtulit. Quasi vero Plinius hac ratione satis excusatus sit in eo, quod credidit, spuria esse ea verba, quæ tamen potissimum usum plantæ illius, de quo agit Theophrastus, ibidè expediunt. Decuitne Plinium, tanto auctori, cujus verba propemodū singula in suum opus transtulit, suo operi decori esse existimavit, hujusmodi notam in urere: quod nempe potissimum quiddam omiserit? An vero etiam is non fuit istius plantæ usus potissimus, quod ex ea confecta est charta? Quibus igitur verbis Theophrastus hunc ipsum exposuit: si hæc verba sunt inferticia, & aliena, & non ipsius Theophrasti. Veniam sanè, quam Aristoteles censuit dandam esse Phryni, & Timotheo, libenter etiam damus Plinio, & agnoscimus, quod nimis somnolentus fuerit, dum hunc locum Theophrasti interpretatus est. Quæ sequuntur scommata sunt, ideo à nobis omittuntur. Ad hæc his ferè verbis, respondet Scaliger. *Sed pagina 121. inclementer in Plinium invehitur, quod verba Theophrasti, καὶ ἰμφήρις τῆς ἕως τῆς βιβλίου, omiserit. Atqui hæc præteritio illum potius quasi manu ducere debebat, ad suspicandum id quod est, nempe, verba illa, nè βιβλία esse addita ab illis, qui sincerum vas incrustare volunt. Nam sane Theophrastus cum extrema narratione dixit, ἐπιθήσαντες, illis verbis significat, se nihil aliud dicere, sed quia nota erant & Græcis, ideo non nominat. Scripsit igitur, καὶ ἰμφήρις τῆς ἕως τῆς βιβλίου, καὶ ἰμφήρις τῆς ἕως τῆς βιβλίου. Et alia quæque, inquit, ex papyro faciunt Ægyptiis, quæ etiam in notitiam exterarum nationum pervenerunt, in itinere mercatorum. At nè βιβλία est glossoma illius studiosi, qui sciebat etiam chartam ad libros ex ea fieri. Hanc veram esse lectionem Theophrasti quovis pignore contenderim, tum quod eam Plinius non vertit, tum quod de barbarismo suspecta est vulgata lectio. Alioquin quid opus est Theophrastum monuisse chartam fieri ex papyro, cum & pueris ipsis in Græcia id constaret; sed cum dicit, καὶ ἰμφήρις, ostendit hæc tamen nihil aliud recensere velle, quia palam omnia nota essent. Præterea si eam lectionem retinemus, βιβλία; referendum ad ἰμφήρις, atqui καὶ ἰμφήρις non ἰμφήρις, Quæ**

de chartæ generibus, ejusque præparatione apud Plinium leguntur, ea satis diligenter à Guilandino & Scaligero examinata sunt: cum autem hodie papyracea charta usum nullum habeat, nec de ea agat Theophrastus, nec hujus sit loci, de ea agere non fert animus. Attramen, verba Plinii, ut in vulgaris habentur codicibus, de chartæ præparatione subjungam, addamque & Guilandini, & Scaligeri emendationem. Plinius libr. 13. cap. 12. *Texuntur omnes tabule madentes Nili aqua. (Toleranus codex. textur omnis madente tabula Nili aqua.) Turbidus liquor vim glutini præbet, eum primo supina (utrumque Toletanum & Salment. exemplar, in re cum primo supina. Forte legendum, inde cum primo) tabula scheda adlinitur, longitudine papyri, quæ potuit esse segminibus (exemp. Toletan. resegminibus) utrimque amputatis. Transversa postea crates peragitur. Premitur deinde prælis, & siccantur sole plagula, atque inter se junguntur, proximarum semper bonitatis diminutione ad deterrimas. Corrigit Guilandinus; Texuntur omnes tabule madentes Nili aqua: turbidus liquor vicem glutinis præbet, cum prima supina tabula scheda adlinitur (longitudine papyri, quæ potuit esse segminibus utrimque amputatis) transversa postea cruce peragitur; premuntur deinde prælis, & siccantur supra plagula, &c. Scaliger veram lectionem ex vestigiis Cuiaciani codicis eruit, Texuntur omnes madente tabula Nili aqua. turbidus liquor glutinis præbet vicem. primo supina tabula schedis adlinitur longitudine papyri, quæ potuit esse resegminibus utrimque amputatis. transversa postea crates peragitur. premitur deinde prælis, & siccantur sole plagula atque inter se junguntur. Ex his veteres ad hunc fere modum confecisse chartam constat. capiebant schedam sive philyram, ea longitudine, quam papyri scapus dederat. extendebant deinde in tabula sive asere ligneo madida turbidis Nili aquis, cujus liquor glutinis vim præstabat, & hæc prima philyra stamen erat chartæ. Huic deinde alias schedas imponebant transversas ad angulos rectos, in modum cratis, puta sex vel septem schedis tabulam primum sternebant; totidem transversas supersternebant. Ad hunc modum stratus schedarum, cum transversos posuissent, cratem eam postea prælo premebant, ut exurgeretur aquæ Niloticæ humor, qua litarant tabulam. Denique suspensæ prælo crates illas exprimebant & destruebant, ut solæ ac separatæ plagulæ per se, vel etiam foliis vi ficcari possent. Latitudo chartæ optimæ tredecim digitorum, cæteris paulatim minor, scripturam ea parte excipiebat, qua segmenta, quæ subterminis locum habent, sunt agglutinata, & raro altera parte scribebatur. Est igitur quod nobis gratulemur, qui infinito meliorem chartam, quam fuerit papyracea, & tritis lineis & gonipio paramus: quæ tam firma est, ut tam à tergo quam à fronte litteras æque possit sustinere, & singulis foliis binas paginas continere, alteram anticam, alteram posticam; adeo, ut nihil vetet, quo minus statim post primam paginam in opistographo ejus scribamus. Vulgaris charta quando reperta sit, ignoro; papyracea temporibus Alexandri Magni reperta. Plinius libr. 13. cap. 11. *Et hanc (chartam) Alexandri magni victoria repertam, auctor est M. Varro, condita in Ægypto Alexandria, antea non fuisse chartarum usum: in palmarum foliis primo scripturatum, deinde quarundam arborum libris.* Hanc Varronis sententiam destruemus & evertere conatur Guilandinus, quod apud Anacreontem, aliosque Alexandro multo antiquiores, *πυπίου* vox reperitur. Anacreontis carmen supra citavi. *Antiquiores, inquit, Alexandro Alcaeus, Plato Comicus. Maximopere errat, cum Alcei carmen esse dicit quod est Antipatri.* Nam in eo est Pifo, gentis Romanæ nomen, & cæreus Saturnalibus missus est ritus Romani; ut contra eum disputat Clarissimus Iosephus Scaliger, ad rem ipsam porro respondens; non sequi chartæ usum ante Alexandri ævum fuisse, quod papyri nomen ante notū fuerit; *Non magis, me hercule, inquit, quam vinum fieri cæptū statim postquam vitis nota fuit. Nam quot sæculis vitis nota fuit antequam vinū ex ea fieri cæptum? Hodie pars novi orbis, quam Floridam vocant, multa vite passim sine ullo usu humano confita est. Ex ea incolæ nunquam vinum fecerunt. (nec apta ad vinum uva; mediū inter uvæ & hederæ genus est.) An Hispani qui eam partem hodie colunt (puta cum viveret Scalliger; hodie sub Batavorū imperio erat) adhuc fecerint, nescio. (necdum Batavi fecerunt, non tentarunt Hispani) Ita vitis prius cognita, quam vinum ex ea factum. Sic papyrus, quæ prius apud Græcos vinculorum usum tantum præbebat, prius nota fuit, quam scribi in ea cæptum. Respondeo pro Guilandino, usum chartæ ex papyro ante Alexandrum notam fuisse. Nam apud Platonē Comicū legitur,**

legitur τὰ γράμματα πῶς τε γράφονται ἐκ φύσιν, codices chartasque exportans. Varroni oppono Galenum. Hic commentario secundo in libr. 6. Hipp. Epid. aphor. 13. scribit. Τὰ γὰρ ἐν ἀλφασσοῖς ἢ γράμμασι ἢ δὲ τοῖς ὑφ' Ἰπποκράτους γράμμασι, τὸν ἦν ἀπὸ τοῦ Ἰσσοῦ ἀφ' οὗ φασὶ τῶν πᾶσι διὰ βιβλίου σὺν γράμμασι, τότε διήνεγκεν, καὶ τὸ ἐκείν, ἵναι δὲ καὶ τὸ πᾶσι φασὶ. Scripta namque ab Hippocrate in diversis, vel chartis, vel tabulis ejus filium Thessalam collegisse ajunt, duosque hos libros, secundum videlicet atque sextum, integrasse; nonnulli quartum addunt. Ex hoc Galeni loco probatur, Imperatoris Commodi ævo præstantissimis medicis non constituisse, an Hippocratis ævo papyro, sive charta Niliaca, an tabulis è ligno confectis uterentur. Plato Comicus vixit circa Olympiadē octuagesimam primam, ut enumerat Eusebius. Suidas vero Platonem Comicum fuisse ait, per tempora Aristophanis. Πλάτων ἀθηναῖος κομικὸς γράμμασι πῶς γράφονται ἑξ' Ἀλεξάνδρου. Post centesimā Olympiada vixisse Alexandrum Magnum Historici testantur. Ante chartæ inventionem, in palmarum foliis scriptitatum, auctor Plinius. Guilandinus pro, palmarum, malvarum, legendum contendit, ac probat ex Cinnæ epigrammate:

*Hæc tibi Aræeis multum invigilata lucernis
Carmina, quæ ignes novimus ærios,
Lævis in aridulo malvæ descripta libello,
Prusiaca vexi munera navicula.*

Omnino fatendum, in MSS. exempl. quæ apud clariss. virum Gerardum Vossium Historiarum & Politicæ professorum vidi, constanter in versibus citatis scribi, malvæ. Attamen Plinii locum corruptum esse, nego. Vera lectio, palmarum. Isidorus libr. 6. cap. 12. At vero historia majore modulo scribebantur, & non solum in charta, vel membranis; sed etiam & in omentis elephantinis, textilibusque malvarum foliis, atque palmarum. In quibus verbis, ut rectè observavit Iosephus Scaliger, non solum veteres in palmarum foliis scriptitasse apparet, sed & illa folia texta & conglutinata fuisse; quin palmarum folia malvaceis longè præstantiora. Nam malvacea inepta ad mucrones calamorum tolerandos. Sed huic malo remedium erat gluten, & similia alia. Palmarum folia ad scribendum idonea esse, scribit Guilandinus, quod duriora & asperiora sint; cum tamen experientia doceat, aptissima esse scribendo, si primum cultri dossello lævigaveris. Vidi litteras palmæ foliis inscriptas. Talem epistolam nobis dono dedit cognatus noster Messelbacher. Palmarum in foliis scriptitasse veteres, ex Suida probatur. Φοινικία γράμματα. Αὐτοὶ τῶ Ἰωνεῖ τὰ γράμματα ἀπὸ φοινίκης ἔχουσιν. Ἀρχινοσφὸς ὁρῶντος ἐλαβὸν πύργους δὲ ἀνὰ πύργους Κρήτες ὡς ὁρῶντος ἀπὸ τῶ γράφειν ἐν φοινίκῳ πτάλοις. Phœnice litteræ. Lydi & Iones litteras acceperunt à fortissimo Phœnice inventore. illis contradicunt Cretenses, propterea quod in palmæ foliis inscribereur. Recte Epimenides.

Κρήτες ἀεὶ ψεύζου. κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαῖ.
Cretenses semper mendaces, mala ferae, ventres pigri.

Φοινικία γράμματα, litteræ dictæ sunt, vel quod à Phœnicibus repertæ sunt; vel, quod Cadmus Phœnix eas in Græciam attulerit. Theophylus extremo libr. 3. ad Autolycom de gentibus tradit, litteras vel à Chaldaeis, vel ab Ægyptiis, vel Phœnicibus, repertas. Φασκονοὶ τὰ γράμματα ἀπὸ τῶ Ἰσσοῦ, οἱ ἦν τῶ Ἰσσοῦ καὶ δαίων, οἱ δὲ παρ' Ἀλεξάνδρου ἄλλοι δὲ αὐτὸ ἀπὸ φοινίκων. Lucanus. à Phœnicibus inventas tradit.

*Phœnices primi, fama si creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.*

Plinius libr. 5. cap. 12. Ipsa gens Phœnicum in gloria magna litterarum inventionis, & siderum, navaliumque, ac bellicarum artium. Cadmus Græcos litterarum figuram docuisse, confirmant verba Clementis Alexandrini libr. 15. Στρωμ. Κάδμος δὲ φοινικὴν ἔχον γράμματα τῶ Ἐλλήνων ἀφ' οὗ φασὶ τῶν πᾶσι διὰ βιβλίου σὺν γράμμασι, τότε διήνεγκεν, καὶ τὸ ἐκείν, ἵναι δὲ καὶ τὸ πᾶσι φασὶ. Scripta namque ab Hippocrate in diversis, vel chartis, vel tabulis ejus filium Thessalam collegisse ajunt, duosque hos libros, secundum videlicet atque sextum, integrasse; nonnulli quartum addunt. Ex hoc Galeni loco probatur, Imperatoris Commodi ævo præstantissimis medicis non constituisse, an Hippocratis ævo papyro, sive charta Niliaca, an tabulis è ligno confectis uterentur. Plato Comicus vixit circa Olympiadē octuagesimam primam, ut enumerat Eusebius. Suidas vero Platonem Comicum fuisse ait, per tempora Aristophanis. Πλάτων ἀθηναῖος κομικὸς γράμμασι πῶς γράφονται ἑξ' Ἀλεξάνδρου. Post centesimā Olympiada vixisse Alexandrum Magnum Historici testantur. Ante chartæ inventionem, in palmarum foliis scriptitatum, auctor Plinius. Guilandinus pro, palmarum, malvarum, legendum contendit, ac probat ex Cinnæ epigrammate:

dicissent, immutata quarundum forma utebantur, & utentes famam sparserunt, (quemadmodum & æquitas postulabat) quia Phœnices eas in Græciam invexerant, Phœnicias vocandas esse. Idem Herodorus eodem libro, ἴδον ἢ ἐκ αὐτῶν Κάδμῳ γράμματα ἐν τῶ Ἰσσοῦ τῶ Ἀπολλωνίου τῶ Ἰσμηνοῦ ἐν Θήβῃ τῆσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τῶ Ἰσσοῦ τοῖς ἐγκυκλομαμῆσι, τὰ περὶ ὁμοῖα ἴδινα τοῖσι Ἰωνεῖσι. Quam ipse vidi apud Thebas Bocotias in Ismenis Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte similes Ionicis. Plutarchus libr. 11. probl. 3. τὰ δὲ δὴ ἀπὸ τῶν φοινικῶν διὰ Κάδμου ἀνομαδίτῃ, τῶ Ἰσσοῦ ἢ τῶ Ἰσσοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν. Primas autem (hoc est, sexdecim litteras primo inventas) quæ Phœnicie propter Cadmum appellantur, quaternio quater sumptus exhibet. Plinius libr. 7. cap. 6. Utique volunt in Græciam intulisse è Phœnice Cadmum 16. numero: quibus Trojano bello Palamedem adiecisse quatuor hæc, figura, Θ, Ζ, Φ, Χ. Totidem post cum Simonidem Melichum, Ζ, Η, Ψ, Ω. De litterarum inventionem saris; plura qui velit adeat artem Grammaticam Gerardi Vossii, legat & revolvat cap. 8. §. 10. & 11. lib. 1. Non male forte agam, si Taciti locum, de Græcarum litterarum inventionem, ex Annalium libr. 12. adscripsero. Hic Palamedem non quatuor, sed sexdecim litteras adiecisse Cadmeis scribit his fere verbis; Quippe fama est, Cadmum classe Phœnicum vectum rudibus adhuc Græcorum populis artis ejus auctorem fuisse. quidam Cecropem Atheniensem, vel Linum Thebanum, & temporibus Trojanis Palamedem Argivum memorant, sexdecim litterarum formas, mox alios, ac præcipuè Simonidem, ceteras reperisse. Hunc locum corruptum scribit Iustus Lipsius, legitque, Cecropē Atheniensem, vel Linum Thebanum sedecim litterarum formas, & temporibus Trojanis, Palamedem Argivum quatuor, memorant; mox alios, ac præcipuum Simonidem, ceteras reperisse. Emendationis hæc adfert rationem, quod veterum, quos quidem legit, nemo hoc de Palamede tradiderit, quod apud Tacitum legitur vulgo. Corredito Lipsiana non ardet Gerardo Vossio; quod antiquissimus Rhetor Gorgias, inter cetera Palamedis inventa repōnat, γράμματα, μνήμης ὄργανον, litteras, memoriæ instrumentum. Quo pacto, inquit Vossius, neutiquam loqueretur, si putasset, cum solum tres vel quatuor litteras, ac tales quidem, ut carere eis possimus, Cadmeis litteris addidisse. Præterea apud Hyginum in fabulis cap. 277. undecim dicitur invenisse litteras. Vbi, inquit Vossius, si pro undecim, sexdecim reponam, propius à vulgata lectione recedam, quam qui pro communiori opinione quatuor subbituat. Est quoque pro hac sententia Scholiastes Euripidis in Orestem: ut qui à Palamede referat repertas litteras septendecim, quod Taciti numerum leviter admodum excedit. Sed facile à Librario potuit 15. sexdecim in 13. septendecim commutari; ut planè mihi persuadeam, 15. scripsisse Scholiastem. Eo magis, quia videam, quod de Palamede traditum est à Tacito, similiter legi apud Eusebii, sive Georgii Syncelli ex scriptorem Georgium Cedrenum, qui ante annos quingentos & quinquaginta vixit. Plura qui velit, adeat Vossium. Nobis tantum propositum fuerat Suidæ refellere sententiam. Utrum à Cecrope, an à Cadmo Græci litterarum figuras acceperint, nolo admodum diligenter inquirere. Nam ista de Cadmo, & illa de Cecrope sententia, non magno adeo distant intervallo. Cecrops enim imperium tenebat, iis temporibus quando Moses apud Iethronem focerum in terra Madian habitaret. Cadmus autem, ut Hieronymus in Chronico Eusebiano tradit, temporibus Iosue, una cum fratre Phœnice Thebis Ægyptiorum in Syriam profectus fuit. Ut probabile admodum sit, Othonielis tempore è Phœnicia in Græciam venisse, atque ibi in memoriam Thebarum Ægyptiarum Thebas Boeotias condidisse. Hebræos autem ante litteras novisse, nemo facile in dubium vocabit. Addit Plinius, cum scripsisset in palmarum foliis scriptitatum, postea scripsisse veteres, in quarundam arborum libris. Liber vocatur, teste Isidoro, corticis pars interior, estque medium quoddam inter corticem & lignum. Sed in quarum arborum libris scriptum? In tiliæ corticæ interiore veteres scripsisse, extra controversiam est. Suidas. Φιλύρα εἶδος δένδρον ἔχει φλοιὴν εὐλόγητον περὶ τῶ ἴδιου. Tilia est arboris genus, quod librum habet similem hyblo papyri. In libro hoc scripsisse veteres, ex Herodian. libr. 1. ubi de Commodo agit, probatur. Λαβὼν γράμματα πῶς τῶν ἐκ φύσιν εἰς λεπτότητα κομμημένων, ἐπακμησάτω ἀνακλάσει ἀμφοτέρωθεν ἐπιτυγμῶν γράφει, ὅπως γὰρ τῶν τυκτῶν φοινικῶν. Sumpto in manus libello, quales ex tiliæ tenuissimi & utrimque plicatiles sunt, conscribit in eo, quoscumque illa nocte interficere statueret. Xilinus in Domitianum, τὰ ὀνόματα ἐσπετίδων Φιλύραν δένδρον ἰσχυρῶς. cum eorū nomina scripsisset in duplis tabulis tileaceis. Ulpianus, Librorum appellatione conveniunt

continentur omnia volumina, sive in charta, sive in membrana sint, sive in quavis alia materia. Sed & si in philura, aut in tilia, ut nonnulli conficiunt, aut in quo alia corio; idem erit dicendum. Pergit Plinius. Postea publica monumenta plumbeis voluminibus, mox & privata linteis confici capta, aut ceris. Volumina, improprie dixit pro laminis plumbeis: quæ non volvuntur, unde volumini nomen; Laminarum plumarum mentio fit apud Iobum cap. 19. Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro, & stylo ferreo in plumbi lamina, vel certè sculpantur in petra? Suetonius in Nerone cap. 20. plumbeam chartam vocat. Sed & plumbeam chartam supinus pectore sustinere, & clystere, vomituque purgari, & abstinere pomis, &c. Guilandinus damnat Suetonium, quod chartam, non papyrum dixerit plumbeam; cum papyrus nomen materiae sit, quæ planta est, non plumbum; charta vero dicitur ab usu: eoque & ex papyro & aliunde fit charta. Rectè ergo Tranquillus chartam dixit plumbeam. Quomodo & locutus Lyfimachus Alexandrinus; cuius apud Flaviium Iosephum lib. I. adversus Appionem fit mentio. Hic inter cætera recenset, quomodo Bocchoris, rex Aegyptius, Iudæos leptra affectos mandarit ἡς μολυβδίνους χαρτας ἐδίδουσι τις, hoc est, plumbeis chartis involutos, in mari dari præcipites. Mox & privat linteis, &c. Librorum linteorum meminit Livius decad. 1. libr. 4. Nihil enim constat, nisi in libros linteos utroque anno relatum inter magistratus præfecti nomen. Paulo infra. In tam discrepanti editione, & Tubero & Macer libros linteos auctores profitentur: neuter tribunus militum eo anno fuisse, traditum à scriptoribus antiquis dissimulat. Licinio libros haud dubie sequi linteos placet. Erant autem veterum linteae libri, non quales nostri, qui & linteae dici possunt, & fortè debent, sed in telam lineam descripti; non aliter quam hodie pictores varias rerum imagines ac formas in linteis depingunt. Denique in cera veteres scripsisse, Plinius ait. Sed in antiquis codicibus, ut optime observavit Hermolaus, schedis legitur. Quæ lectio Scalligero arridet. Aliud autem est scribere in ceris, aliud in schedis. Nam ceræ delectiles erant, schedæ non item; quæ nihil aliud erant, quam pagellæ lignæ. Cassiodorus libr. II. Erat indecorum, fateor, doctos sermones committere tabulis impolitis, & in veterosis ramalibus imprimere, quod sensualis poterat elegantia reperire. Schedæ autem erant asseres five tabellæ sectiles, non absimiles scandulis, quibus texta, regularum vice, in quibusdam locis reguntur, dictæ δὲ τῆς ἰχθύος, id est, à diffindendo, sive diffecando. Sed fortassis Plinius per ceram intelligit, ceratam tabulam. Prudentius Hymno nono de Cassiano martyre.

Inde alii stimulos, & acumina ferrea vibrant,
Qua parte aratis fera sulcis scribitur.
Et qua selecti apices abolentur, & aquoris hirci
Rursus necescens invenitur arca.

Primo in versu docet, stylum quo in cera usi, mucronem habuisse ad literas formandas; in secundo vero versu tradit, eundem stylum in summo planum fuisse ad aliquid delendum. In tabulis his primum ferreo stylo scripserunt, deinde ossea cuspede, cum veritum esset, ne quis è ferro graphium haberet. Plautus in Bacchide.

Chry. Nunc tu abi intro Pistocle ad Bacchidem, atque offer cito.
Pist. Quid? stylum, ceram, tabellas & linum.

Arta in Satyra, Vertamus vomerem in ceram, mucroneq; avemus. Osseo. Isidorus lib. 6. c. 9. Græci & Thuscii primum ferro in ceris scripserunt; cum autem graphiis ferreis abusi inciperent ad vulnerandos alios, graphii usus ferrei interdictus fuit, cujus tamen postea rediit usus. Martialis lib. 14. epigram. 21.

Hæc tibi erunt armata suo graphiaria ferro.
Si puero dones, non leve munus erit.

Reperio veteres in aliis rebus scripsisse, quam iis, quæ hæctenus recensimus ex Plinio. Syracusani oleagino folio nomen ejus inscribebant, qui nimia valebat auctoritate, ac ob potestatem erat suspectior. Quinquenniū exulare debebat cujus nomen sæpissime omnium in foliis olivarum legeretur. Diodorus Siculus lib. II. ἡ δὲ τῆς Ἀθηναίων ἰκέρου ἢ πολιτῶν ἴδει γραφεῖν εἰς ὄστρον τὸ νομῶμα ἢ δὲ κρυπτῶς ἐπὶ μαλίστα δὲ τῶν ἀποστεινῶν ἢ πολιτῶν. ἡ δὲ τῆς δὲ τοῖς οὐρα κρυπτῶς εἰς πίτελον ἰλίαις γραφεῖς τῶν δυνάτατον τῶν πολιτῶν.

Ἀθηναίων ἰκέρου ἢ πολιτῶν ἴδει γραφεῖν εἰς ὄστρον τὸ νομῶμα ἢ δὲ κρυπτῶς ἐπὶ μαλίστα δὲ τῶν ἀποστεινῶν ἢ πολιτῶν. ἡ δὲ τῆς δὲ τοῖς οὐρα κρυπτῶς εἰς πίτελον ἰλίαις γραφεῖς τῶν δυνάτατον τῶν πολιτῶν. Nam apud Athenienses in testam unumquemque civium inscribere oportebat, ejus nomen qui ad tyrannidem occupandam maxime potens videretur. Sic apud Syracusanos in oliva folium qui potentia maxime valeret referendus erat. Recensitis ergo foliis, qui numero illorum, superabat, quinquenniū exulare cogebatur. Hoc vocatum ait, πτελισμός. οἱ δὲ οὐκ Ἀθηναῖοι τῶν τῶν γὰρ τῆς νομοθεσίας, οἱ νόμοισι δὲ τῶν συμβεβηκότων ὄστρον οἱ δὲ Συρακούσιοι πτελισμοῖς. Quod Athenienses igitur ab ipsius rei causa ostracismum dixerit, id Syracusani pro sua rei publice ratione petalissimum nuncuparunt. His ita præmissis, videndum, quid velit Hesychius cum ait, πτελισμός ἐστὶν ἀφ' ὧν ὄστρον οἱ νόμοισι δὲ τῶν συμβεβηκότων ὄστρον οἱ δὲ Συρακούσιοι πτελισμοῖς, petalissimus, est ostracismus qui fit per folia. Hoc non intellexit vir magnus, cum πτελισμός dici scribit, quod nomina in laminis signarentur; imaginari non potuit, quod in arborum foliis scriberent veteres. In ære præterea scripserunt. Suetonius in Julio acta publica æri incisa tradit. Ad quod respexit I. Metamorph. Ovid.

Nec verba minantia fixo
Ære ligabantur.

Nihil vulgarius, quam lapidibus, faxis, marmoribus litteras incidisse veteres. Nemo ignorat decalogum lapideis tabulis à Mose inscriptum fuisse. De Sethi duabus columnis nihil dicam. Aegyptios ante papyri usum, notas suas Hieroglyphicas faxis insculpsisse, canit Lucanus lib. 3.

Nondum flumineas Memphis contexere byblos
Noverat: & saxis tantum volucresque feracque
Sculptaque servabant magicas animalia linguas.

Refert Plinius lib. 7. cap. 56. Babylonios ac Phœnices leges atque instituta sua inscripsisse coctis laterculis. Columnæ & monumenta, quæ hodie supersunt, docent apud Græcos & Romanis morem fuisse, faxis inscribere. Horat. libr. 4. od. 8.

Incisis nota marmora publicis.

Sed ad papyrum revertamur. Illud in quo scribebant veteres ex papyro confectum χαρτίον, nominabant veteres. Nomen hoc inditum, δὲ τῆς χαίρης, id est, salutando, quod in frontibus epistolarum apponerent antiqui χαλίσιον. χαλίσιον igitur, saluator. Inde Martialis lib. 9. epigr. cap. 1. epistolam sic ἀεὶ φράζει.

Marcus amat nostras, Antonius Attice Musas;
Charta salutatrix si modo vera refert.

Primus Cleon in epistolis χαλίσιον usurpavit; primus eo rejecto, ἀσπείρων, bene agere, prætulit Plato. Materies autem ex qua charta fiebat, papyrus dicebatur & βίβλος; vel, ut aliis placet, βύβλος per v. βίβλος dicta est, ἀπὸ τοῦ βίου ἐὼς αὐτῆς βύβλου, quod vita in ea perscriberetur, vel ἀπὸ τοῦ βίου ἐὼς αὐτῆς βύβλου, quomodo Eustathium scripsisse puto, quod papyri tunicas dispesci solebant in tenues philuras, iis acu à se invicem separatis, ita ut suo quæque ordine detraherentur. Plinius loco citato. Præparantur ex eò chartæ, diviso acu in prætenues, sed latissimæ philuras. Miror admodum, id non cepisse Guilandinum, qui ad hoc, non acus, sed cultri, aut alterius ferri operam requiri contendit. Certè, si ferro alio opus fuit, æquè rectè quadrabit etymon. Βίος Græcis acus, nervus, sagitta, arcus. Cæterum μετανομικῶς tam papyrus, quam biblos pro papyri philuris in quibus scribebatur, sumitur.

Μασσῶντι, &c. Hac de causa nomen accepit πῦνεν, δὲ τὸ πῦνεν τὸ πῦνεν, quod triticum, id est alimentum in se contineat, ac possideat; vel quod saporem præbeat tritici. Πῦνεν enim aliquando γένιον significat. Hunc locum his verbis exscripsit Plinius. Mandant quoque crudum decoctumque, succum tantum devorantes. Dioscorides lib. I. cap. 115. non ipsi cauli, sed radici alimentum inesse scribit. Ἐχει δὲ τὴν ἴριζα αὐτῆς ἐ τοσφίμοι (alt. γλυκὺν ἔσφιμοι) ἀσπείρων ἰκέρου αὐτῶν οἱ δὲ Αἰγύπτου, δὲ χαρτίον ἐκ πῦνεν τὸ ἀσπείρων. Habet autem radix alimenti nonnihil: quo fit, ut eam commanducantes Aegyptii, succum exungant, commanducant reliquum expuant. Dioscoridē & Theophrastū Herodotus, utroque antiquior, conciliare videtur in Euterpe. τῶν δὲ βύβλων τῶν ἐπιτίον γινόμενων, ἰπῶν ἀνασπείρων ἐκ τῶν ἰκέρων, τὰ ἰκέρων αὐτῶν ἀσπείρων, ἢ ἀπὸ τῆς τῶν ἀσπείρων τὸ δὲ κατὰ λειψίμενον ἔστιν ἐπὶ πῦνεν, τῶν γινόμενων, καὶ πῦνεν. οἱ δὲ αἱ καὶ βύβλου βούλονται γένιον τῆς βύβλου χαρτίον, ἐὼς κατὰ ἀσπείρων πῦνεν ὅτι τῶν γινόμενων. Iam vero byblum annuum ubi è paludibus excerpserunt, supra

riorem ejus partem amputant, quam in aliud quid convertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id eundem pariter, ac venundant. Eo siquidem admodum suavi uti cupiunt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Quod Herodotus ait superius amputari, ac, quod relictum est cubitali longitudine edi, inde Dioscorides collegit partem radici proximam edi; & pro parte radici proxima, radicem poluit.

Ὁ ἰσθρὸς τὸ πᾶν πῦρον, &c. Hic notandum, Theophrasto & Plinio papyrus esse masculini generis, cum Dioscoridi ac reliquis Græcis ac Latinis sit feminini. Virg. in Ceiri.

Docti Palæphasia testatur voce papyrus.

Contra Plinius, Ex ipso papyro navigia texunt. — Preparantur ex eo chartæ. Eidem Plinio & papyrus dicitur. Papyrus nascitur in palustribus Ægypti.

Ἰνταὶ δὲ εἰς Συρίαν scribe, ἰνταὶ δὲ εἰς Συρίαν, Plinius loco citato, Nascitur & in Syria, circa quem odoratus ille calamus lacum. Neque alius usus est, quam inde funibus rex Antigonus in navalibus rebus, nondum sparto communicato. (In antiquo codice legitur. Neque ad alios usus illis, quam in funibus. Rex Antigonus in navalibus usus est rebus, nondum sparto communicato.) Nuper & in Euphrate nascens, circa Babylonem papyrus intellectum est, eundem usum habere chartæ. Et tamen adhuc malunt Parthi vestibus lateras intexere.

Τὸ δὲ σίφι, &c. Τὸ σίφι. Theophrastus Ægypto peculiare tradit. Idem docet Hefych. σίφιον σίφι φυτόν τι γινώσκον ἐν τοῖς ἀπὸ Αἰγύπτου ἔλκει. Sario & sari planta in Ægyptiis nata paludibus. Plin. lib. 13. cap. 23. Fruticosi (corrigunt, frutescens) est generis & sari, circa Nilum nascens, duorum ferme cubitorum altitudine, pollicari crassitudine, coma papyri, similique manditur modo: radice ferrarii officinis præcipua carbonis usu propter duritiam. Sari ergo non est papyrus altera Italiæ familiaris, qua toros & stramina farciebant pauperes, quod sari, ut Theophrastus, Plinius & Hefychius docent, sit Ægypto peculiaris. Quæ planta sari sit ignoro, nec à recentioribus, quod sciam, descripta. Caulem hujus σίφιον vocari, tradit Theophrastus, eumque triangulum esse, comamque papyraceam habere. Plinius simili modo ac papyrus mandit, tradit. Theophrastus mansum & exsuccum expui, quod etiam de papyro tradidit.

Τὸ δὲ μνάσιον, &c. Aldinus & Basileensis codex μνάσιον. De mnaasio vel de mnaasio plura quæ dicam, non habeo.

Φύττον δὲ καὶ ἰνταὶ. Doctiss. Robertus Constantinus à Theophrasto describi existimat Stratiotem. Dioscorides lib. 4. cap. 102. Στρατιώτης ὁ ἐπὶ τῶν ὑδάτων φύττον, ὃ ἢ ποταμίον ἢ ἐν ποταμῶν κρητοῦσιν ἀνόμενον δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιπέδου τοῦ ὑδάτος καὶ χορῆς ὅτι ἐστὶν ἕλω. Φύλλον ἢ ἔχει ἀειζώου ὁμοίον, μετὶ ὀνίτι καὶ ἰνταὶ ἔχει δένδρον. Ἰφισαίων τοῖς ἐν νεφρῶν αἰμορραγίας, πρὸς τὸν πρὸς τὸν ἀφροδίτου καὶ τῆς, καὶ ἐν τοῖς πλάκται καὶ αἰδῆματι, σὺν ὄξει καὶ πικρῶν ὀξείων. Stratiotes in aquis nascens, quem alii stratiotem fluviatilem appellant, ex eo cognomen tum traxit, quod aquis supernatat, & sine radice vivit. Folium habet acizoo simile, at majus, idemque refrigerandi vi præditum. sanguinem qui defluit à venibus potum sistit, ex aceto autem illitum, vulnera & erysipelata, nec non & œdemata ab inflammatione vindicat. Est & alter stratiotes millefolius, de quo verba Theophr. intelligi nequeunt, Meminit prioris stratiotis Plinius lib. 24. cap. 18. Celebratur autem & à Græcis stratiotis; sed ea in Ægypto tantum, & inundatione Nili nascitur, acizoo (id est sempervivo) similis, nisi majora haberet folia; refrigerat mirè & vulnera sanat ex aceto illita. Acizoo folia comparat Plinius. malè ergo viri docti Diosc. non ἀειζώου, sed ἀστέγου scripsisse contendunt. Idem Dioscorides in Ægypto inundatione Nili nasci stratiotem tacet. De Mnaasio hoc Theophrastus aliunde ergo hoc Plinius, quam ex Dioscoride habet. Quod autem Dioscorides radicem habere negat, factum videtur, quod folia sessili sua basi, radices ita occultant, vix ut illæ conspici possint. Planè radice carere non sit verisimile: fibras enim plantæ, quæ radice carere dicuntur, radicem loco habent, quibus velut ore alimentum suscipiunt, quo quidem dum, vivunt, carere nullo modo possunt. Stratiotem Ægyptium describit Prosper Alpinus libr. de plantis Ægypti cap. 25. Pelusium, inquit, nunc Damiatia vocata, civitas in Ægypti humiliori solo posita est. quo fit, ut Nilo flumine ad eam perlubente largius ejus solum inundetur, & ad libitū irrigetur. Hinc quo multa latiora, atque amœnissima, quam in toto Ægypto, neperiuntur prope hanc urbem viridaria, castis, limonibus, vitibus confita, atque inter se more Italico fossis (quæ alibi in toto Ægypto nusquam reperiuntur.) aqua fluminis decurrente plenis, distincta spectantur. In illis itaque fossis quæpiam herba copiosè provenit, aqua lenticula palustris modo

super natans, sine caule, foliis cynoglossi, brevioribus, densioribus, latioribus, durioribus, hirsutioribusque ac albidioribus, à quibus pro radicibus exigua ac rara quedam lanugo pendet. Quæ planta majori sedo, vel sempervivo est similia, quam appellant Hayalem elmaovi, quasi dixerint aquosum sedum. Nullo odore est referta; eo excepto, quem ab aqua accipit. Sapore tamè adstringenti ac sicco linguam ferit, nota secus quæ acacia faciat. Ad eadem ipsa mala utuntur, quibus plantaginem conducere compertum est. Ex quo mulieres rusticæ, quas Bedovi vocant, ad sistendam sanguinis eruptionem ex utero, atque aliis partibus, ejus decoctum, vel succum, vel pulvorem per os quotidie ad drachmæ pondus sumunt. Rustici quoque ad vulnera sananda foliis contusis superpositis utuntur, mirificeque ea sanant. Hæc planta Mnaasio Theophrasti esse nequit, quod in re cibaria nullum exhibeat usum. Inepta enim ad alendum videtur. Cæ-

Stratiotes aquaticus Belgicus.

terum in Batavicis fossis aliud stratiotis five sempervivi aquatici genus reperitur. Hoc folia aloes (id est, sedi maximi) herbæ habet similia; sed breviora & minora, per ambitus duris quibusdam brevibus aculeis spinosa; inter quæ vaginæ quædam erumpunt, cancrorum forniculis perfimiles, quibus dehiscentibus, flores exeunt candidi, trium foliorum, ranæ morsus perfimiles; luteola exigua stamina in medio gerentes. Pro radicibus fibræ longæ sunt, rotundæ, candidæ, crassioribus fibrarum fibris, aut longis lumbricis perfimiles; quæ ab ipso folio exeuntes, & brevi capite descendentes, aquæ fundum perunt, quem tamen rarius assequuntur. Exeunt ab eodem & aliæ obliquæ fibræ, quibus uti ranæ morsus multiplicatur. Apud Batavos in stagnantium aquarum lacubus & fossis frequens admodum. Maxima foliorum pars unâ cum floribus aquas superat, reliqua ipsius stirpis sub aquis condentes; Junio, Julio & Augusto floret. Sedum appellari potest aquatile, ab aloes videlicet similitudine, quod Latine quoque sedum appellatur. Nam aquis in nascitur, iisdemque supernatat; & si fibræ illæ quas ad aquarum fundum demittit, radices non sunt, absque radice etiam vivit; jam & sempervivo orbiculato foliorum ambitu similis est, foliisque quam illud majoribus & longioribus, nec non refrigerantis naturæ. Quod si hic stratiotes in Ægypto nasceretur, magnam cum delineata à Theophrasto planta haberet similitudinem. Stratiotes ab Alpino descriptus, non est ea planta quam hic describit Theophrastus; quod folia ejus non sunt valde viridia, sed albidiora quam cynoglossi, quæ nec admōdū viridia. Sed inquirendum, utrum stratiotē Dioscoridis describat Theophrastus. Folia sedi majoris vulgati parvâ cum liliaceis habent similitudinē. Lilio folia sunt magna, oblonga, lata, carnosâ lævia, in herbaceo ac diluto colore virentia. Sempervivi vero parva, pollicis lati longitudine, linguis similia, pingua, carnosâ, succi plena, cauliculorum fasti-

gia ambientia, oculi effigiem æmulantia. Quæ ostendunt diverfam admodum figuram foliorum liliæ & sempervivi. Ergo planta quæ describitur à Theophrasto, non potest esse stratiotes, nisi quis velit, ἀνὰ τῆς κελύρας τῆς αἰζώου scribere. Sed hæc lectio probati alicujus auctoris fide muniti debet, vel firmis probari rationibus. Certè stratiotis Batavica folia, majorem habent cum liliaceis similitudinem, quam fedi. Nam stratiotis Batavici à liliaceis tantum differunt, quod duriora & crassiora sint, & per ambitum aculeis prædita; alioquin πολλοφύλων dici potest,

foliaque sunt, ὡς ἄλλα καὶ ἀπὸ ἐσθλῶν ἢ διήκεια velut, bina serie sibi ex adverbo respondentia.

Πρὸς τὴν τῆς γυπτιαῖα, &c. Quæ sequuntur, usque ad capitis finem, non vertit Gaza. credo quod corrupta. Scribe, καὶ εὐρὺς τὸ κατώματι σημαίνει εἰς ὕψος ἀσπίδος ἴσους ἢ ἰσῶτων τὴν πλάτῃ τὴν ἐξ ἵστου καὶ εἰς τὸ ποταμῷ, εἰ μὴ ὁ ροῦς ἐξίτηται. Et ad fracturas. Ruptis se vislem ostendit, quod velut abrupta aquis desertur, subsuntque alia plura folia, quæ ita super extant aliis, ut minimè videantur rupta. Nascitur in fluvio si aquarum cursus non extulerit.

Κ Ε Φ . I .

C A P . X .

De faba, loto, & corfio loti radice, & malenathalla.

Ὁ κὺάμⓄ εἰς αἰζώου φύεται. Ὁ δὲ κὺάμⓄ φύεται μὲν ἐν τοῖς ἔλεσι καὶ ταῖς λίμναις· καυλὸς ἢ ἀνθῷ μῆκος μὲν ὁ μακροτάτος εἰς τετρασάκοντα πῆχας· πᾶχος δὲ δακτυλίου· ὁμοίος δὲ καλὰ μὲν ἡ μαλακῶ ἀγρότατος. Ἡ δὲ φύσις ἢ ἐνδοθεν ἔχει διόλου διελιγμένως ὁμοίως τοῖς κηρείοις· ἵπτι πύτῳ ἢ ἡ κωδία παρομοία ἡ σφηκία φειροει. καὶ ἐν ἐκάστῳ τῶν ἢ κυττῶρων κὺάμⓄ μικρὸν ὑπεραῖρον ἀνθῷ. πλεονάζει δὲ οἱ περὶ σπέρματι. Ὁ δὲ ἂνθῷ διπλασίον ἢ μήκωνος· χροῖα δὲ ὁμοίων ῥόδῳ κατακροῖς. ἐπάνω δὲ ἢ ὕδατος ἢ κωδία ὑπεραῖρον δὲ φύλλα μεγάλα πρὸς ἕκαστον τῶν κυάμων ἂν καὶ τὰ μετρήθη πλάτῃ ἢ ἵπτι πλάτῃ τὸν ἀνθῷ ἔχοντα καυλὸν τῶ τῶν κυάμων. σιωτρὶς ἵπτι ἕκαστον τῶν κυάμων, φανερὸν ἢ ἐστὶ τὸ σιωτρεσμὸν ἐξ ἢ γίνεται ἢ πλάτῃ. τὰ μὲν ἂν περὶ τὸν καυτὸν, πιαύτα. ἢ δὲ ῥίζα παχυτέρη τοῦ καλάμου τῆ παχυτάτης, καὶ δὲ φύσις ὁμοίως ἔχουσα τῆ καυλῶ. ἐδίξισι δὲ ἀνθῷ ἢ ἀμύθῳ, καὶ ἐφθάλμῳ, καὶ ὀπλιῷ. καὶ οἱ περὶ τὰ ἔλη, τούτῳ σίτῳ χρῶνται φύεται μὲν ἂν καὶ πολὺς ἀνθῷματα. ἢ μὲν ἀλλὰ κατὰ βάλανον ἐν πηλῷ, ἢ ἀχυρώ- (αυρὸς δὲ μάλα πρὸς τὸ καπνεχθῆσαι καὶ εἰς μείναν ἢ καὶ δὲ ἀφθαρθῆσαι. ἢ ἔτω κατασκευάσαι στυ κὺάμῳνας. ἂν δὲ ἄπαρ ἀνθῷ βληταί, μὲν δὲ δὲ πλάτῃ. ἰσχυρὰ γὰρ ἢ ῥίζα καὶ ἢ πῶρῳ τῆς τῶν καλάμων, πλεονεπαι- και δὲ γῶ. διὸ καὶ ὁ κροκόδειλⓄ φεύγει, μὴ προσκολληθῆσθαι τῷ ὀφθαλμῷ, τῷ μὴ ὄζυ καθορῶν. γίνεται ἢ ἔτω καὶ ἐν Συρίᾳ καὶ κατὰ Κιλικίαν· ἀλλ' ὅσοι ἐκπέπῃσιν αἰ χῶρα. καὶ περὶ Τορώνλε τῆς Χαλκιδικῆς ἐν λίμνῃ πῆ μετρία τῷ μεγέθει, καὶ αὐτὴ πέπει καὶ πλειοὶ καὶ πολεοκαρπῆι. ὁ δὲ λωτὸς καλεῖται μὲν, φύεται μὲν ὁ καλῶς ἐν ταῖς πεδίοις, ὅταν ἢ χῶρα κατὰ κλυθῆ. πύτῳ δὲ ἢ ἀνθῷ καυλῶ φύσις ὁμοία τῆ καὶ κὺάμῳ. καὶ ἢ οἱ πέπλατοι δὲ ἀσπύτως, πλεονεπαι καὶ λεπτότεροι. ἵπτι φύεται δὲ ὁμοίως ὁ λωτὸς τῷ καὶ κὺάμῳ. τὸ αὐθῶς ἀνθῷ ἔχον ἐμφερές. τῆ εὐνοπήτῃ τῶν φύλλων τοῖς τῶν κελύρας πολλὰ δὲ καὶ πυκνὰ ἢ ἐπαλλήλας φύεται. ταῦτα δὲ ὅταν μὲν ἢ ἡλιⓄ συμμύη, συγκαλύπῃ τὰ κωδία. ἀμὰ δὲ τῆ ἀνατολῆς διαίεται, καὶ ὑπεραῖρον ἢ ὕδατος γίνεται. τούτῳ δὲ ποιῆ, μέγιστος αὐτῷ ἢ κωδία ἐκτελεωθῆ, καὶ τὰ ἀνθῷ φερίρῳ. τῆς δὲ κωδίας τὸ μέγεθῳ ἢ λίκων μήκωνος τῆς μεγίστης, καὶ ἢ διέ- ζωσαι ταῖς κατὰ τομαῖς τὸν ἀνθῷ τρόπον τῆ μήκωνι. πλεονεπαι κατὰ τομαῖς ἐν ταῦτα οἱ καρπῶς ἐστὶ δὲ παρόμοιοι τῆ κέχυθῳ. ἐν δὲ τῷ Εὐφρατῇ τὰ κωδία φα- ἢ Ald. ἢ σὶ καὶ τὰ ἀνθῷ δύναται, καὶ ὑπεκαταβαίνειν τῆς ὕρας δε- Βαβ. λινθῆς ἢ μέγιστος μεσσηνικτῶν, καὶ τῷ βάλανι πῶρῳ ἢ εἰς γῶρ καδίνετα τὰ χεῖρα λαθεῖν εἶναι. μὲν δὲ ταῦτα ὅταν ὀρθῶ ἢ, πάλιν ἐπανίεναι. ἐπερὸς ἡμέρας ἐπὶ μάλλον ἀμὰ τῷ ἡλίῳ φαερὸν ὑπεραῖρον ὑπεραῖρον ὑπεραῖρον, καὶ ἀνοίγειν τὸ ἀνθῷ. ἀνοίχθῆναι δὲ ἐπὶ ἀναβαίνειν. συχόν δὲ τὸ ὑπεραῖρον εἶναι τὸ ὑδωρ. τῆς δὲ κωδίας ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι συνθέντες εἰς τὸ αὐτῷ, σήπυσαν· ἐπὶ δὲ σίπῃ τὸ κάλυψῳ, ἐν τῷ ποταμῷ κλύζοντες, ἐξ αἰτίας τὸν καρπὸν ἕρπῆσαι τῆ καὶ ὀπλι(αυρὸς, ἀο-

Faba in paludibus stagnisque exit. Caulis ejus, qui longissimus, quaterna cubita perficit: crassitudo digitalis est, similis calamo folioli, non geniculato: rimas intrinsecus habet tendentes per totum, lili modo: caput super hunc favo orbiculato vespertinum non absimile. Inque singulis cellis singule fabae continentur paululo super id eminentes: multitudo plurimum ternæ. Flos duplex quam papaveris: color roseus in plenum. Super aquam folia ad singulas fabas amplexa exeunt: fabam quamque conterenti amaram illud, ex quo pilula fit, inflexum patefcit. Fructus ita se habet. Radix crassissima, hirtundine plenior, rimas similiter atque caules habens: manditur & cruda, & elixa, & affa: eoque cibo, qui incolunt paludes, utuntur. Nascitur itaque sponte vel plurima: ceterum, & feritur in limo, paleis large admistis, ut descendat, incorruptaque maneat, sicque fabeta faciunt. Sin autem semel apprehenderit, perpetuo manet. Radix enim valida est, nec procul harundinum stirpibus, verum spinis subhorrens. Quamobrem crocodilus eam refugit, ne occurrens oculo offendatur: quoniam acute non videt. Nascitur hæc etiam in Syria Ciliciaque, sed tractus ipsi non plene conficiunt. Et circa Toranam agri Chalchidi quodam in lacu exit, magnitudine mediocri, ubi & percoquitur, & perficitur, & in plenum fructificat. Qui lotus vocitatur, planis parte maxima provenit, cum rura inundantur: huic natura caulis similis fabae, & fructus eodem modo, verum minores, gracilioresque. Nascitur fructus in capite, modo quo in faba; flos candidus, liliis foliorum angustia proximus: multi, ac densi promiscui exeunt. Sole occidente se comprimunt, caputque integunt, ad ortum aperiuntur, & super aquam assurgunt: idque facit dum caput perficiatur, floresque defluant. Capitis magnitudo quantapapaveris maximi, & percingitur incisuris non alio modo, quam papaver: nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui milio non absimilis est. In Euphrate caput floresque mergi referunt, & atque descendere usque in medias noctes: tantumque abire in altum, ut ne demissa quidem manu capere sit: diluculo deinde redire, & ad diem magis. Sole oriente jam extra undas emergere, floremque patefacere: quo patefacto amplius insurgere, ut plane ab aqua absit alte. Aegyptii capita ipsa acerbis putrefaciunt. Cumque tegumenta putruerint, in flumine lavando separatus perfectionem ducitur. nascitur plurima in agris, ubi Nilo mundante cooperiti fuerint. folia minora & tenuiora. continua serie ac sine intermissione exeunt. & atque vespertino tempore descendere usque in mediam noctem. multosque conspici ab aqua extantes.

τους πιῖσι, καὶ τῷ τῷ ζῶνται σιτῶ· ἢ δὲ ῥίζα ἔλω-
 τε καλεῖται ἡδὺ κέρσιον. ἐπὶ ἣ στρογγύλη τὸ μέγεθος,
 ἢ λίκον μῆλον κυδώνιον· Φλοιὸς δὲ πῶς εἰκείται πῶς αὐ-
 τῶν μέλας, ἐμφερὴς τῶ κασσαναϊκῶ καρύω. τὸ ἣ ἐν τῷ
 λίκον εἰσὸν δὲ καὶ ὀπλίωδον γίνεται † λευκῶ-
 δες. ἡδὺ δὲ ἐν τῷ περσφορῶ· ἐδίσταται ἣ καὶ ὠμόν. δρῖσι
 † δὲ ἐν τῷ ὕδατι αὐτῆ ὠμῆ. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς ὕδασι
 ἄρδον τῶ τῶ ἐστίν. ἐν ἣ τοῖς ἀμμοῦδεσι χωρίοις, ἀ ἐστίν
 ἔ πόρρω ἔ πῶμα, φύεται καὶ γῆς ὁ καλεῖται μαλι-
 ναθάλλη στρογγύλον τῶ γῆματι, μέγεθος δὲ λίκον
 μίσιλον, ἀπύρηνον· δὲ, ἀφλοῖον· φύλλα δὲ ἀφίη-
 σιν ἀπ' αὐτοῦ ὅμοια κυπέρω· τῶ τῶ † σιμάζοντες οἱ
 καὶ τῶ χῶρον, εἰς ἃ ἐν ἐν βρυῶ τῶ δὲ τῶ κερδῶν,
 καὶ γίνεται † γλυκέα σφόδρα. ζῶνται δὲ πάντες ὠ-
 απῶ τραγῆμασι. τοῖς ἣ βροσὶ ἔ τοῖς περσφορῶ ἀ πάν-
 τα μὲν τὰ φύδιμα ἐδώδιμά ἐστίν. ἐν δὲ π γένος ἐν
 τῶς λίμαναις ἔ τοῖς ἔλεπ· φύεται Διὰ φέρον· ὁ ἣ κλω-
 ρὸν νέμονται. καὶ ξηραῖροντες παρέχουσι καὶ χειμῶνα
 τοῖς βροσίν, ὅταν ἐργάζονται. καὶ τὰ σώματα ἔχουσι
 ὄσι-ρῦντα, λαμβάνοντες ἔθεν· ἐστὶ καὶ ἄλλο ὡραφύομα-
 νον αὐτόματον ἐν τῷ σιτῶ· πῦτο δὲ ὅταν ὁ σιτῶ ἢ
 καθαρός, † ὑποπλήσωντες κατὰ βάλαντοι ἔ χειμῶν
 ὕγραν τῶ γῆν· βλασησῶντες δὲ, πμόντες ἔ ξηρα-
 ναυτες παρέχουσι καὶ τοῦτο βροσὶ καὶ ἰπποῖς καὶ τοῖς ὑπο-
 ζυγίοις, σὺν τῷ καρπῷ τῶ ὄπιζανωδίου. ὁ δὲ καρ-
 πῶς, μέγεθος ἡδὺ ἢ λίκον σῆσαιμον· στρογγύλος δὲ καὶ
 τῶ ζῶματι κλωρός. ἀγαθὸς δὲ Διὰ φερόντως. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν τὰ πάντα ἄρδον τῶ τῶ αὐτῶς λάβοι.

† λευκῶδης
 Ald. & Bas.
 † ἐν τοῖς ὕδα-
 σιν ἰσθμῆ καὶ
 ὀπλῆ ἐπ' ἀν-
 θρωπίου.
 ἢ δὲ καὶ ἄ-
 φλοῖον.
 † τοῦτο.
 † γλυκῶ.
 † ὑποπλή-
 σωντες Theod.
 τῶ ὑποπλή-
 σωντες Bas.
 † ὑποπλή-
 σωντες Theod.

rant fructum, & siccantes, pinescentesque panem
 faciunt, coque cibo utuntur. Radix loti corsium
 appellata, rotunda est, cotonei mali amplitudine,
 cortice nigro, quali nux castanea tegitur: cor-
 pus internum candidum. † Elixum, assumque in
 specimen albuminis vertitur, gratum cibis. Man-
 ditur etiam crudum, sed gratius decoctum, † seu
 aqua, seu pruna. Quæ non nisi in aquis compe-
 riri queant, tot fere explorata habentur. Locis
 autem arenosis, haud procul à fluvio nascitur ter-
 renum, quod malinathallam appellant. figura ro-
 tundum, magnitudine mespili, sine nucleo, sine
 cortice. Folia † ut gladiolus emittit. Hæc inco-
 læ legentes in † bruto ordeaceo decoquant, quæ
 dulcia admodum efficiuntur, hisque pro bellariis
 utuntur. Omnia nascentia inibi bobus, pecori-
 que cibo idonea sunt. Sed inter omnia genus
 quoddam præstantius stagnis, paludibusque exori-
 tur, quod & viride pascit, & siccatum bobus hye-
 me † præbetur. Est etiam aliud frumentis sponte
 internascens, † quod cum syncerum à frumento se-
 creverint, leviter pinescentes, hyeme, solo hume-
 scente ferunt: editum metunt, & siccant, atque
 ita bobus, equis, jumentisque, id quoque cum
 fructu subnascente, pabulo præbent. Fructus ma-
 gnitudine sesamæ, rotundus, colore viridis, † bo-
 næ frugis majorem in modum. Hæc fere super-
 vacua in Ægypto notari possunt.

† vitello ovis
 qualitate
 respondet.
 † seu
 cyperus
 in aquis
 cocta vel su-
 per prunas
 assatur.
 in terra.
 † bryto.
 præbetur,
 cum labo-
 rant, ex quo
 eo corpora
 bene habita
 efficiuntur,
 tamen in ul-
 tum alium
 capiuntur.
 Est
 etiam.
 † quod excretum à frumento purgato, ac decorificato. † mirum in mo-
 dum utilis. Hæc fere insignia in.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Ὁ δὲ κύμα. Adhuc sumus in Ægypto. Qui abscindet
 hanc partem, è superioribus multa quoque faciat capita.
 Διαφύσις. Tam hic, quam infra de radice Theodoros leg-
 git Διὰ φύσις, itam Hermolaus: Rimas, inquit, tiliu modo.
 Fabam hanc etiam Colocasiam nominant. Herodorus de loto,
 cum dixit, sine nomine de faba scribit. ἢ δὲ καὶ ἄλλα κελίμα
 ῥόδοσι ἰμφορῶ ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ τῶ τῶ. Et quæ se-
 quuntur.
 Ἄνθρον διπλάσιον. Theodoros, duplex. Pessimè. Aliud
 est duplum. Κατακρηρῖς, Theodoros, in plenum. Plinius,
 quoque ita loquitur. Saturum colorem divinus poëta dixit
 an quarto Georgicon.
 Παρεφύεται δὲ ἐ φύλλα μετὰ λαο παρ' ἐκαστὸν τῶν κύματων. αἱ ἔ
 πῶ μέγιστη πῶ ἡπάλικη, τῶν αὐτῶν ἔχοντες καυλὸν τῶ τῶν κύματων.
 συντελεσῶσι δὲ ἔχοντες ἢ κύματων, φουρῶν ἔσι τὸ πικρὸν συντελεσῶσι
 νοῦ, ἔξ ἣ γίνονται ἢ πῶμα. Theodoros. Folia ad singulas fabas
 amplexa exeunt. Fabam quanque conterenti amarum
 illud, ex quo pilula fit, inflexum patefcit. Sic habes nos-
 strum codicem, sanè mutilum. Errores autem hi. Non am-
 plectuntur fabas folia, neque id significat παρεφύεται, neque
 Latine dicas, amplexa ad fabas. Et omisit, μετὰ λαο. Et le-
 go, μικρῶν, non πικρῶν. Est autem Latine, hilum, quo adhæ-
 rescunt, ita stipata, ut sua frequentia pilam efficiant. Est
 autem συντελεσῶσι, cum fabæ eximuntur. Et attendes ἐ-
 quivocationem. Nanque totum κώδιον, sive caput illud favo-
 ceum, appellat κύματον. Cum tamen intus κύματον dicat mul-
 tam. Patet id ubi inquit: agnasci propè fabas singulas folia
 magna. Neque enim iis fabis, quæ in favo sunt, agnasci
 queunt magna singulis folia: quippe ad tricenas narrat. Pli-
 nius præterit negligenter hanc diligentiam.
 Καὶ Διὰ φησὶν. Theodoros addit, οὐ. incorrupta ma-
 neat.
 Ἄνθρον οὐκ ἀπὸ πῶσιον αἱ χῶρα. Theodoros, sed tractus ipsi
 non plene conficiunt. Sanè ea verba nunquam intellexis-
 sem. Simplificissimè sic. Verum illis in locis non mature-
 cunt. Nam, conficiunt, verbum est, ἔ fusi significati, ἔ
 contrariorum. Et, quid est hic, tractus? Præterea τ, αἱ, ar-
 ticulus est, illi: non autem, ipsi.
 Ἐν λίμνῃ πῶ μετὰ λαο τῶ μετὰ λαο. Theodoros, magnitudinis
 mediocritatem non attribuit lacus, sed plantæ. Quodam,
 inquit, in lacu exit, magnitudine mediocri. Observato
 verba, πῶσιον, πλεῖστον, πλεονεκτητικῶν, πῶσιον, significat præviam
 Διὰ φησὶν. motum ad perfectionem. Quare Theodoros male,

percoquitur. Neque enim quod coquitur, percoquitur. Hæc
 enim additio præpositionis: quemadmodum in libro de caus-
 sis dictum est, tanta est efficacia, ut præteritis temporis sig-
 nificatum tantum admittat. Etenim rem factam significat.
 Peregi yeum, dicam: perago, non dicam; neque, perpolio, sed,
 perpolivi: cum jam amplius dolabræ operam non desiderat.
 Pauci enim perfecte sciunt loqui. Τολύσι ad incrementi fi-
 nem ducit. πλεονεκτητικῶν, ad summam fructus perfectionem.
 Theodoros male, in plenum fructificat. Fructificavit enim
 etiam ea arbor, que non perfecit.
 Καὶ οἱ πῶσιον ἢ ὠμῶντος. Theodoros, Fructus. malè, sed,
 folia. Nam de fructu ibidem, ἐπιφύεται δὲ ὅμοιος ὁ λατῆ τῶ ἔ
 κύματων.
 Ὁ ἢ λιθῶν συμμύνη. Rara, ἔ audax, ἔ sine proportione
 translatio.
 Συγγῶν δὲ ὑποπλήσων εἶναι τὸ ὕδατος. Theodoros, ut planè ab
 aqua abfit alte. Dic tu, multoique conspici ab aqua ex-
 tantes.
 Ἀρῖση δὲ ἐν τοῖς ὕδασι αὐτῆ ὠμῆ. Theodoros legit, καὶ ὀμῆ-
 τῆ ἐν τοῖς ὕδασι, elixa, ὀμῆτιν, alia. Hermolaus notavit, κα-
 κῶδες malè esse versum à Theodoro, pro albumine.
 Ἐν δὲ τοῖς ἀμμοῦδεσι χωρίοις. Si non separes caput: admit-
 tes secundum proportionem eorum, quæ tractavimus supra.
 Quia quadam alga alluebatur tantum mari: non in aqua
 radices agebat. Sic hæc sunt, παρεφύεται.
 Ἐν βρυῶ τῶ. Theodoros usitata voce veteris vertit: nec mu-
 tavit. Pæonum fuisse potum ex hordeo scripsit Athenæus ex
 priscis. Sicut παρεφύεται ex Milio. Idem βρύνα apud Athe-
 nienses τῶ τῶ μύλα.
 Παρεφύεται καὶ χειμῶνα τοῖς βροσίν, ὅταν ἐργάζονται. Καὶ τὰ σώ-
 ματα ἔχουσι ὄσι-ρῦντα λαμβάνοντες ἔθεν. Theodoros omisit ea
 omnia. Cum laborant, exque eo corpora bene habita ef-
 ficiuntur, tamen nullum alium capiunt cibum.
 Ὅταν ὁ σιτῶ ἢ καθαρός Theodoros, quod cum sincerum
 à frumento secreverint. Male attribuit excrementis sin-
 ceritatem. Sic potius, excretum à frumento purgato, ὑ-
 ποπλήσωντες. Theodoros legit, ὑποπλήσωντες, leviter pin-
 gentes. At enim vero pistum neutiquam nasceretur, sed,
 leviter torrentes.
 Ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν τὰ πάντα. Theodoros legit, τῶ ἀετῶν.
 ἔ fatali infelicitate, supervacua, transfers. Nam ex illis
 porro conficiunt panes: non solum naves, ἔ alia. Non igitur
 supervacua intelligas.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ο δὲ κύαμος, &c. Athenæus statim in initio libri tertii. Οὐίφρατος δὲ ἐν τῷ αὐτῷ φυτόν οὕτω γράφει. ὁ κύαμος ἐν Αἰγύπτῳ φύεται, ἢ ἐν Ἰταλίᾳ, Theophrastus in opere de plantis ita scribit, in Ægypti lacubus & stagnantibus aquis faba nascitur. Plinius lib. 21. cap. 15. In Ægypto nobilissima est colocasia, quam cyamon aliqui vocant. Colocasia vocem paulo infra, ubi de radice sermo erit, examinabo. Athenæus & Plinius legisse videntur, ὁ δὲ κύαμος ἐν Αἰγύπτῳ φύεται. Vulgata tamen lectio placet; quod de Ægypti plantis agit Theophrastus. Verba illa, ἐν Αἰγύπτῳ, subintelliguntur, ne superflua forent. Dioscorides lib. 2. cap. 128. κύαμον, sive fabam hanc Ποντικήν vocari scribit. Addit & in Asia, & Cilicia palustribus locis reperiri. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος κύαμος, ὃν ἱστοὶ Ποντικῶν καλοῦσι, καλεῖται δὲ γίνεται ἐν Αἰγύπτῳ, & ἐν Ἀσίᾳ δὲ, & ἐν Κιλικίᾳ ἐν ταῖς λίμναις ἀβυσσῶνται. Ægyptia faba, quam nonnulli Ponticam vocant, in Ægypto quidem magna copia provenit, sed & in Asia quoque & Cilicia palustribus locis invenitur. Κύαμου nomen accepit, quod fabæ Græcæ figuram, fructus imitaretur. Strabo lib. 17. Καὶ καρπὸν ὁμοίον τῷ περὶ ἡμῶν κύαμου, μετὰ μόνον καὶ γένει ἀγλαπίνται. Et fructum fabæ nostræ persimilem, magnitudine solum, & gustu differentem. Dixi fabæ Græcæ, quod Græcorum faba, & vulgata admodum dissimiles sint. Vide lib. 7. cap. de faba. Ægyptia dicebatur, quod in Ægypto frequens reperiretur. Sed non in sola Ægypto, aliis enim in terris reperiri, auctor Dioscorides, Asia, Cilicia. Nos illa ex India Orientali, quæ sub Batavorum potestate, accepimus. Avifena cap. 455. lib. 2. lupinum fabam Ægyptiacam esse dicit. Vulgaris Lupinus non potest dici Ægyptia faba. Similior est vulgatæ fabæ lupinus, quam Græcæ. Interpretis fortè erratum.

Καυλὸς δὲ αὐτοῦ, &c. Athenæus loco citato, καυλὸς δὲ αὐτοῦ μήνῃ ἢ ὁ μακροῦς τὸς εἰς πέντε αὐτῶν πηχῶν, καὶ δὲ διακτυλιῶν ὁμοίῳ καλῶν μικρῶν ἀγλαπίνται. Caulis ejus qui longissimus, quaterna cubita perficit, crassitudo digitalis est, similis calamo longo non geniculato. Pro μαλακῶ legit μακρῶ. Vulgata Theophrasti lectio Plinii auctoritate fulcitur. Hic libr. 18. cap. 22. Longitudo scapo quatuor cubitorum est, amplissima crassitudo, nec genicula habet molli calamo simile caput papaveris. Hæc corruptissima esse, vel cocles videat. Antiquus codex, Longitudo scapo quatuor cubitorum est, est amplissima crassitudo. Ὀκτώνα genicula habet. molli calamo simile caput papaveris. Sed & hæc validè contaminata, vel cæcus judicabit, modo linguam intelligat Latinam. Illud constat, Plinium μαλακῶ legisse; In omnibus enim legitur codicibus, molli calamo. Illud, ὀκτώνα genicula habet, valde ineptū. Theophrastus, & ex eo Athenæus, καλῶν ἀγλαπίνται, calamo non geniculato, scribunt. Idem caulem digitali crassitudine describunt; quod confirmat Dioscorides, καυλὸν δὲ πενήντων εἰς δάκτυλοι τὸ πᾶν καυλὸν cubitalem digiti crassitudine. Ergo, ὀκτώνα genicula, valde corruptum. Corrigit Turnebus; longitudo scapo quatuor cubitorum est, amplissima crassitudo digiti, in (puto mendum esse Typographi, scripsit Turnebus, ni) genicula abessent molli calamo similis, caput papaveris, &c. Scribe ac interpunge; Longitudo scapo quatuor est cubitorum amplissima, crassitudo digiti; ni genicula abessent, molli calamo similis, caput papaveris, &c. Non ait Theophrastus, amplissimam crassitudinem esse digiti, ut corrigunt, sed caulis maximi longitudinem perficere quaterna cubita. μήνῃ ἢ ὁ μακροῦς τὸς εἰς πέντε αὐτῶν πηχῶν. Vocem, amplissimam, ad crassitudinem magis pertinere, quod amplum rectius de crassitudine dicatur, quam de longitudine, notum est; sed nihil impedit, amplissimam dicamus longitudinem, id est maximam. Hoc si non placet, erravit Plinius, qui vocem μακροῦς τὸς vertit amplissimam, & crassitudinem adscripsit. Strabo, qui se perhistrasse scribit Ægyptum, caulem fabæ hujus decem inquit pedum. ἄλλοι πῖντο ἴσους ἢ ἄλλοι ὅσον δέκα πῆδες. Horum virgæ altitudine ferè æquales, decem pedes altæ sunt. Suprà diximus, cubitos esse majores vel minores: majores duos habere pedes, minores esse sesquipedes. Si majores capias cubitos, altitudine erit scapus fabæ Ægyptiæ quinque cubitorum: si minores intelligas, sex cubitos superabit: erit etenim sex cubitorum & pedis unius longitudo. Ergo maxima longitudo quatuor excedit cubitos.

Διφύωνος δὲ, &c. Magnus Scaliger Theodorum Ægyptiæ legisse scribit. Vertit enim, rimas intrinsecus habet, tendentes per totum. Si peccavit Theodorus, erravit & Athenæi interpretes, summique alii, qui τὰς ἀγλαπίνταις vocant, rimas. Capite de ebano expofimus, ἀγλαπίνταις λέγουσι

ἔχει, candidas habet venas, lineas, segmenta intervalla, pectines, pectinum modo venas & divisiones. ἀγλαπίνταις quandoque, rimam vel fissuram significare, negari non potest. Dioscorides libr. 4. cap. 84. ἀγλαπίνταις μὲν ἔχει δὲ βύβλον, byblus fissuram, divisionem, rimam habet mediam. Sed eo loco fortè, ἀγλαπίνταις, legendum. Nam antiquissimi codices ἀγλαπίνταις habent. ἀγλαπίνταις hoc loco interpretor, fibras quasi dissepimenta intus habet, per totum tendentes. Propter has ἀγλαπίνταις, quæ veluti fibræ ac fila, rotam interiorem occupant substantiam, caulis in mandendo arenosus & lanosus est; ideoque morfa trahendus fuit, quod lane instar sequacis esset. Ad illud respexit Martialis sub lemme colocasia.

*Niliacum ridebis olus, lanasque sequaces,
Improba cum morsu fila manique trabes.*

Sed hi versus de aro videntur Ægyptio intelligendi; Arum hoc colocasia dictum. Vide quæ infra dicuntur. Plinius lib. 21. cap. 15. Hanc è Nilo metunt, caule cum coctus est, araneoso, in mandendo, Thyrso autem, &c. Araneoso, id est, fibris, filisque nervoso. Ob hanc causam radicem præferebant antiqui, quod minime lanosa, filosa, fibrosa, araneosa foret. Eadem Claudii Iulii sententia, cujus verba infra citantur. Uterque confundit ari Ægyptii & fabæ historiam.

Ὁμοίως τὰς κηραίας, &c. Sic in vulgatis habetur Athenæi codicibus, nisi quod pro ὁμοίως, ὁμοίως, parvo legatur discrimine. In Aldino & Basileensi codice, κηραίας habetur; quomodo antiquus Athenæi legit interpret. Lili caulem fibrosum ac filosum esse, nemo facile negabit.

Ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἢ καυλῷ. Καυλῷ caput papaveris. A papaverini capitis similitudine, caput fabæ Ægyptiæ in quo semè continetur, καυλῷ, vel, quod magis aridet, καυλῷ dicitur. Plinius lib. 13. c. 17. ubi Theophrasti hæc verba de loto Ægyptia, Ἐπιφύεται δὲ ὁμοίως ὁ λωτὸς τῷ κύαμου, exponēs, vertit caput papaveris, his verbis; Cui fructus in capite papaveris similis. Idem libr. 18. cap. 12. Simile caput papaveris. Hesychius, καυλῷ ἢ τῆς μήκωνος (vulgo μέκωνος) κεφαλῆ καυλῷ καυλῷ. κεφαλῆ καυλῷ σάμας. Caput sine corpore. Caput fabæ Ægyptiæ Theophrastus simile facit σφραγίς, vesparii cellulis, παρομοίᾳ σφραγίδος. Falluntur, qui ipsum fructum à Theophrasto σφραγίς vocari arbitrantur. Dioscorides σφραγίς, id est, utriculum vocat, quod utriculo sive fuculo sit similis. Nicander in Georgicis, ut apud Athenæum libr. 3. legitur, κιβώριον vocat, quo faba continetur. Versus Nicandri, ut ab Athenæo citantur,

*Σπειρείας κύαμον Αἰγύπτιον ὄφρα θερείης,
Ἄφρα μὲν σφάνου ἀνύης, τὰ δὲ πεπτηῶτα,
Ἄκμαίου καρποῦ κιβώρια δαιτυμόιοισιν,
Ἐς χέρας ἠΐθεοισι πάλαι ποθέουσιν ὀρέξης.
Ῥίζας δὲ ἐν θοίνῃσι ἀφελήσας περὶ τῆς γῆς.*

*Ægyptiam tu fabam serito, ut post metus,
E floribus coronam texas. delapsò
Mature fructu, ciboria pransuris
Pueris, & jam pridem cupientibus in manum des,
Ego quidem radicem elixam in cupulis promo.*

Κιβώριον vocatur à similitudine poculi, ea forma appellati, quod ab ambitu latiore sensim decresceret usque ad innum pediculum, uti pulchrè pictura fabæ, quam Iustus Heurnius ex India misit, ostendit. Nisi, placeat, ipsum potius poculum à vasculo fabæ Ægyptiæ quo semè sive fructus continetur, nomen ciborii accepisse. Athenæus, lib. 11. Διδυμὸς δὲ φησι, ποτήριον εἶδος, ἢ τῆς αἰνῆς πᾶσι λεγόμενα σκύφια. ἀλλὰ τὸ καύτην εἰς σφῆτι σιωπῆσαι. αἰς τὰ Αἰγύπτια κιβώρια. Didymus ait, poculi genus esse, quod fortè suis vocatur scyrbium, ita nominatum quod infernè Ægyptii ciborium modo in augustum contrahatur. Certe & ipsum ciborium, sive vasculum, in quo fructus fabæ continetur, granis excussis & membraceis dissepimentis ejectis, poculi usum & vicem præbet; Et hoc voluit Nicander, cum in versibus jam citatis, flores in corollis usum habere refert, ac τὰ κιβώρια in manus adolescentum tradi, ut pocula inde fiant, quando scilicet fructus maturus inde extractus fuerit, aut deciderit; radicem autem in mensa coctam adponi. Κιβώριον propriè, ut dixi, vasculum, sacculus, calix, quo semen continetur. Nam κιβῶν apud Æolos, peris vel fuculus; unde & κιβῶν pro eodem cæteris Græcis. Inde

Inde κίβωτος arca, qua aliquid includitur. Aliud Etymon tradit Dioscorides, ac fabam ipsam videtur vocare, κίβωτος & κίβωτος, quod luto, velut arcula, condita feri solet. Οὗτος ἡ παλαιὴ φέρει φυσικὰ τῶν ἀφ' ἧσ' ἀποκαταστάσει, ἐν οἷς κίβωτος μικρῶν ὑπερβαίνει τὸ πῦμα ὡς πομφόλυξ. καλεῖται δὲ κίβωτος ἢ κίβωτος, ἀπὸ τῶν φυτῶν τῶν κίβωτος γίνεσθαι ὡς ἐν πηλίνῳ ἐν ἰκμοῦ ἀφ' οὗ, οὗτα τὴν εἰς τὸ ὕδωρ ἀφικνῶνται. At ubi defloruit utriculos gerit, folliculis similes, in quibus faba paululum supra operculum instar bullae prominere: ciborium aut ciborium adco nominatur, quasi loculamentum, quod feratur e jus nodi faba, ipsa humenti globa indita, atque ita in aquam dimissa. Sed pro, αὐτῶν, legendum videtur, ἐκ αὐτῶν, in ipso, scilicet vasculo ciborio. alioquin frigidissima originatio. Κίβωτος five κίβωτος, ut dixi, vasculi five poculi genus est. In qua significatione usus est Horatius lib. 2. carm. od. 7.

Oblivioso levia Massico
Ciboria exple.

Ipsi quoque fabae κίβωτος nomen tribuit Gal. lib. de Theriaca ad Pamphilianum. Δίδεται δὲ ἐπὶ τούτων ἀπὸ γλυκίως, ἢ μελιερῶτος ἀφ' ἐπιπέφυκτου διπυρρέτου, ἢ πηλίνου, κίβωτος Αἰγυπτίου τὸ μίγεσθαι. ὁ πηλὸς ἐπιχωρῶς κίβωτος κίβωτος καλεῖται. Scribe, ὁ πηλὸς ἐπιχωρῶς κίβωτος κίβωτος καλεῖται. Datur his ex passio, aut aqua mulsis, in qua dictamnium, aut ruta incoctus sit, fabae Aegyptiae magnitudine, quam quidam vernacula lingua ciborium vel ciborium appellant. Dioscorides hic, κίβωτος, & κίβωτος, ipsam fabam vocari scribit. κίβωτος qui scribat appellari, nondum repperi. Aetius Dioscoridem & Galenum sequitur, ac ipsam fabam five fructum κίβωτος vocat. τὸν καρπὸν τῆς Αἰγυπτίας κίβωτος καλεῖται κίβωτος. Fructum Aegyptiae fabae vocant ciborium. Κύβωτος ipsam vocat plantam, quod etiam alii fecerunt. Magis placet eorum sententia, qui ipsum vasculum ciborium vocant, & a similitudine poculi nomen impositum esse scribunt. Diphilus apud Athenaeum, δὲ δὲ γινώσκοντες κύβωτος ἐν τῇ κίβωτῳ καλεῖται ἢ ἐπὶ δὲ κίβωτος. Fabae que in ciborio nascuntur, recentes sunt difficilis concoctionis. Claudius Iulus, κίβωτος, vocare videtur ipsum caulem, & quicquid ex radice surgit, & supereminet aquis, Κολοκασίαν ἢ καλεῖται τὴν ῥίζαν, τὸ δὲ ὑπερβαίνει κίβωτος ὅστις ἰδίῳ (scribo ἰδίῳ) ἰδιώδεις τε τὰς φλοιὰς παρῆσαν Αἰγυπτίους. Colocasiā vocant radicem, quod supernascitur ciborium edules Aegyptias venas ac sila. Dixi legendum, ἰδίῳ ὅστις, iucundum spectaculum. Hoc explicat Strabo. Libro 17. οἱ οὖν κυμαῖνες ἰδίῳ ὅστις παρῆσαν καὶ τέρψιν ἴσιν εὐχαιρῶς (scriptū εὐχαιρῶς) βουλομένων δωροδοκῶν τῶν δὲ ἐν σκάφῃσι θαλαμηγῶν, ἐδύοντες (scriptū ἐδύοντες) δὲ εἰς τὸ πύκνωμα τῶν κυμάτων, καὶ συρμαζόμενοι τοῖς φύλλοις. Fabeta iucundum quandam aspectum ac delectationem praebeant convivibus; id faciunt in scaphis thalamiferis, densissima fabeta subeuntes, & eorum foliis obumbrati. Ἰδίῳ ἐπὶ ὅστις, quod per Nilū navigantes in Thalmegis & in densissima fabeta insinuat, foliisque eorum inumbrati iucundissime epularentur. Alii ipsam fabae plantam κίβωτος vocant. Dioscor. lib. 3. cap. 148. de nymphæa. φύλλα δὲ ἴσιν ὁμοίαν κίβωτος σκευῶν, folia habet similia ciborio, sed minora. Diodorus lib. 1. τὸ τὴν καλοῦσθαι κίβωτος δὲ ἀφ' ἧσ' ἀποκαταστάσει φέρει τὸν καλοῦσθαι Αἰγυπτίου κύβωτος, tum ciborium hic uberrimum, unde Aegyptia faba. Vulgata & recepta sententia est, τὸ κίβωτος plantam vocari à Diodoro, ut sit sententia, ciborium, id est, planta ipsa fert fabam; id est semen ipsum, five granum. Sed nihil obstat, quo minus dicamus τὸ κίβωτος apud Diodorum esse vasculum, quo fructus continetur; quod de loco citato Dioscoridis dici non potest.

Παθήματα σφραγίσ. Eodem modo vasculum cum fructu suo describit Dioscorides, ὅστις ἡ παλαιὴ φέρει φυσικὰ τῶν ἀφ' ἧσ' ἀποκαταστάσει, ἐν οἷς κύβωτος μικρῶν ὑπερβαίνει τὸ πῦμα ὡς πομφόλυξ. at ubi defloruit, utriculos gerit, folliculis similes, in quibus faba paululum supra operculum instar bullae prominere. Videt lector, me ἀπὸ μικρῶν, μικρῶν adverbium reponere. Nam faba hæc, si cum vulgari Græca comparatur, magna potius quam parva dici debet. Satis clare Strabo majorem Græca ait. καὶ κηρῶν ὁμοίαν πρὸς ἡμῖν κύβωτος, μετὰ δὲ μόνον ἐ γίνεσθαι ἀπὸ τῶν φύλλων, & fructum fabae nostrae persimilem (id est, Græca) magnitudine solum & gustu differenterem. Præterea ipse Theophrastus, μικρῶν ὑπερβαίνει αὐτῶν, paulo amplius supereminens. Doctissimi viri legunt, ἀπὸ φυσικῶν, φυσικῶν, quæ cellæ sunt vesparum, verbis fortè Theophrasti nimium addicti. Sed nulla est ratio, quo minus vulgaram retineamus. Nam φυσικῶν sunt folliculis; quales certe fabae hujus sunt capita. Hesy chius, φύσκι, κίβωτος, τὸ πικρὸν τεσσῶν. Ventur, aut crassum intestinum. Inde diminutivū, φύσκιος. Herodotus fructum ipsamque plantam his verbis describit. lib. 2. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κίβωτος ἰσοδύναμις ἰμφοῖρα, ἐν τῷ ποταμῷ γινώσκοντες καὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ ποταμῷ ἰσοδύναμις.

κίβωτος τῶν ἀφ' ἧσ' ἀποκαταστάσει ἐν τῇ ῥίζῃ γίνεσθαι κηρῶν σφραγίσ ἰδίῳ ὁμοίως. ἐν τούτῳ τρεῖς δὲ ὅσον τὴν κίβωτος ἰσοδύναμις συρμαζόμενοι δὲ ἐ ἀπὸ τῶν αὐτῶν καὶ αὐτῶν. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: Quorum fructus in alio calyce adnascente ἐ radice, simillimus specie est favo vesparum. In eo esculenta quedam instar nuclei olive coagmentata innascuntur, quæ & tenera commeduntur & arefacta. Ipsi plantæ lilii nomen tribuit, quod in multis loto, quam κίβωτος liliū vocat, similibus sit. Caule, floris forma, & constitutione. Nam rosis colore rubenti similis est: illud in quo fructus continetur loto simile. Theophrastus enim utriusque; κίβωτος simile, ait; sed fructus qui intus continetur diversus, uti & radix. Fructum contineri à radice adnascente, inquit Herodotus, ac specie simillima vesparum favis. Fructus Herodoti seculo, nomē aliquod proprium non videtur habuisse; saltem fabæ nomen obtinuisse, non fit verisimile. Optimè comparat ubi olive nucleo. Vide utriusque iconem & iudicium fer. Nec recedit ab eo Theophrastus, cum fabæ similem ait. Græcorum faba rotunda, non plana, uti nostra, five vulgaris. Vide caput de faba. Quod Herodotus & fabam Aegyptiam, & lotum κίβωτος nomine descripsit, errandi occasionem præbuit Athenæo, qui utrumque confundit, ac eandem facit plantam lib. 3. & lib. 15. γίνεσθαι ἢ οὕτως ἐν τῷ κίβωτῳ καὶ αὐτῶν σφραγίστων. καλοῦσι δὲ Αἰγυπτίους ἢ αὐτῶν λατῶν. Νουκρηπίτις ἢ οἱ ἰμοὶ, λέγεται οὗτος δὲ Αἰγυπτίους, μελιερῶτος, ἀπὸ οὗ ἐ μελιερῶτος τὸ σφραγίσ, πᾶσι δὲ ὁμοίως καὶ κίβωτος ὡς ἡνυκταί. Ex ciborii stros emicat coronis apertus, inquit, quem Aegyptii lotum vocant. Naucratica vero mei cives, inquit Athenæus, meliloton, à quo dicuntur melilotine corona, odoris suavissimi & magnis aestibus valdè refrigerantis. Hæc sunt absurda. Nemo loton vocari unquam dixit, florem qui ex ciborii stros emicat. Utrum lotus Aegyptia melilotina dicta, aliis iudicandum relinquo. Certe non facile quis probaverit utrum sic vocarint lotum Naucraticæ. Nullum epitomes auctor commisit peccatum. Ipsi Athenæi error est. Quod ex lib. 15. probatur, ubi ait, Ὅτις πρὸς τῇ καλλιῶν τῶν πύκνωμα καλοῦσθαι τὸ σφραγίσ Ἀπυπῶν γινώσκοντες ἐν τῷ αὐτῶν καλοῦσθαι λατῶν. φύσκι δὲ οὗτος ἐν ἰσχυρῶν ἡσυχίας, καὶ ἴσιν αὐτῶν χροῖα δὲ, ἢ μὲν τῶν ῥίζων ἰσοδύναμις. ἐν τούτῳ δὲ ὁ παλαιὸς ἔδωκε σφραγίσ Ἀπυπῶν καλεῖται, ὁ δὲ ἴσιν ὡς ἡνυκταί. Scio in ea pulchra (Alexandria) civitate coronam quandam textam ἐ loto ibi nascente vocatῶ Antinoiam. In paludibus lotus gignitur aestatis tempore. Floris duplex color: alter similis rosæ, ex hoc neclatum coronæ, quas propriè vocant Antinoias: alterius cyanicus color est, & quo lotina fit corona. Cur Antinoia corona vocata sit, hic non referam: puta ab Antinoo Adriani puero delicatulo nomen impositum, cujus historiam refert Athenæus. Alia majoris momenti examinanda sunt. Fabulosum est quod scribit in paludibus lotum nasci. Theophrastus in campestribus provenire tradit, quæ Nilo flumine quotannis inundante cooperiuntur. Idem Dioscorides. Habet hæc Athenæus ex Herodoto malè intellecto. De hac loto paulo infra plura. Loti duo genera tradit, coloribus inter se discreta, roseum unum, cæreuleum alterum. Herodotus duo genera lilii esse tradit, alterum roseo, alterum albo colore, Certe omnes lotum Aegyptiam candido colore scribunt. Vide Theophrastum, vide Dioscoridem. Non fit dubium, quin scripserit Athenæus χροῖαν, niveο, albo colore. De hac loto infra. Lotus roseo flore Athenæi, est faba Aegyptia. vide Herodotum, Theophrastum & Dioscoridem, Floris fabæ Aegyptiæ descriptionem mox examinabo.

Περιφραῖ, &c. Rectè hanc addidit vocem. Nam vesparum favi angulares, & ut plurimum sexanguli. Hujus fabæ fructus rotundus, ac in eo a favo difert. Significanter ergo vox hæc addita.

Τῶν κητῶν. Loculos capitis, in quibus fructus continetur, sic vocat. Favi cellula Aristoreli lib. 3. ἀπὸ ζώνων γένος. κητῶν dicuntur. καὶ τῶν τῶν κητῶν κητῶν; Forte scribendum, τῶν κητῶν. Sed nihil muto. ὁ κητῶν, cavitas in favis. Hesy chius, κητῶν, οὗτα τῶν τῶν κητῶν ἴσιν Ἀχαιοῖς, πρὸς δὲ σφραγίσ. ipsos favos ait vocari à nonnullis κητῶν. Achæum vero sic vocare favorum loculamenta & cavitates. Ab harum similitudine fabarum loculi vocantur κητῶν. Male legi in Aldino & Basileensi codice, κητῶν, omnibus constare arbitror.

Κύβωτος, &c. Ita vocatur planta, & fructus in loculis contentus, quod vel ex hoc ipso capite Theophrasti patet, ὁ δὲ κύβωτος φύσκι, & ἐν τῷ κητῶν κητῶν κύβωτος. Dioscorides, ὁ δὲ Αἰγυπτίους κύβωτος, ὁ δὲ ἰσοδύναμις καλοῦσθαι πικρῶν γίνεσθαι — ἐν οἷς κύβωτος μικρῶν ὑπερβαίνει, &c. Strabo ipsam plantam κύβωτος vocat. Ὅστις κύβωτος ἐστὶν ποταμῶν φύσκι καὶ ἀπὸ τῶν σφραγίστων. Idem, ὁ δὲ Αἰγυπτίους κύβωτος ἐξ οὗ τὸ κίβωτος. Hesy chius

Helychijus fructum ipsum κύαμος vocat. κύαμος, τὸ λεγόμενον Αἰγυπτίον κίβωριον. Ipsa planta κύαμος vocata, vel, quod fructum ferret Græcæ fabæ similem, vel, ὡς τὴν κύανον, quod granis intus prægnans esset, vel quod facie prætumida viseretur. Falluntur qui κύαμος loti vel fabæ Ægyptiæ vasculum existimant. Nemo unquam vasculum prætumidum, quod summa continet, κύαμος dixit. Faba hæc in cibum recipiebatur, uti Dioscorides scriptum reliquit, ac exsiccatam nigram esse ait. Ὁ δὲ κύαμος βιβρώσκειται ῥῆ καὶ χλωρὸς. Ἐξηραθέν δὲ γίνεται μελάς, & μίζαν τὴν Ἑλληνικὴν. Faba ipsa quoque cum recens est comeditur, siccata nigrescit, majorque est Græca. Fructus, quem nos ab Huernio accepimus, fabas intus continet nigras, in cæruleum vergentes, & vulgari faba Græca majores & oblongiores. Vide verba Herodoti supra citata.

Μικρὸν ὑπερβαίνει αὐτὸν. Aldinus codex & Basileensis, αὐτῆς. Scribe, ἐξ αὐτῆς, nempe, κυβάρων. E cellulis paululum eminere, ipsa docet autopfia, & fateri cogebuntur, qui ipsum viderunt fructum.

Πλῆθος δὲ, &c. Plinius lib. 18. cap. 12. Caput paraveri, colore roseo: in eo fabæ supra tricenas; Nemo non videt scribendum, supra triginta; τεράκοντα, Theophrastus.

Τὸ δὲ αἴθος, &c. Herodotus. ἔτι δὲ ἐν ἀλλῇ κείνῃ ῥόδῳ ἐπιμαρτυρεῖται, &c. Athenæus, εἰσὶν αὐτῶν ῥοδαῖά διὰ ἢ τῆς ῥόδου τοιαύτη. Vide quæ supra dixi. Dioscorides, αἴθος δὲ ῥοδῶδρον, διπλάσιον μήκωνος, florem roseum dupla paraverini floris amplitudine. Hunc florem inter coronarios recenset Nicander.

Σπείρειας κύαμον Αἰγυπτίον, ὄφρα Σερείης, Ἀνθεα μὲν σεφάνους ἀνύης.

Ægyptiam tu fabam serito, ut post metas, E floribus coronam texas.

Antinoiam coronam ex hac fieri supra diximus. De Antinoia corona hæc Athenæus lib. 1. Καὶ Πανκράτης τις τῶν ἐπιχωρίων Ποιητῶν, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐγνωσμένον Ἀδριανῶν τῶν αὐτοκρατορῶν ἐπιδημησάντων τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, μὲν πολλὰς περὶ τῆς ἐπιδημίας ῥόδου λατῶν, φασκάντων αὐτὸν εἶναι καλεῖται Ἀντιόχειος, ἀναπνεύσας ἑαυτὸν τῆς γῆς, ὅτι τὸ εἶμα ἐδέξατο τὸν Μακροχρῶστον λιόντα, ὃν καὶ τὸν Πανκράτιος τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Διούλου ἐκφυγῶν κεραιβιδίλῃσι ὁ Ἀδριανὸς, μετὰ ῥῥήμα ὄντα, καὶ πολλὰ ῥῥόνοι κεραιβιδίλῃσι πᾶσαν τὴν Διούλου, ἧς καὶ πολλὰ ἀοικητὰ ἐπιποιήσας οὗτος ὁ λιὼν. ἡδῶς οὖν ἐπι τῆς ἰστορίας εὐρίσκει καὶ νεώτερον, πῶς ἐν μουσῶν αὐτῆς στήσιν ἔχον ἰχθυόσας. Pancrates quispiam indigena Poëta, nobis etiam cognitus, Adriano Imperatori, cum esset Alexandria, velut ostentum ingens ac miraculum, spectandum præbuit lotum roseum, & Antinoium vocandum esse dixit, illumque terra procreatum, perfusa cruore Mauri Leonis, quem in Libya Alexandria finitima, dum venaretur, Adrianus prostraverat, belluam ingentem, quæ diu Libyam ita vastaverat, ut ejus magna pars esset deserta. Delectatus Imperator hominis inventione, quam novam excogitaret, annonam ex musarum redditibus ei largitus est. Ad postrema, de musarum redditibus, Dalcampius, quos vel civitas, vel Imperator, musarum cultoribus, & humanioris litteraturæ professoribus assignabat. τῶν ἐν μουσῶν στήσιν, fortassis, ἐν μουσείῳ. Nam quod ait Philostratus, μουσῶν ἐν τῶν Αἰγυπτία συγκροτοῦσιν τοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῆ ἰδιογίμους, Museion erat Ægyptia mēsa, qua excipiebantur vivi toto terrarū orbe elegantes, præclarissimi & eloquentes, verba digna sunt quæ confiderentur. Ἡδεῖς οὐδὲν ἐπι ἰχθυόσας, nisi est mendū librariorū, figurate dixit, ἰστορίας, ὁρῶσιν καὶ νεώτερον, pro, ἰστορίας ὁρῶσιν αὐτοῦ νέου ὄντος, ut, paterā libamus & auro. Omnino ἀπὲρ ἐν μουσῶν, legendū, ἐν μουσείῳ. sed νεώτης non hic significat νεῶς ὄν, juvenis; nec eo dictum est, quod juvenis esset Poeta: sed ea significatione vocem νεώτην posuit, qua Latini novitatem; quod optimè animadvertit Interpres.

Παρὰ φύσιν τῶν φύλλα μίζαλα. Plinius lib. 18. cap. 12. folia ampla. Idem lib. 21. cap. 15. Thyrsus autem, qui inter folia emicat spectabili, foliis latissimis, etiamsi arboreis comparentur, ad similitudinem eorum quæ personata in nostris amnibus vocamus. Adeoque Nili sui dotibus gaudent, ut implexis colocasiae foliis, in variam speciem vasorum, potare gratissimum habeant. Seritur hæc jam in Italia. Thyrsus vocat, quem scaphum dixit in faba Ægyptia, cujus radix colocasia dicebatur. Dux plantæ in Ægypto colocasiae dictæ, quam arum nominamus Ægyptium, & fabam eodem cognomento. Utriusque hic historiam confundit Plinius. Colocasia, quæ faba Ægyptia, nunquam sata in Italia. De hac questione mox. Caulem hujus Thyrsus vocat, Theophrastus κύαμος, Strabo ῥαδόν. Theophrastus ὡς ἀφύσιν τῆς φύλλα μίζαλα παρὰ ἰστορίας τῶν κύαμων. Verba Theophrasti quomodo verti debeant, mox dicam. Perfime hic, κύαμος, grana fabæ vertunt; cum caules deberent

dicere fabarum. Folia, inquit, amplissima, etiamsi arboreis comparentur. Illud non est magnum miraculum. infinix sunt herbæ, quæ omnes folio arboreis, perpaucis exceptis, superant: quod arboribus, natura non dedit amplissima folia. Solent esse vel mediocria, vel parva & angusta, qualia maxima pars. Corrigit, foliis latissimis, sed jam si arboreis comparentur. Latissima esse dicit folia colocasiae; sed si arboreis comparentur: quamplurimæ enim sunt herbæ quarum foliis si conferantur folia colocasiae, non possit dici ea habere latissima; Vtrique colocasia tam ampla habet folia, ut pauca sint herbæ, quarum folia harum excedunt magnitudinem. Ari enim genus, quod colocasia nomen præfert; foliis est nemiphariis longioribus, ari proximis, &c. Ita Prosper Alpinus, qui in natali solo vidit hanc colocasiam. Si habet folia nymphææ longiora, magna sint oportet; perpaucæ admodum herbæ foliorum magnitudine vincunt nemipharem: nec latissima folia tantum huic, si arboreis comparentur, sed etiam si herbaceis, immo respectu magnitudinis foliorum nemiphariis, arbores folia quasi nulla habent, id est, plures arboreas adeo exigua habent folia, ut comparari, quo ad magnitudinem, cum nymphææ foliis nequeant. Idem de faba Ægyptia dico, cujus & iconem & descriptionem, ante non exhibitam, mox exhibebo. Scribe. Folia amplissima, etiamsi herbaceis comparentur. In herbaceo genere, nymphææ folia ex latissimis esse nemo inficias ibit: ampliora non puto dari personatæ, si exceperis. Subjungit Plinius, ad similitudinem eorum quæ personata in nostris amnibus vocamus. Hæc vel corruptissima, vel multis erroribus involuta. Romani, personatum, de herba non dicunt, sed personatam. Deinde de foliis tantum agit Plinius, quæ personati, vel personatæ nomen non habent. Insuper colocasiae folia nymphææ comparat Dioscorides: arum etiam Ægyptium, quod colocasiam vocari dixi, folia nemiphari fert similia. postremo personata in amnibus non nascitur. Ne concitator videar in Plinio, lego, ad eorum similitudinem, quæ prælata in nostris amnibus notamus. Hujus lectionis vestigia quædam in antiquo nostro codice habentur: Ad similitudinem eorum quæ personata in nostris amnibus vocamus. Ex, persaria, fecerunt, personatæ, ex codice Romano, in quo personatæ, cum prælata restituere debent. Rectè autem, manibus, in, amnibus restituerunt. Dicit Plinius latissima folia colocasiae, ad eorum similitudinem esse quæ prælata spectantur in amnibus. Folia prælata quæ in amnibus nascuntur, non alia sunt quam nymphææ. Doctiss. Salmasius scribit, ad similitudinem eorum, quæ per se nata in nostris amnibus notamus. Vide quæ præter lectio.

Πῶς ἑπιμαρτυρεῖται. Scribe πῶς ἑπιμαρτυρεῖται, vel ἑπιμαρτυρεῖται. Πῶς enim apud cæteros Græcos auctores masculini est generis. Xenophon de Cyaxelo loquens, ἐπιμαρτυρεῖται τὸ δένδρον περὶ καλύψην πῶς ἑπιμαρτυρεῖται, λδοκῶ. vide caput de Malo Medica. Dioscorides πεπῶσι comparat. ἔχει δὲ φύλλον μίζαν ὡς πίπεσον, folium habet amplum instar Petasi, sive galeri. In antiquo codice πεπῶσι habetur. quam lectionem sequitur Ruellius; nobis vulgata arridet, quod πίπεσον & πῶσι eandem rem quandoque significant. Tam πῶσι, quam πίπεσον capituli integumentū, rotundum in modum galeæ factum significat: unde utraque vox, galerus exponitur. Quæ πίπεσον forma fuerit, πῶσι docet; quæ πεπῶσι quasi πεπῶσι dicta est, quod petasi figuram referat folium. Πῶσι & πῶσι res non valde dissimiles, quod vel ex hoc ipso Theophrasti capite probatur, ubi eandem facere videtur. Lori enim folium fabæ Ægyptio folio comparat, ac πίπεσον vocat. Τούτου δὲ τὸ ἑπιμαρτυρεῖται ὡς ἑπιμαρτυρεῖται, καὶ οἱ πίπεσοι δὲ ὡσεύτως. Fabæ hujus folia poculi vicem præstare, auctor est Strabo lib. 17. Ἐστὶ γὰρ σφῆδρα μίζαλα ὡς (scriptū ἔστι) καὶ ἀπὸ ποτηρίων ἐπιμαρτυρεῖται ἔχει γὰρ πῶσι & καλύψην ἐπιμαρτυρεῖται ὡς τοῦτο. καὶ δὴ ἡ Ἀλεξανδρεῖα μίση τούτων ἐστὶ καὶ τὰ ἐπιμαρτυρεῖται, ὡς οὐκ ἐστὶν ἑπιμαρτυρεῖται. καὶ οἱ ἀγροὶ μίαν τινὰ τῶν ἀποσπῶν καὶ ὑπότω ἔχουσι πῶσι καὶ τῶν φύλλων, ὅ τῶν δὲ κύαμων τοιοῦτον. Quæ (folia) adeo magna sunt, ut poculorum & catinorum usus præbeant (habent enim concavitatem quandam ad id idoneam) unde Alexandrina officina iis plena sunt, & pro vasis utuntur. agri quoque ex his fabis reditum habent, ac faba quidem talis. Agrine ex foliis reditum habent? at in iis non provenit faba, sed in amnibus & paludibus. Deinde ab agris redit ad supremum magistratum tributum: agri vero nullum accipiunt, sed patrono porrigunt. Scribe, & οἱ ἀγροὶτες μίαν τινὰ, id est Magistratus, inter cætera reditum genera, habet & tributum à faba Ægyptia. Plinius quoque ex foliis colocasiae implexis Ægyptios vasa factitasse ad potandum, scribit lib. 21. cap. 15. Adeoque Nili sui dotibus gaudent (Ægyptii) ut implexis colocasiae foliis in varias species vasorum

Sorum potare gratissimum habeant. In eo à Strabone diffidet, quod Strabo sponte sua ac natura cavitatem quandam habere tradit poculis ac vasis idoneam, qualem habent Nymphææ folia, quando non sunt in totum supra aquas expansæ. Non raro enim oris per ambitum replicatis reperiuntur, nec tum malè catinorum & scyphorum figuram ostendunt. Non igitur, ut Plinius ait, iis implexis opus, quæ natura concava, ita ut catini scyphique instar usum præbere possint.

Τὸν αὐτὸν ἔχοντα κωλὸν τῶν κυάμων, &c. Κωλὸς, hic idem quod pediculus. Vult folia fabæ eundem habere caulem cum fabæ ipsius Thyrsos; quod non prodeant è caule cum longis pediculis, ut in aliis solent, sed pressius adhærent, & nullo pediculo enascuntur. Locum hunc negligenter admodum interpretatur. Verte, *Flos duplo major quam papaveris, saturati rosei coloris; caput extra aquam attollitur. Ad singulos fabarum caules folia adnascuntur, magnitudine paria, Pileis Thessalicis; quorum pediculus & caulis qui caput profert idem.*

Σωτὴρ ψυχῆς ἀνὴρ ἐκαστος, &c. In Aldino & Basileensi habetur; σωτὴρ ψυχῆς ὁ ἕκαστος τῶν κυάμων φανερὸν ἐστὶ τὸ πικρὸν συνιζομενόν ἐξ ἑκείνου. Vertunt, *fabam quamque conterenti, amarum illud ex quo pilula fit, inflexum patescit.* Quid velint, nescio. Amari quid fabam habere, extra controversiam est. Dioscorides, ἐπεὶ αἰπυλῶν δὲ ποιεῖ τὸ ἐν μέσῳ χλωρῶν αὐτῶν, πικρὸν δὲ καὶ τὸ πῶν ῥιζῶν, λέγον σὺν ῥιζῶν συνιζομενόν ἐν ἰσχυροῦσιν. Cæterum, ad aurium dolores facit, quod in earum medio viride spectatur, gustu amarum, si cum rosaceo coctum instilletur. Sed hæc nihil ad præsens institutum. Nemo, quod sciam, amarum inflexum esse dixit. Imaginari nequeo, quomodo sapor aliquis dici possit inflexus, nec scio, quomodo ex eodem pilula nasci possit. Corruptus ergo Theophrasti codex. Scribe, φανερὸν ἐστὶ τι μικρὸν καὶ συνιζομενόν, &c. Verte, *si vero singulos fabarum caules contriveris, apparet quid parvum & contortum intus, unde fit pileus sive petasus, id est, folium.* Dicit, quod paulo ante dixi, folia fabæ Ægyptiæ eundem habere caulem cum fabæ ipsius capite. Id probat hoc argumento; quod non prodeant è caule cum longis pediculis, ut in aliis solet fieri plantis, sed pressius adhæreant, & nullo nascantur pediculo. Si quis autem scire velit foliorum exortum, & ubi cauli adhæreant, ipsum caulem necesse esse terat, conspici intus poterit quid parvum & contortum, quod quasi ortus & rudimentum est ipsius folii. ἢ πῶν, folium, quod Dioscorides πέπυσον vocat. Vide quæ supra dixi.

Τὰ μὲν οὖν πῶν τὸν κωλόν, &c. Librarii cum ignorarent, τὸ πῶν folium esse, nec imaginari possint folium pilei formam posse referre, vel τὸ πῶν imaginarentur esse pilulam, quæ figura folio non convenit; pro, πῶν τὸ φύλλον, reposuerunt, πῶν τὸν κωλόν, cum de fructu non agat Theophrastus, sed de folio, quod pileo lato ac rotundo simile. Cæterum, qui epitomen concinnavit Athenæi, quæ de folio tradit Theophrastus negligenter omisit; ita habet.

Ἡ δὲ ῥίζα. Radicem hanc Dioscorides, κολοκασίαν vocari ait. ῥίζα δὲ ὅτι παρὰ τὴν καλούμεν. βιβρωσκομένη ἐφθίη καὶ ἀμὴ, κολοκασία καλούμενη. Radix subjacet harundinis radice crassior: quæ cocta crudaque estur, & colocasia nominatur. Diligenter attendendum ad ea quæ dicturi sumus. Duæ plantæ colocasiæ nomine gaudent. Fabæ hæc Ægyptia, & alia quædam, de qua mox agemus. Hæc cum ex antiquioribus nonnulli nescirent, duas plantas confuderunt. Ipsa planta, faba Ægyptia, raro vel nunquam vocabatur κολοκασία, sed radix nomen illud habebat. Claudius Iolauus, qui utramque colocasiam confundit, apud Stephanum in voce, Ἀκτὴ, κολοκασίαν μὲν τὴν καλοῦσιν τὸν ῥίζαν, τὸ δὲ ὑπερπεφυκὸς κισώριον. Hæc de nulla alia planta possunt intelligi, quam Ægyptia faba. utrumque dixerunt veteres, κολοκασία & κολοκασίον. Dixi Claudium Iolaum confundere utriusque colocasiæ historiam: verba hæc quæ, subjiciuntur, de faba Ægyptia intelligi nequeunt, ὅτι δὲ τὸ πῶν, ἐπὶ τὸ πικρὸν ἔστι πῶν, ἢ ὁ κωλὸς ἢ τὸ ῥίζα πάντως ἐστὶν ὀφθαλμῶδες τὸ ποικίλον, ἐπὶ τὰς κισώριους, ὅπου αὐτὸς ἀντὶ τὸ πικρὸν, φύοντα αὐτὸς ἐπίσται. invenit amnem & fatidicam herbam, cujus caulibus & radice serpentum maculis similis conspicitur. capita quotiescunque amputaveris, de novo semper venascuntur alia. Hæc, inquam, in faba Ægyptia non reperiuntur, sed in dracunculo, de quo vide cap. 9. Hujus caulibus versicolor est, unde serpentaria dicta; dracunculus arum dicebatur. Confundit ergo, & miscet trium plantarum historiam Iolauus; fabæ Ægyptiæ, ari Ægyptii vulgo vocati, (quod colocasia dictum fuit, ut mox ostendam) & dracunculi. de quo vide cap. 9. Confundit etiam Plinius utramque colocasiam lib. 21. cap. 15. In Ægypto, inquit,

nobilissima etiã colocasia quam cyamon aliqui vocant. (Radice fabæ colocasiam vocabant, non ipsam plantam; quod mitto.) Hanc (in Nilo metunt. (hoc de Ægyptia faba.) caule cum coctus est araneoso. Hæc quæquam de Ægyptiæ fabæ caule, ut supra ostendimus, dici possunt; tamen verifimilius fit de aro Ægyptio dicto, Italiæ jam familiari, intelligi debere. Certè de eo intelligendus versus Martialis supra citatus.

*Niliacum videbis olus lanasque sequaces,
Improba cum morsu fila manumque trahes.*

Loquitur de colocasia Italiæ jam familiari. Ægyptia faba in Ægypti fluminibus, & paludibus nascitur, nec ad Romanos delata sationis causa. Quod de latitudine foliorum ait, de utraque intelligi potest, sed poculum mentiebantur tantum Ægyptiæ fabæ. Pergit Plinius, *Seritur jam hæc in Italia.* Hoc fabulosum est: altera tantum colocasia in Italia ferebatur, quæ Ægyptiis calcas dicitur. De qua versus Virgilii intelligendus,

Mistaque videnti colocasia fundit acantho.

Ubi notat Servius, herbam esse colocasiam, quæ post devictam ab Augusto Ægyptum innotuerit, & Poëtam dicendo, *fundit*, abundantiam floris ostendisse. De hac Palladius in Februario titulo 24. Hoc mense colocasiæ bulbos ponemus, amant humidum locum, pinguem, maxime irriguum. Circa fontes letantur & rivos, nec de soli qualitate curant: si perpetuo foveantur humore, frondere propè semper possunt: si tanquam citreæ tegumentis defendantur à frigore. Media rursus terrena pars esse debet, ut colocasiis conferatur, aliisque familiaribus aqua viridibus, quæ inopacant avium receptacula. Hæc de nulla alia, quam aro Ægyptio, quæ calcas dicitur, intelligi possunt, quod tali solo teste Alpino gaudeat. Hæc radicem habet bulbaceam, cum fabæ Ægyptiæ, auctore Theophrasto, arundinaceæ sint. Certè radix quæ hodie culcas dicitur, ab antiquo nomine colocasium, bulbacea est, totaque facie divertit ab Ægyptiæ fabæ radice, quæ, quantum ex descriptione Theophrasti colligere licet, nymphææ similis est. His accedit, quod Plinius, ubi de colocasia agit, nec floris, nec capitis, sive calycis, in quo continebatur fructus, aliquantum supereminens operculi instar, mentionem faciat, quod optimè congruit cum iis, quæ Alpinus lib. de plantis Ægypti cap. 33. tradit. *Ego ex innumeris illis viventibus, a me sæpe inspectis, nullum unquam florentem videre* (vide quæ infra dicuntur) *aut cum aliquo fructu, vel aliquo caule, potui.* Non dubium, quin Plinius partem descriptionis colocasiæ habeat ex auctore qui hodie non extat. Duæ ergo plantæ colocasiæ nomen audiunt. Sed videntur veteres arum, Ægyptium vulgo dictum, non κολοκασίαν, sed κολοκάσιον vocasse. Ab Iolao & Aetio, κολοκάσιον vocatur. Aetius fabam vocat κισώριον, & ejus virtutes seorsim explicat. At ubi de colocasia tractat, non meminit eam radicem esse κισώριον, vel fabæ Ægyptiæ. Κολοκάσιον, ἢ ἡ ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς ῥίζης ἐστὶ ἡ δύναμις τῆς τῶν γυλιδῶν καὶ κωμῶν (in editis βρομύων) γλυκῶν δὲ αὐτῆς τὸ σῶμα ἐστὶ ὄστιν ἐν ῥυπτικῆς μετέχει δυνάμεως, ἐστὶ δὲ καὶ στυγίλιον. Colocasiæ radicis similis vis est rapis ac cepis, viscosum autem corpus ipsius est, unde extersoria facultatis particeps est, & ventri in cibo sumpta accommodat. Idem Aetius colocasium manzanium vocari tradit. Κολοκάσιον, ἢ κισώριον. Apud Simeonem Sethi, κισώριον legitur. Τὸ λεγόμενον κισώριον ἔχει μὲν ἐπὶ καὶ ἐπὶ καὶ τὸν β. δόξασιν. Diximus, colocasium arum Ægyptium esse. Hoc describit Plinius libr. 19. ad finem cap. quinti. *Est inter genera bulborum & quod in Ægypto aron vocant, scilla proximam amplitudine, foliis lapathi, caule recto, duum cubitorum, baculi crassitudine, radice mollioris naturæ, quæ edatur cruda.* Radix calcas sive colocasii, scillæ nec magnitudine nec crassitudine, nec amplitudine cedit; de ea loquor, quam describit Alpinus. *Foliis lapathi*; latifolii maximi, intellige, *caule recto duum cubitorum baculi crassitudine.* Hoc unicum, inquit, obstat, ne colocasium hodiernum posset esse Ægyptium. Nam qui colocasium Ægypti describunt, caulem habere negant; quod fatemur, sed tandem recentioremaxime prosperi Alpini, diligentia repertum, & caulem & florem ferre. Vide descriptionem; sed duum cubitorum baculi, non est crassitudine. In antiquo codice legitur. *Caule recto: duum cubitorum baculi crassitudine.* Magna hæc herbacei caulibus crassitudo; paucæ arbores duum cubitorum crassitudine; Quod cum doctissimi animadvertent, maluerunt scribere, *caule recto duum cubitorum, baculi crassitudine.* Sed quæ baculi crassitudine? Quis baculos non novit crassitie admodum differre? Præterea

Culcas cum flore:

Culcas vulgaris
sine flore.

terea non est duum cubitorum longitudine caulis colocalifae, sed palmae tantum unius. Corruptum puto codicem ac scribendum, caule recto, duum digitorum baculi crassitudine. Nec tamen eam crassitudinem caulis habet. Quocumque modo scriperit Plinius, ex foliorum magnitudine collegit, caulem tantae magnitudinis & crassitudinis esse. Hoc arum, ut Plinius ait libr. 2. quidam dracontion esse dixerunt. *Aegyptus* hanc maxime gignit, quae & arum, de qua inter bulbos diximus, magna cum dracontio litis. Quidam enim eandem esse dixerunt; Glaucias satu discrevit, dracontium sive strem esse pronuncians; alii radicem arum appellaverunt, caulem vero dracontium. Inter eos qui arum cum dracontio confundunt, est Iolus, ut supra ostendimus, & fortassis ipse Plinius; saltem auctor ille ex quo habet, caulem duorum esse cubitorum, crassitie baculi. Haec pulchre dracontio vel dracontulo conveniunt. Hoc arum etiam a quibusdam vocabatur. Vide cap. de dracontio & aro. Malunt alii caulis nomine intelligi foliorum longissimos pediculos; sed tantam magnitudinem nequam habent. *Arum Aegyptium mollioris*, inquit Plinius, naturae habet radicem, quae edatur & cruda. Vulgare arum radicem habet valde acrem, ac ferventem. mitior haec qualitas in Aegypto aro. Ideoque Plinius mollioris inquit esse naturae, adeo ut videatur ejusdem naturae cum aro Cyrenaico Galeni. Vide cap. de aro. Arum illud Aegyptium, colocalifion esse vocatum restat ostendamus. Ita à Cypris vocatum Auctuarii Auctor ostendit. ἀροῦ τὸ καλὸν ἄρονον τὸ δὲ Σούρις λεῖψαι, οἱ γὰρ ἀλίμων, οἱ δὲ Θύμιον, οἱ δὲ ἀροῦ καὶ τῶν, οἱ δὲ Κύπριοι καὶ καλοῦσι τὸν ἄρονον. Hoc de nullo aro intelligi potest, quam de Aegypto. Nomen colocalifii impostum, à foliis latissimis. Colocalifia enim quasi καλοῦσαν, καλὸν, κάσιον, κάσιον diminutivum à κασῆς, καλοῦσαν ergo quasi μικρὰ κασῆς, vel κασῆ, quod idem est, significat κασῆς vel κασῆς tapes vel amphitapes. Hesy chius κασῆς, ἀμφιπέπης καὶ πλωπῆ. Arcad. Grammat. κασῆς τὸ πλωπῆ, ἰμάποι ἀεισάπτου. Idem, τὸ δὲ κασῆς δὲ τὸ κασῆς γίνεται καὶ τὸ ἀεισάπτου τὸ δὲ κασῆς εἶδος τῶν ἰμάποι οὐστὶ καλοῦμένου. Hesy chius, κασῆς ἰμαῖον παρὰ καὶ ἀεισάπτου. Elegantisime ergo medii aevi Graeci, arum Aegyptium culcas vulgo di-

ctum καλοῦσαν vocarunt, quod folia ejus sint τὰ καλοῦσαν, id est parvorum tapetium, vel curtarum lacernarum, ab amplitudine scilicet. Quaterna aut quina habet folia, carnosae, nymphæe foliorum modo, sed nervosa admodum, & pluribus venis five fibris eminentioribus, exteriori parte contexta, incavaque, amplissima, ut plerumque perforatae folia superent, nunquam madentia, etiam si aquis immergantur; longis, crassis, firmisque pediculis subnixa. radice crassa, magna, duplici ut plurimum, & lagenulae instar efformata (quales eruit Clusius ad monasterium pera longa) quae aliis ad latera adnatis se propagat, & fibris aliquot nititur. Recepta opinio, hanc esse fabam Aegyptiam quae Theophrastus describit, & omnibus persuasum nunquam florere. Ignorarunt Botanici duas plantas colocalifae nomen habuisse. arum Aegyptium, quod proprie colocalifion dicebatur, ex qua vox Aegyptia culcas, & Boetica alcoleaz deducta, & faba Aegypti, cujus radix, teste Dioscoride, colocalifia. Multa impediunt quo minus culcas sit faba Aegyptia. Radix nullam cum arundinis aut nymphæe radice similitudinem habet; flos, fructus, & caulis plane dissimiles. Atqui recepta jam opinio, non florere. Alpini auctoritatem supra adduximus; hic scribit se nunquam in Aegypto florentem vel fructum ferentem culcas vidisse. Idem refert Bellonius libr. 2. cap. 28. *Agri*, inquit, plurimis locis, ορυζα, πορρο, μυζα erant arbore confiti, interdum etiam colocalifia. Quia vero hujus colocalifia, quae etiam lotus & faba Aegyptia appellatur (id jam falsum ostendimus) fructum magna diligentia perquisivimus, illiusque inquisitione Cairi incolis videndos nos praebuimus, occasionem sumpsimus inquirendi, cur veteres eam fabam Aegyptiam nominarint. (nunquam culcas sic vocarunt) cum fabas non ferat. Tandem hanc erroris originem esse deprehendimus. (vera profecto erroris ipsius Bellonii origo) Herodotus, auctor vetustissimus, duarum stirpium in Nilo nascentium meminit, quarum altera sit rotunda radice, quae colocalifia est (vide quae supra dixi, item caput de loto, ubi luce meridiana clarius probatur gravissime errore Bellonii, qui herodoti verba negligenter legit) altera quidpiam olivarum nucleis simile, quodam capite ferat. Reliqui

liqui post eum auctores, alter alterius verba sequuti, ad arbitrium descripserunt. (mera calumnia, Theophrasti scripta contrarium docent) Nam quod Theophrastus spinosam ei radicem tribuit, (hoc paulo infra examinabitur) rem aliter se habere ipsa experientia docet. Dioscorides de faba Ægyptia agens, Theophrasti verba ferè expressit, & utrumque interpretatus est Plinius. Hæc Bellonius. Tandem diligentia Alpini observatum, florem ferre, lib. 2. de Plantis exoticis cap. 18. ubi radices forma quoque differre observavit; nec tantum radices, sed folia; ac alteram quidem μακρορίζαν, macrorhizam, alteram Strogylorizam, scribe στρογγυλορίζαν, vel strongylorizam vocat. Id est longam & rotunda radice præditam. Μακρορίζαν folia longè minora cernuntur, tenuiora, & magis in acutum definita colorisque virentis dilutioris; pediculi itidem sunt longè subtiliores, gustus multò acrioris acutiorisque. Radix vero longè gracilior, exterius obscurior, intus non ita alba, ut altera visitur; saporis itidem acrioris; per rectum autem in terra manere videtur (id est in altum descendere) seu jacet ut betæ radix. Hanc colocasiam non admodum frequentem esse tradit, nec florem huius sibi conspectum. De rotunda hæc tradit idem Alpinus his verbis. Præfenti hoc anno M. DC. XII. ex Ægypto varias radices colocassarum accepimus videntes; quasdam longas, quasdam rotundas, in quibus duas differentias observavimus, sc. quasdam illarum magnum malum cotoneum rotundum æmulantes, quales accepi ab Antonio Antonini, qui multos annos & chirurgiam, & pharmacopoliā in Ægypto fecerat, quique proximè Venetias ex Alexandria Ægypti venerat. Hæ radices germinant, ut omnes aliæ bulbosæ faciunt in apicis radices medio: exterius rubescunt, intus candidant, gustu acres cum adstrictione observantur. Post aliquot menses alias, & longas & rotundas accepimus ex Cairo Ægypti a Mattheo Carbono Philospho, & Medico illustri abhinc multos annos, ut superius quoque dictum est, in Ægypto Medicinæ faciendæ causa, morato, amico plurimū observando. De longis satis superque diximus. Rotundæ a prioribus differre visæ sunt, quod prioribus longæ majores in latitudine quadrantenus fuerunt, & veluti compressæ, & latæ, quæ id proprii habent, ut non omnes in apicis radices medio germinant, at circū circa in apice nihil germinis in apicis medio producentes. In colore, gustuque; aliis similes visæ sunt, Sed age dicamus, quæ de his scitu digna existimavimus; & primo quod quædam illarum in hortulo nostro floruerint; atque postea, an hæc colocasia Aron Ægyptium sit æstimanda: de qua re tametsi sciam me abunde satis disputasse in nostra historia Ægyptiaca, in presentia majori veritatis argumento (quod hanc plantam floruisse viderimus) rursus accuratorem sermonem habere instituiamus, & in hoc sensu non dubitavimus septies etiam repetita fastidium studiosis nullum allatura, quod id a nobis fiat veritatis duntaxat indagandæ studio. Neque immerito sane, cum haud nondum earum stirpium Ægyptiarum cognitio planè nobis innotuerit, Sed ad rem venio. Hoc anno inquam 1512. circa medium Iulii mensis radix colocasie rotunda, ex iis, quæ germinant in apicis medio, quam præterito anno acceperam ab Alexandria Ægypti ab Antonio Antonino, quæ erat amplitudine mali cotonei, in secretiori meo hortulo terræ, mense Aprili constita; non sine maxima, & mei, & aliorum multorum admiratione unicum florem produxit, ex cauliculo rotundo per pediculi unius folii majoris fissuram exeuntem, figura & magnitudine Ariflori quam simillimum, palmarem longitudinem cauliculo cum flore non excedente. Primum cauliculus exiit rectus, rotundus, asparagi crassitie, cum foliis istiusce plantis concolor, in cuius apice vagina seu involucrium longum, ari involucri simillimum cernebatur, minus quam in Aro, admodum in subtile desinens, undique clausum, coloris aurei, cui viride sit permixtum. Quod biduo sese per longum explicuit, floremque exclusit digiti minoris longitudine, macropiperis crassitie, colore candido, ac veluti serpentis caudam, quasi serpentis linguam foris ex ore exertam simulantem, & post triduum involucrum cum flore, fere totum emarcuit, (quod non sine molestia tuli) forsitan ab immodica irrigatione. Hoc igitur inquam, anno in nostro hortulo colocasia rotunda floruit, & non sine multa studiosorum, & admiratione, ac fere non parvo stupore, quos prius non la-

tuerat, ullam colocassarum, vel in Ægypto, vel in Creta vel in Cypro, cum flore visam unquam fuisse. In Ægypto (ut alias quoque dixi) mihi conscius sum, nunquam colocassarum aliquam, caulem vel florem promptissime, Ægyptio: universonum testimonio longa experientia deprehensum esse constare; Jacobus Mannus medicus Salodienfis, qui ante me multos annos in ea Provincia magna cum laude ad Venetum nationem Illustrissimam sanandam, medicinam fecit, amicus mihi familiaris, sæpius quam sanctè juravit se nunquam, etsi magno studio perquisierit, potuisse aliquem florem in colocassis videre, & multo unius aliquem Ægyptium audire, qui forte florentem quampiam ex colocassis viderit. Petrus Bellonius Cenomanus, olim simplicium medicamentorum indagator solertissimus, expressit in suis itinerariis observationibus, pluries ex Ægyptiis cum rogasset, ut ipsi ostenderent colocassarum flores & fructus, fuisse maxime derisum, quasi rem ridiculam petiisset, qui ingenuè fateerentur in eo solo nunquam vidisse flores in illis plantis, neque ab aliquo intellexisse eas plantas flores promptissime, neque ullos fructus. His vero testimoniis persuasus, nunquam ante hanc diem mihi potui persuadere, multo minus in aliis locis colocassis alienigenis, unquam in ipsis plantis flores conspectos fuisse, neque in alieno solo floruisse. Quis quæso me de hac re fortiter deprehendet? Quippe quod mordicus negaverim in Italia colocassias quosdam flores aliquando promere potuisse, si verum sit in Ægypto, solo illis patrio, nunquam floruisse. Nunc vero ingenuè fateor, me falso id credidisse, cum in meo hortulo uno, ut dixi, ex colocassis macrorizis hoc anno vivens unicum florem protulerit. Quem florem viderunt plures rei Botanice studiosi, cum Patavini, tum aliarum nationum. Primi fuerunt Germani tres, scilicet Henricus de Plettenberch Livonus, Iacobus Wolfangus, Pomerus Norimbergensis, & Ioannes Henricus Kirchbergerus Norimbergensis, unus ex doctissimis meis auditoribus. Ex Patavinis vero qui multa cum voluptate hunc florem diligenter conspexerunt, fuit Paulus Gualdus Vincentinus Patavinæ Diocesis Episcopi Vicarius admodum illustris, generisque nobilitate, & propriis virtutibus inter nobiles præfides plurimi æstimatus; simul cum admodum Reverendo Presbytero Laurentio Pignoria, morum suavitate, & reconditarum litterarum studiis editisque doctissimis scriptis apud Gymnasii Patavini, & professores, & studiosos maxime celebris, cum multum itidem Reverendo presbytero Martino Sandelli, D. Martini Patavii præfide, viro in bonarum litterarum studiis exercitatissimo. Quid amplius dicam? Nonne fere innumeri medicinæ studiosi ipsum sæpius, & videre & revidere voluerunt? Supposita vero hac veritate, scilicet, quod aliquando visum sit, colocassarum quasdam floruisse (quod & Ferrandus Imperatus, & Fabius Columna, viri in naturæ cognitione eminentissimi, annis proximis me per litteras certum fecerunt; quippe non semel Neapoli aliquas ex colocassis flores promptissime) duo nunc cognoscenda proponimus: Unum, quamobrem quædam colocassarum in Italia aliquando floruerint, & in Ægypto, Creta Insula, & Cypro locis iis plantis patriis, nunquam. Alterum, an Colocassia rotunda quæ florem fert, quod multis viris de plantarum studio bene meritis visum est, Aron dici debeat, aut possit. Quod ad primum pertinet scilicet cur sit, quod stirpes in Italia ipsis peregrina aliquando floruerint, nunquam vero in Ægypto, solo nativo ac proprio; hoc aliquibus referendum placuit, in earum radicum stirpium pro fertili satu defectiōnem. Ægyptii enim quotannis, ut eas multiplicent in parva frustula radices antiquas secant, & iis radicum frustulis, veluti parvis terra confitis bulbis, eas stirpes conferunt, & hoc satu colocassarum, abundantiam sibi incolæ quotannis comparant. Quo fit, ut radices colocassarum quotannis culturæ causa in partes recidantur, atque ex iis nulla perenniter vivat, atque idcirco ab ipsis florum & fructuum omnem fecunditatem tolli. Quod tamen ob eam causam fieri multi haud injuria negant, cum multæ ex iis stirpibus sint, quarum radices satu causa non secantur; quippe sylvestres perenniter viventes, quas tamen omnes steriles fuisse in eo solo constat. Nos vero istiusce varii eventus causam referendam putamus in Ægyptium solum, in quoæ stirpes vivunt pinguis aqua

“ aqua Nili fluminis , omnium aquarum optima abunde
 “ irriguum, atque humens. In quo solo maxime hæc stir-
 “ pes luxuriant , plurimumque & in foliis & in radicibus
 “ augentur, indeque radices maxime multiplicant, ut ob
 “ hanc causam & floribus & fructibus steriles reddantur:
 “ non secus quam fiat in omnibus plantis bulbosis, ma-
 “ ximeque in narcyis, hyacinthis, bulbis eryophoris,
 “ bulbosisque iridibus, & aliis similibus. De quibus è to-
 “ piariis quotannis observatur, quæ ex iis plurimum in ra-
 “ dicibus augentur, atque eas multiplicant in terra, mi-
 “ nus florum, vel nullos ferre. Unde fit, quod qui ex bul-
 “ bosis plantis plures flores videre cupiunt, bulbos singu-
 “ lo triennio (quo tempore plurimum in radicibus multi-
 “ plicant) à terra eruunt , quos denuo in terra macra,
 “ cretosa, & mala conferentes, florum abundantiam sibi
 “ comparant ; quoniam in macro & sicco solo neque in
 “ radicibus multum augentur, neque eas multum multi-
 “ plicant ; unde stirpium humor prolificus sursum in cau-
 “ les abundantius ex radicibus fertur , ad flores produ-
 “ cendos. Idem etiam evenire colocasiam bulbosis ra-
 “ dicibus credendum videtur, quia in Ægyptio solo na-
 “ tivo pinguisimo, optimo, maxime Nili aqua irrigato
 “ (quod Ægyptii ita procurant ad augendas colocasiarum
 “ radices, & ad easdem, quæstus causa, multiplicandas)
 “ confiti ipsarum bulbi, plurimum aucti, plura eademq;
 “ amplissima folia cum maximis suis pediculis suppe-
 “ tunt, atque ab ipsis radices fiunt maximæ, crassissimæ-
 “ que & in numero plurimum multiplicantes. In quibus
 “ (quod in ipsis nutriendis, augendis, & multiplicandis fe-
 “ re ex toto humor alimentalis absumatur) mirum non
 “ est, si floribus fructibusque sterilefcant. In solo vero
 “ Italiæ illis peregrino, minusque congruo, & pingui,
 “ cum eæ stirpes nedum in foliis, & radicibus multum
 “ non augeantur, at quinimo plurimum decrefcunt, mi-
 “ noresque radices, numeroque pauciores ex ea incon-
 “ grua terra reddantur ; mirum non est si humido ali-
 “ mentali partes superiores petere, aliquando flores pro-
 “ genuerunt. Itaque in radicibus colocasiarum amplis,
 “ crassis, & multum ab eo fecundissimo solo enutritis,
 “ quæ ad nos ex Ægypti, aut ex Cretæ, aut Cypri aquis
 “ stagnantibus erutæ, deferuntur, oppositum fieri obser-
 “ vamus. Scilicet, ut dictum etiam est, easdem radices
 “ magnas, crassissimasque in Italico solo confitas, viven-
 “ tesque multum decrefcere, parumque vel nihil hæc
 “ radices multiplicari. Quo mirari merito non oporteat,
 “ si aliqua ipsarum fecundior in partibus supra radices
 “ positis effecta, visa fit aliquando florem aut fructum
 “ protulisse. Radix autem quæ in meo horto hoc anno
 “ unicum florem tulit, proximo anno ad me delata, e-
 “ rat magna, rotunda, ut maximum malum cotoneum
 “ cernebatur. Hæc cum multis aliis radicibus in horto
 “ posita, cito germinavit, multaque folia & ampla pro-
 “ duxit ; hyeme vero ineunte, ex terra eruta, perlota,
 “ à terraque deterfa, & sole per dies aliquot probe sic-
 “ cata, per totam hyemem in meo cubiculo lignea pyxi-
 “ de clausa, conservata est, quæ è terra eruta longe mi-
 “ nor quam faerat posita evaserat, nihilumque multipli-
 “ caverat. Hæc vero, incipiente scilicet mense Aprili, an-
 “ ni præteritis, in eadem terra posita, tardius, quam fe-
 “ cerat anno præterito, germinavit, vixque folia tria
 “ neque ampla prospit, tardiusque etiam aucta. Ex
 “ fissura vero unius pediculi foliorum inferius, cauliculum
 “ exclusit semipalmū altum, rotundum, crassitie calami
 “ gallinacei, atque cum foliis concolorem, cumque cære-
 “ ris notis nuper expressis. Aliæ colocasiarum radices
 “ eodem tempore, quo ea, terræ confitæ, folia longe
 “ plura, atque ampliora produxerunt ; unde nullum for-
 “ sitan ob id florem itidem produxerunt. Nos digna re-
 “ latione certi facti sumus, ex colocassis tantummodo
 “ strogylorizis, quasdam in Italia flores edidisse, aliquan-
 “ do unum, interdum duos, & nonnunquam etiam tres,
 “ ex ipsis vero fructus, ut fit in Aro in pistillo rotundo
 “ productos nunquam perfectam maturitatem acce-
 “ pisse. Hactenus Alpinus ; Utrum culcas, de qua hæc-
 “ nus sermo, petasites libr. 7. cap. de aro disputatur.
 “ Η δὲ ῥίζα παχυτέρα, &c. Supra dixi, radicem hanc vo-
 “ cari κολοκασίαν, qua occasione de aro Ægyptio, five cul-
 “ cas egimus. Cur culcas colocasium dicatur, exposuimus.
 “ cur fabæ hujus radix hoc nomine gaudeat, non video:
 “ nulla enim in ea tapetium, vel curtarum lacernarum figu-
 “ ra. Folia talem mentiuntur formam, quibus nomen il-
 “ lud melius conveniret. An igitur radici, tanquam parti
 “ præcipuæ, nomen hoc datum, cum folio proprie debere-
 “ tur ? Ita quidem magnis viris videtur : Nempe folia fa-
 “ bæ Ægyptiæ κολοκασίαν dicta sunt, quod exiguas lacernas

amplitudine sua imitarentur, indeque colocasia stirps to-
 ta appellata fuit. Alii radicem ita nuncuparunt ; quasi
 partem præcipuam plantæ. Sic εὐλφίος Græci radicem
 laserpitii propriè dixerunt, quum tamen tota planta eo
 gaudeat nomine. Radicem Theophrastus crassiorē in-
 quit, calami crassissimi radice. Idem Dioscorides, ῥίζα
 δὲ ὑπὲρ παχυτέρα κολοκασίου, βιβρακοκασίαν ἐφ’ ἣν τὴν ὀμὴν, &c. ra-
 dix autem subjacet harundinis radice crassior : quæ cocta
 crudaque estur. Plinius, Sed radix perquam lauta incola-
 rum cibus, cruda & omnino decocta, harundinum radicibus
 similis. Immo crassior, quam crassissima harundinis ra-
 dix. Malè corrigunt, sed radix perquam lata. Radicem
 enim tantum edulem ac lautam inquit, ex Theophrasto.
 “ Εν πηλῷ, ἀχρῆσιν, &c. Vertunt ; Et fertur in limo
 paleæ large admistis, ut descendat. Sed paleæ impediunt
 quo minus descendere possit. Palearum natura est fu-
 pernatate. Scribo, ἐν πηλῷ φρεσίνων. In luto humecto &
 benesubacto fabæ granum operiebant, & in flumen de-
 jiciebant. Et sic legendum ante nos observavit Doctiff.
 Salmasius: quod ex Dioscoride probatur, cum fabam ip-
 sam κολοκασίαν ; veluti κολοκασίαν dictam argutatur, quod luto
 humecto velut arcula feri solet. κολοκασίαν δὲ κολοκασίαν ἢ κολο-
 κάσιον, ἀπὸ τῆς φουφίας ἢ κολοκασίου γίνεσθαι ἐν αὐτῷ ἐπιτηδύριον ἐν
 κολοκασίᾳ, οὕτω πρὸς τὴν ὕδωρ ἀφαιρέσθαι. Sic legendum supra
 probavimus, φρεσίνων & φρεσίνων, fermento subigo, macero,
 pinso, mollio, in massam ago. Dioscorides libr. 2. cap. 43.
 φρεσίνων ἐν τῇ ὕδρῳ, aceto maceratus. Helychius, φρεσίνων, ζυ-
 μωτῶ, παρῆσθαι τὰ ἄλδρα.
 “ Καὶ ἀπὸ φρεσίνων. Theodorus legit, καὶ μὴ ἀπὸ φρεσίνων.
 Quod miror magnos viros probare. Si enim incorrupta
 grana maneant, non possunt novas producere plantas: se-
 men omne corrumpi necessario debet, si germen ex eo
 erumpet.
 “ Πῶς ἐπιτηδύριον, &c. Cur fugit radicem croco-
 dilus? quomodo oculis obesse potest terra undique tecta?
 Nec fit verisimile, radicem hanc aquis superfluitare ; sed
 instar nymphææ, arundinis & similibus palustrium plan-
 tarum modo, in ipso aquarum fundo terra tectam esse.
 Crocodilus in aquis, & sub aquis degit quidem, sed fun-
 dum nec perforat, nec infodit, nec foramen aliquod fa-
 cit. Ἀμφίβιον animal est, in terra & aqua vivens, quod
 non solet perforare fundum. Caulis vero supra terram
 existit, à cujus spinis lædi potest. Scribo ergo, κροκόδιος δὲ
 ἐπιτηδύριον. Hanc lectionem probat Plinius, libr. 18.
 cap. 10. Nasceitur & in Ægypto spinoso caule, qua de causa
 crocodili oculis timentes refugiunt. Ἐπιτηδύριον, hoc loco,
 leviter aculeatum, asprum, uti sonchus asper, quod ipsa
 comprobatur experientia. Hactenus viri doctissimi credi-
 derunt vel vulgarem nymphæam, vel culcas jam descri-
 ptum veterū fabam Ægyptiam esse: sed colocasium, sive
 culcas satis probavi non esse fabam Ægyptiam, quod
 nec radix, nec caulis, nec flos, nec fructus, nec ejus re-
 ceptaculum, ullam cum faba Ægyptia habeant simili-
 tudinem, sed omnia, ut uno verbo dicam, sint dissimilia.
 Cælū & terra non magis differunt, quàm faba Ægyptia &
 culcas. Nymphææ semen in ciborio, in quo favorum in-
 star cellulæ sunt, nec fabæ Græcæ simile, extra omnem
 controversiam; nec tamen, ut recentiores tradunt, de-
 cepti in fabæ historia veteres fuere, nec fabulosa, ut
 existimant, prodiderunt. Inventa hæc faba Ægyptia
 nuper à Doctiff. Iusto Huernio, verbi divini in India
 Orientali ministro fidelissimo, & medicinæ Doctore
 celeberrimo. Hic inter plantarum icones & descriptio-
 nes, quas misit Clarissimo fratri Othoni Heurnio, mag-
 ni Ioannis Heurnii filio, in Academia Leidensi sum-
 ma cum laude Medicinæ Professori primario, Theatri
 Anatomici præsidi, præceptoris nostro nunquam satis
 laudando, descripsit fabam Ægyptiam nymphææ glandi-
 fera regni Iavæ nomine, his fere verbis ; Nymphæa
 glandifera Batavica Iavorum. Ejus fungosus, rugosus calix
 est, globum dimidium referens, vividis coloris, qui 12.
 vel 17. loculis distinctus est, loculorum quivis glandis si-
 milem fructum continet, ex violaceo nigricantem. intus
 albissimum, corculo viridi, adstringentis saporis & suba-
 mari, ut glandium ; siccatum, ut avellanarum. Caulis bi-
 cubitalis sæpè, rotundus, asper, fungosus. Nasceitur in pa-
 ludois, & ad ripas fluviorum. Folia ingentia Batavica nym-
 phææ plane similia. Flos etiam nostratium similis, odoris va-
 lidi, ut olei anisi. Hæc Heurnius. Nemo negare aufit hæc
 esse fabam Ægyptiam, hunc scrupulum, si tollas, quod ait
 florē nymphææ nostræ similem. Huic enim flos vel luteus,
 vel albus : Theophrastus intenso roseo colore florem ait
 fabæ. Sed quis nescit florum colores, pro cæli solique
 ratione, admodum variare? Et fortassis cum vulgari nym-
 phææ similem, ait Heurnius, vult positu ac forma simi-